

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

ОТЧЕТ • ЯНУАРИ – ЮНИ 1997



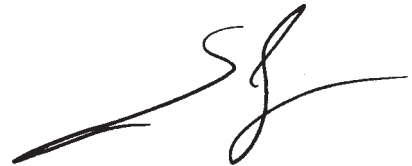
Издание на Българската народна банка
1000 София, пл. „Княз Александър Батенберг“ № 1
Телефон: 85-51
Телекс: 24090, 24091
Факс: 980 2425, 980 6493
Печат: Полиграфична база на БНБ

© Българска народна банка, 1997

Материалите и информацията, публикувани в
Отчета на БНБ за първото шестмесечие на 1997 г.,
могат да се ползват без специално разрешение,
единствено с изричното позоваване на източника.

**Уважаеми г-н Председател
на Народното събрание!
Уважаеми госпожи и господа
народни представители!**

В съответствие със Закона за БНБ, член 1, алинея 2 Българската народна банка се отчита за дейността си пред Народното събрание. Имам честта да ви представя съгласно член 50 от споменатия закон Отчета на Българската народна банка за първото шестмесечие на 1997 година.



**Светослав Гаврийски
Управител на Българската
народна банка**

РЪКОВОДСТВО НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

ЧЛЕНОВЕ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ¹

Светослав Гаврийски
Мартин Заимов
Емилия Миланова
Валентин Цветанов

Румен Аврамов
Гарабед Минасян
Георги Петров

ПЛЕНАРЕН СЪВЕТ²

Любомир Филипов
Венцеслав Димитров
Георги Петров
Деян Попов
Ганчо Ганчев
Димитър Димитров
Пламен Илчев
Евгени Узунов
Здравко Бальозов
Николина Мичева
Андрей Николов
Лена Русенова

УПРАВИТЕЛЕН СЪВЕТ³

Любомир Филипов
Димитър Димитров
Пламен Илчев
Евгени Узунов
Здравко Бальозов
Николина Мичева
Андрей Николов
Лена Русенова

¹ Светослав Гаврийски е избран за управител, член на УС на БНБ от 11 юни 1997 г., Мартин Заимов, Емилия Миланова и Валентин Цветанов – подуправители и членове на УС на БНБ от 13 юни 1997 г., а Румен Аврамов, Гарабед Минасян и Георги Петров – членове на УС на БНБ от 13 юни 1997 г.

² Съгласно § 12 от Преходните и заключителни разпоредби на новия Закон за БНБ действа до 10 юни 1997 г.

³ Съгласно § 3 от Преходните и заключителни разпоредби на новия Закон за БНБ действа до 13 юни 1997 г.

Съдържание

I.	Основни тенденции в развитието на световната икономика	
1.	Развити страни _____	7
2.	Страни в преход към пазарна икономика _____	9
3.	Развиващи се страни _____	10
II.	Обща характеристика на икономиката	
1.	Брутен вътрешен продукт _____	11
2.	Заетост и безработица _____	12
3.	Доходи и разходи на населението _____	14
4.	Цени _____	17
5.	Външна търговия _____	19
6.	Платежен баланс _____	21
7.	Брутен външен дълг _____	24
III.	Фискална политика	
1.	Консолидиран държавен бюджет _____	26
2.	Бюджетен дефицит _____	27
3.	Финансиране на бюджетния дефицит _____	29
4.	Вътрешен държавен дълг _____	31
IV.	Парична политика	
1.	Парични агрегати _____	35
2.	Резервни пари и паричен мултипликатор _____	37
3.	Вътрешен кредит _____	39
4.	Парични инструменти и паричен пазар _____	42
5.	Лихви по операциите на търговските банки _____	45
6.	Емисионна дейност _____	46
7.	Валутна политика _____	50
V.	Банков надзор	
1.	Влияние на макроикономическата обстановка върху банковата система _____	58
2.	Финансово състояние на банковата система _____	58
3.	Мерки на банковия надзор за преодоляване нестабилността на банковата система _____	65
VI.	Финансови резултати от дейността на БНБ _____	68
VII.	Развитие на банковата и платежната система	
1.	Състояние на платежната система _____	71
2.	Правно регулиране на банковата дейност _____	71
3.	Връзки с международни финансови институции _____	73
VIII.	Основни насоки на политиката на БНБ до края на 1997 г. _	75
	Приложения _____	79

Абревиатури

БВП	<i>брутен вътрешен продукт</i>
БИСЕРА	<i>Банкова интегрирана система за електронни разплащания</i>
БМР	<i>Банка за международни разплащания</i>
ДБ	<i>държавен бюджет</i>
ДВ	<i>„Държавен вестник“</i>
ДДС	<i>Данък върху добавената стойност</i>
ДОО	<i>Държавно обществено осигуряване</i>
ДФРР	<i>Държавен фонд за реконструкция и развитие</i>
ДЦК	<i>държавни ценни книжа</i>
ЕАСТ	<i>Европейска асоциация за свободна търговия</i>
ЕБВР	<i>Европейска банка за възстановяване и развитие</i>
ЕИБ	<i>Европейска инвестиционна банка</i>
ЕС	<i>Европейски съюз</i>
ЗБ	<i>Закон за банките</i>
ЗБКД	<i>Закон за банките и кредитното дело</i>
ЗБНБ	<i>Закон за БНБ</i>
ЗДБ	<i>Закон за държавния бюджет</i>
ЗИДЗДБ	<i>Закон за изменение и допълнение на ЗДБ</i>
ЗУНК	<i>Закон за уреждане на необслужваните кредити, договорени до 31 декември 1990 г.</i>
ИИЦ на МФ	<i>Информационно-изчислителен център на МФ</i>
КДБ	<i>консолидиран държавен бюджет</i>
МБВР	<i>Международна банка за инвестиции и развитие</i>
МБИС	<i>Международна банка за икономическо сътрудничество</i>
МВФ	<i>Международен валутен фонд</i>
МИБ	<i>Международна инвестиционна банка</i>
МС	<i>Министерски съвет</i>
МТСП	<i>Министерство на труда и социалната политика</i>
МФ	<i>Министерство на финансите</i>
НС	<i>Народно събрание</i>
НСИ	<i>Национален статистически институт</i>
ОЛП	<i>основен лихвен процент</i>
ОИСР	<i>Организация за икономическо сътрудничество и развитие</i>
РБ	<i>републикански бюджет</i>
СБ	<i>Световна банка (Международна банка за възстановяване и развитие – МБВР)</i>
СИВ	<i>Съвет за икономическа взаимопомощ</i>
СПТ	<i>специални права на тираж</i>
ТБ	<i>търговска банка</i>
ТПК	<i>трудова-производителни кооперации</i>
УС	<i>Управителен съвет</i>
ЦЕФТА	<i>Централноевропейска асоциация за свободна търговия</i>

I. Основни тенденции в развитието на световната икономика

Според предварителните оценки на МВФ¹ през 1997 г. и 1998 г. се очаква световното производство да продължи да се развива с относително бързия темп от 4.5% средногодишно. Основание за това дават запазващият се стабилен икономически растеж при ниска инфлация в САЩ и Великобритания; укрепването на започналото оживление в Япония и Канада; разширяването на процеса на възстановяване и в страните от Европейския съюз въпреки все още слабото вътрешно търсене в някои от най-големите от тях; преодоляването на спада в производството и ускоряването на възстановяването в Русия и в цялата група на страните в преход; високият и устойчив растеж в по-голямата част от развиващите се страни, особено в Китай и някои други азиатски държави.

Макар че неизбежно предстои намаляване в общия темп на световното развитие до по-ниско равновесно равнище, състоянието на макроикономическата среда дава надежди, че сегашният период на ускорен растеж няма да бъде последван от дълбока рецесия, а ще може да се запази до началото на следващото столетие. Първата причина е в липсата на сигнали за задълбочаващи се неравновесия на световните пазари: инфлацията е под контрол и нараства решимостта на централните банки за борба с нея; фискалните дефицити намаляват, което се отразява благоприятно на инфлационните очаквания и общото ниво на лихвените проценти; курсовете на основните световни валути, въпреки че са твърде динамични, остават в граници, считани за приемливи в средносрочна перспектива. Вторият важен фактор за устойчив икономически растеж са различията във фазите на стопанския цикъл в развитите страни – в повечето държави от Западна Европа и в Япония съществуват значителни резерви по отношение на производствените мощности, чието постепенно използване ще поддържа глобалната стопанска активност и търсене, а оттам и ще компенсира предстоящото забавяне в страните, достигнали зрялост в своята икономическа експанзия. Накрая следва да се отбележи и процесът на възстановяване на икономиките в преход, който се разширява и ускорява и така съдейства за увеличаване на световните търговски потоци и стабилизиране на пазарите.

Наред с по-оптимистичните оценки не са за пренебрегване и някои напрежения и проблеми, които се отнасят не само до отделни страни и региони, но могат сериозно да повлияят и върху световните тенденции. Главният сред тях е рискът от „прегриване“, съществуващ както за пазарите на стоки и труд, така и за финансовите пазари. Друг сериозен проблем е оставащата засега недостатъчна яснота относно въвеждането и функционирането на единната европейска валута и нейното въздействие върху глобалните финансови и икономически взаимоотношения. Трето, може би най-важно за нашата страна, предизвикателство е развитието на страните в преход и преди всичко устойчивостта на потока от капитали, насочен към тях, и неговото рационално използване в средно- и дългосрочна перспектива.

1. Развити страни

САЩ

През 1997 г. икономиката на САЩ продължи своята експанзия, съчетаваща устойчив прираст на производството и заетостта при ниска инфлация и намаляващ бюджетен дефицит. Очаква се реалното нарастване на БВП да бъде 3.8%, инфлацията – 2.4%, безработицата – 5.1%. Тези резултати се основа-

¹ Световен икономически преглед – перспективи и проблеми. МВФ, септември 1997 г.

ват на балансирана макроикономическа политика, поддържаща повишената стопанска активност на частния сектор при засилена гъвкавост на трудовия пазар. Същевременно обаче рискът от „прегриване“ не може да се счита за напълно преодолян, което вероятно ще наложи известно затягане на паричната политика за постигане на устойчиви макроикономически показатели и през следващата година. За 1998 г. се очаква икономическият растеж да се намали до по-умереното равнище от 2.5%, инфлацията и безработицата да нараснат незначително – съответно до 2.8% и 5.3%. Стабилното стопанско развитие ще позволи да продължи съкращаването на бюджетния дефицит до нула през 2002 г., а фискалната политика ще продължи реструктурирането на приходите и разходите за стимулиране на националните спестявания и намаляване на външния дълг.

Япония

В Япония процесът на възстановяване се засили в края на 1996 г. и първата половина на 1997 г. под влияние на умерения прираст на вътрешното търсене и увеличаването на нетния износ в резултат от продължаваща корекция в курса на йената след значителното ѝ поскъпване през 1995 г. Все пак през 1997 г. се очаква темпът на икономически растеж да се намали главно поради затягане на фискалната политика. Оценките за основните макроикономически показатели за 1997 г. са: 2.3% реален растеж на БВП, 1.5% инфлация, 3.2% безработица. За следващата година прогнозите изглеждат още по-добри. В отсъствието на инфлационно напрежение и отрицателни ефекти от увеличаването на някои данъци паричната политика ще може да продължи да поддържа икономическото възстановяване, което ще укрепи йената и ще ограничи излишъка в търговския баланс. За 1998 г. се очаква прирастът на БВП да се увеличи до 2.8%, а инфлацията и безработицата да се намалят съответно до 1.3% и 3%.

Европейски съюз

Икономическото развитие на страните от Европейския съюз също е по-добро в сравнение с минали години. През 1997 г. в *Германия* започна процес на възстановяване след трудностите през 1995 г. и 1996 г. Двигател за това е износът, докато вътрешното търсене остава твърде слабо, а безработицата – необичайно висока. Възстановяването е резултат от продължаващото разхлабване на паричната политика, изразяващо се в поддържане на ниски лихви и плавно обезценяване на националната валута. Все още липсва инфлационно напрежение, а дългосрочните лихви са много по-ниски от съответните в САЩ. Оценките за 1997 г. са: 2.3% увеличение на БВП, 1.6% инфлация, 11.3% безработица. За следващата година прогнозите не предвиждат големи промени: прирастът на БВП се очаква да бъде 2.6%, инфлацията 1.9%, а безработицата 11.1%.

За разлика от икономическите трудности в повечето страни от Западна Европа във *Великобритания* се наблюдава устойчив растеж, който през 1997 г. се очаква да достигне 3.3%, а безработицата да спадне до 6%. Това се дължи на нарастващото вътрешно търсене, напълно компенсиращо ефекта от поскъпването на английската лира. Инфлацията е под контрол и се очаква да бъде 2.5% за 1997 г., въпреки че икономическата експанзия прогресивно намалява недоизползването на потенциалните производствени мощности. Увеличаването на краткосрочните лихви през май, както и поскъпването на лирата свидетелстват за затягане на паричната политика, което би могло и да продължи за постигане на антиинфлационната цел, особено ако усилията за намаляване на бюджетния дефицит не дават очакваните резултати или започне обезценяване на националната валута. Основните макроикономически параметри за развитието на Великобритания през 1998 г. са: 2.6% растеж на БВП, 2.7% инфлация, 5.7% безработица.

С малки изключения останалите страни от Западна Европа също се радват на устойчив растеж при ниска инфлация. Стопанското развитие на *Италия* е относително по-забавено и неясно при необходимото рязко съкращаване на бюджетния дефицит до границите за присъединяване към Европейския

паричен съюз. В същото време *Ирландия* продължава да е начело с най-висок прираст на БВП; *Дания, Холандия и Норвегия* вече достигат зрялата степен на икономическата експанзия, при която пределно се използват производствените ресурси; във *Финландия, Швеция, Испания и Португалия* фискалната консолидация води до възстановяване на стопанска активност и доверието. *Австрия, Белгия* и особено *Швейцария* са относително по-назад в икономическия цикъл и тяхното предстоящо възстановяване ще зависи до голяма степен от стопанското развитие на Германия и Франция.

Общото състояние на стопанската конюнктура в развитите страни е благоприятно за възстановяване на икономическия растеж в България. Устойчивото нарастване на БВП и ниската инфлация съдействат за увеличаване на българския износ, който се очаква да бъде двигател на стопанското оживление. Същевременно относително ниското равнище на лихвените проценти създава предпоставки за подобряване на инвестиционния климат и у нас след фиксирането на българския лев към германската марка, а също и за разширяване притока на чуждестранни инвестиции. Засилването на търговските, финансовите и други контакти с развитите страни и преди всичко със страните от Европейския съюз са и ще продължават да бъдат основен фактор за динамично развитие на България и по-бързото ѝ интегриране към европейските структури.

2. Страни в преход към пазарна икономика

През 1997 г. се очаква страните в преход за първи път от началото на реформите в тях да имат по-съществен реален прираст на БВП в размер на 2.5%. Възстановяването на икономическия растеж, както и относително ниската инфлация в редица от тях могат да се считат за окуражителни знаци, че провежданите реформи са в правилна посока и се извършват с необходимата скорост, последователност и решимост. На фона на общото благоприятно развитие макроикономическата стабилност в някои от тях (включително и в България) остава по-крехка и уязвима към външни и вътрешни шокове поради забавяне на реформите, довело до относително по-ниска степен на развитие на пазарите и пазарните инструменти.

В редица страни, като *Полша, Чехия, Словакия, Унгария, Естония, Латвия, Литва, Словения и Хърватско*, където са извършени най-последователни и дълбоки реформи, през последните три години се наблюдава устойчив икономически растеж, умерена инфлация и постепенно интегриране към световната икономическа и финансова система. За тях през 1997 г. се очаква прирастът на БВП да бъде от 2% (в Чехия) до 5.5% (в Полша и Хърватско), а инфлацията – от 4% (в Хърватско) до 18% (в Унгария). За тази група страни може да се счита, че реформите са станали необратими и възникващите напрежения могат да се отстранят с подходящи мерки, без да се стига до дълбока финансова и икономическа криза. Пример за подобна ситуация е атаката срещу чешката крона.

В други страни като *Албания и Румъния*² е налице известно изоставане в реформите поради първоначално по-трудни условия, забавяне на структурните промени (особено приватизацията) и непоследователна политика. В тях първоначално постигнатата макроикономическа стабилност се оказва временна и през 1996 – 1997 г. изпадането в дълбоки финансови кризи блокира започналия вече стопански растеж. В тези страни реформите са подновени от нови правителства, но резултатите за 1997 г. се очаква да бъдат далеч от средните за страните в преход: оценките за Румъния са за 1.5% спад на БВП и 109% инфлация, а за Албания – спад на БВП с 10% и 52% инфлация.

² Към тази група принадлежи и България.

Сред останалите страни в преход следва да се отдели *Русия*, където в резултат на силна икономическа политика през 1997 г. започва възстановяване на стопанската активност при по-нататъшно снижение на инфлацията: растежът на БВП се очаква да бъде 1.5%, а инфлацията 14%. В Украйна и Беларус пазарните реформи продължават да вървят относително бавно, което води до смесени резултати. За текущата година в *Беларус* се очаква 5% увеличение на БВП и 76% инфлация, а за *Украйна* съответните оценки са 3% спад на БВП и 22% инфлация.

Повишаващата се икономическа активност в повечето страни в преход е благоприятен фактор за развитието на България. От една страна, за ускоряване на структурните промени у нас може да се черпи от опита на по-напредналите в реформата страни, а от друга – повишеното външно търсене на български стоки е важен фактор за развитието на производството и износа. Във връзка с това бързото възвръщане на позициите на България на руския пазар ще съдейства за оживление в стопанската дейност и преминаване в средносрочна перспектива към устойчив, експортноориентиран икономически растеж.

3. Развиващи се страни

През 1997 г. продължава динамичното развитие на повечето страни от групата на развиващите се. Средният реален прираст на БВП се очаква да бъде 6.5% и да се запази през следващата година. Относително по-умерената икономическа експанзия на азиатските държави се компенсира от засилване на стопанската активност в западното полукълбо и в други региони. В повечето развиващи се страни инфлацията е ниска или намалява главно в резултат на по-рестриктивна фискална и парична политика. Същевременно обаче в някои страни от Югоизточна Азия външните неравновесия не само че не бяха преодолени, но и под влияние на поскъпването на щатския долар и слабостта на банковата система се задълбочиха и доведоха до финансова нестабилност, обезценяване на националната валута и възприемане на по-гъвкави валутни режими.

Динамичното развитие на тези страни също е благоприятен фактор за възстановяване на икономическия растеж в България. Въпреки че контактите на нашата страна с тях са съвсем ограничени, някои от трудностите, пред които те сега се изправят (особено страните с режим на фиксиран валутен курс), могат да се окажат в немного далечно бъдеще предизвикателство и за нас. Наред с това разширяването на търговските отношения с отделни развиващи се страни може да бъде допълнителен фактор за нарастване на българския износ.

II. Обща характеристика на икономиката

1. Брутен вътрешен продукт

През първото шестмесечие на 1997 г. номиналният брутен вътрешен продукт (БВП) на Република България достигна 5982 млрд. лв.³ В реално изражение БВП намалява с около 8% в сравнение със същия период на предходната година. Това е един от най-големите спадове на БВП в реално изражение спрямо съответния период на м. г. за целия период от началото на прехода към пазарна икономика. След постигнатата в края на полугодията относителна финансова и общоикономическа стабилизация през втората половина на годината може да се очаква пречупване на тенденцията, но едва ли до края на 1997 г. икономиката ще отбележи значителен растеж.

БВП по елементи на крайното търсене

Вътрешното търсене остава определящ фактор за динамиката на БВП и през първото шестмесечие на 1997 г. Крайното потребление на домакинствата за януари – юни 1997 г. е около 4690 млрд. лв., т. е. около 78.4% от БВП. По съпоставими цени то е с около 9% по-малко в сравнение със същия период на предходната година. Обаче в реално изражение спадът (с 48%) в стокооборота на дребно за първите шест месеца на годината спрямо същия период на миналата година е показателен както за ниския размер на платежоспособното търсене, така и за този на натуралното потребление за разглеждания период.

По-значително е свиването в реално изражение при останалите компоненти на вътрешното търсене – държавните покупки и инвестициите в основен капитал, като последните са намалели с около 15% спрямо същия период на предходната година. Големият спад в държавните покупки и инвестициите в основен капитал е следствие от това, че по-голямата част от разходите на държавата са предназначени за обслужване на държавния дълг, а при структурата на собствеността в икономиката останалите агенти нямат стимули да инвестират. След като през второто тримесечие започна процес на финансова стабилизация, инвестиционният климат се подобри значително и само за тримесечието реалното свиване на инвестициите е много близко до общия спад на БВП (около 9%).

Силните колебания във валутните курсове затрудниха сериозно външно-търговския стокообмен, особено през първото тримесечие на 1997 г. Затова и през този период се наблюдава по-сериозно свиване в реално изражение както на вноса, така и на износа на стоки и услуги. Известно възстановяване на обемите на вноса и износа на стоки и услуги в реално изражение се наблюдава през второто тримесечие, като тези на износа дори имат реален прираст. Като цяло за първото полугодие нетният износ е положителен и възлиза на около 4.8% от БВП.

Отраслова структура на БВП

При общата нестабилност в икономиката и на финансовите пазари през първото шестмесечие на 1997 г. реален спад на добавената стойност има във всички отрасли и дейности. В най-големия стопански отрасъл „Индустрия“ е произведена добавена стойност за около 2421.4 млрд. лв., но в реално изражение тя е с 10% по-малко, отколкото през същия период на 1996 г. Селското стопанство също много трудно се приспособява към неблагоприятната макроикономическа среда. През първото полугодие този отрасъл е произвел до-

³ По прогнозни данни на Националния статистически институт.

бавена стойност за 644.4 млрд. лв. по текущи цени, но в сравнение със същия период на предходната година по съпоставими цени тя е с над 8% по-малко.

Секторна структура на БВП

И през първите шест месеца на 1997 г. частният сектор на българската икономика продължава да се разраства, но с по-бавни от очакваните темпове. Добавената стойност в него е за около 2090 млрд. лв. по текущи цени, а относителният му дял в БВП на страната за полугодieto е около 40%. Темповете на растеж на частния сектор са по-съществени през второто тримесечие главно поради реалния растеж на производството в новоприватизирани предприятия. Най-голяма е добавената стойност от услугите в частния сектор. Увеличението на добавената стойност от частния сектор в индустрията и селското стопанство е доста по-бавно поради необходимостта от относително по-големи по размер инвестиции в основен капитал в тези отрасли в сравнение със сектора на услугите.

2. Заетост и безработица

Неблагоприятната стопанска конюнктура от предходната 1996 г. и първото тримесечие на 1997 г. оказва своето влияние и върху динамиката на заетостта. Поради липса на съпоставими данни за текущото изменение в броя на заетите в икономиката по сектори за общата тенденция може да се съди косвено по нарастването на безработицата в страната. С висока степен на достоверност може да се твърди, че общата заетост в края на първото полугодие в сравнение със средата на 1996 г. е спаднала с около 4%. Ускореният процес на приватизация прехвърля значително количество работни места от обществения в частния сектор и това прави секторния анализ неприложим.

През юни 1997 г. заетите лица са наброявали 1852.7 хил. души, съответно 1551.6 хиляди в държавния и 301.1 хиляди в частния сектор⁴. В последния не са включени заетите в частни фирми на едностранен баланс и работещите за своя сметка, които по приблизителни данни надхвърлят 1200 хил. души. Към тази група принадлежат и заетите в т. нар. „сив“ сектор. Голяма част от тях се трудят на непълно работно време, наети най-често от частни предприемачи или за своя сметка, без официални трудови договори и социални осигуровки.

В структурно отношение се наблюдава по-нататъшно намаление на заетостта в индустрията на държавния сектор за сметка на нарастване на работещите в отраслите от сферата на услугите⁵. През първите шест месеца на 1997 г. това намаление е най-голямо в отраслите „Производство на целулоза и хартия“ (21.3%); „Производство на облекла и шивашки изделия“ (15.2%); „Производство на електротехнически машини“ (14%); „Дървообработване“ (13.7%) и „Производство на текстил, текстилни и трикотажни изделия“ (10.9%). Добрата икономическа конюнктура и бързата адаптивност на отделни производства позволиха на някои отрасли значително да увеличат заетостта. Лидери през първото полугодие по разкрити нови места са отраслите „Горско стопанство, включително дърводобив, лов и риболов“ (20.2%); „Комунални дейности и битови услуги“ (16.7%) и „Хотели, обществения и обществено хранене“ (13.2%).

В частния сектор по-голямата част от отраслите бележат значително увеличение на броя на заетите. Изключение правят заетите в отраслите „Образование“, „Металургия“ и „Търговия, ремонт на автомобили и битова техника“, които са намалили работните си места за периода февруари – юни 1997 г. съответно с 12.5%, 8.2% и 5.7%. В същото време отрасли, като „Съоб-

⁴ Заети по трудово-правно отношение във фирми с двустранна счетоводна отчетност.

⁵ В значителна степен тези тенденции са формирани на базата на механичното прехвърляне на заетостта от един сектор в друг след акта на приватизация на дадено предприятие от съответния отрасъл.

щения“, „Производство на транспортни средства“, „Производство на изделия от неметални минерални суровини“ и др., са увеличили повече от два пъти работните си места.

Безработица

През юни 1997 г. по данни на Министерството на труда и социалната политика в страната са регистрирани 542 хил. души безработни, или със 161 хил. души повече от края на юни 1996 г. Относителният им дял спрямо трудовите ресурси се е променил през периода от 9.95% до 14.2%. Увеличените равнища на безработица през първите шест месеца на 1997 г. в сравнение със същия период на предходната година се дължат основно на новия етап на кризата, в която навлезе икономиката на страната през 1996 г. и началото на 1997 г.

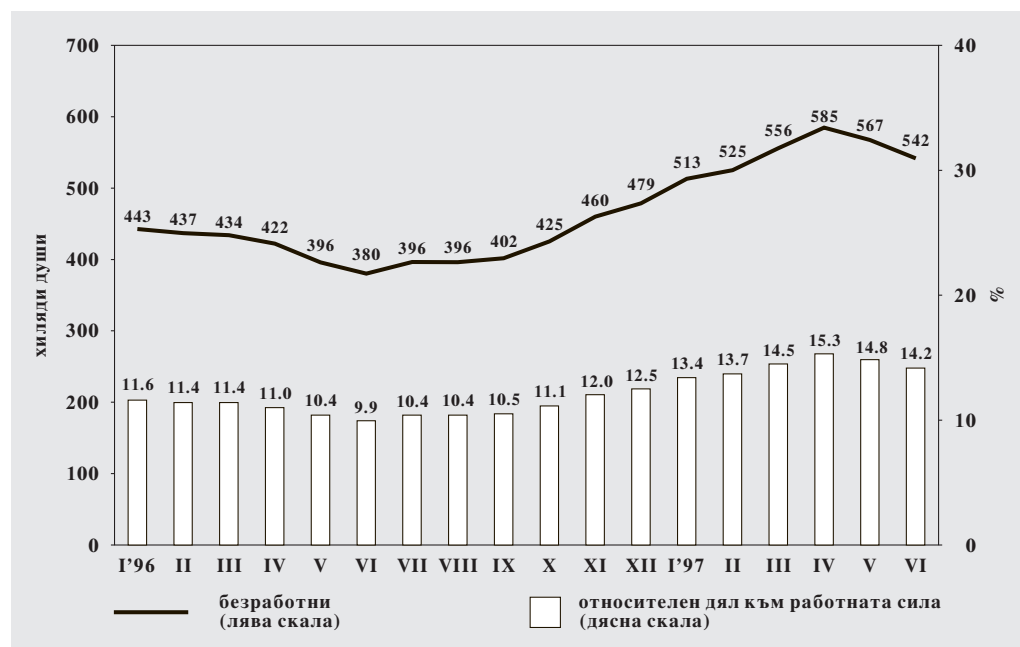
В структурно отношение се забелязват следните по-важни тенденции:

Първо, в сравнение с края на 1996 г. темпът на нарастване на безработицата при жените е по-слаб от този при мъжете. По-този начин бавно се преодолява значителното неравенство по полов признак.

Второ, продължава нарастването с по-бързи темпове на безработните без образование и с ниска квалификация. През първите шест месеца на годината останалите без работа специалисти са се увеличавали почти три пъти по-бавно от общото равнище, а безработните висшисти – само с 1.7%.

Трето, намалява контингентът на безработните с право на обезщетение или социална помощ, като в сравнение с декември 1996 г. тази група се е свила с 11.5%. Краткото време, през което средният безработен получава обезщетение, и малкият брой свободни работни места, обявявани от бюрата по труда (за юни 1997 г. само 12 хиляди за цялата страна), водят до намаляване на мотивацията за текуща пререгистрация и изкуствено снижават броя на безработните.

БЕЗРАБОТИЦА



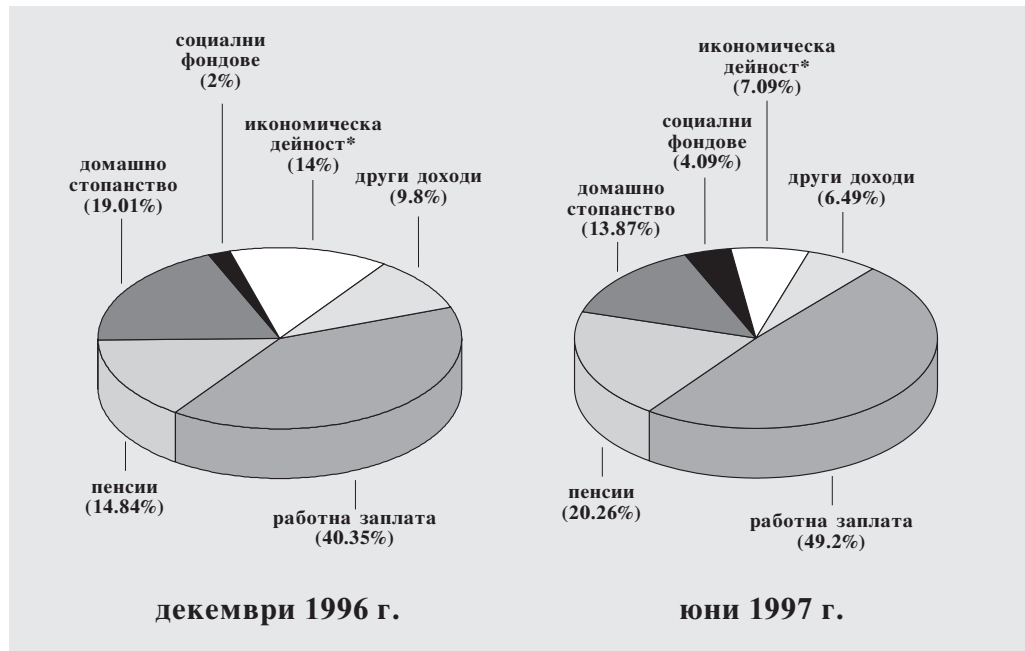
Източник: МТСП и БНБ.

3. Доходи и разходи на населението

През първите шест месеца на 1997 г. доходите на населението отбелязаха отново значителен реален спад. От началото на годината размерът на общите доходи (парични и натурални) нарасна номинално с 449.5%. Високата инфлация през първото тримесечие обаче значително намали тяхната покупателна сила и в реално изражение те спаднаха с 36.7%.

Последните шест месеца се характеризират със значителни промени в структурата на общите доходи. Както и през предходната 1996 г., доходите от работна заплата, пенсии и домашно стопанство формират най-голяма част от общата издръжка на населението, като едновременно повишават своя дял с още 4 пункта и през юни 1997 г. четири от всеки пет лева доходи се формират от тези три източника. Тревожна тенденция в динамиката на отделните видове доходи е нарастването дела на социалните плащания и работната заплата (т. нар. фиксирани доходи) за сметка на спада на доходите от домашно стопанство и свързаните с друга стопанска активност доходи, като продажби, предприемачески доход и доходи от собственост. Слабата динамика на тези видове доходи също съдейства за обедняването на населението.

СТРУКТУРА НА ОБЩИТЕ ДОХОДИ НА НАСЕЛЕНИЕТО



* В тази група са включени доходите от предприемаческа дейност, от собственост, продажба на имущество, както и доходите от икономическа дейност извън работната заплата.

Източник: НСИ, БНБ.

През първото шестмесечие на 1997 г. високият индекс на цените силно редуцира покупателната способност на повечето видове доходи (между 30% и 60%). Реален прираст през периода отчетоха само доходите от стипендии, социални помощи и обезщетения. Те обаче осигуряват по-малко от 3% от общата издръжка на населението.

В сравнение с първото шестмесечие на 1996 г. общите доходи са се увеличили номинално повече от осем пъти. В същото време обаче поради значителното поскъпване на издръжката на живота населението е загубило повече от половината от покупателната си способност. През последните дванадесет месеца реалният размер на всички групи доходи бележи спад.

Паричните доходи на населението през първото полугодие нарастват в номинално изражение с почти 4 пункта по-бързо от общите доходи. Като ця-

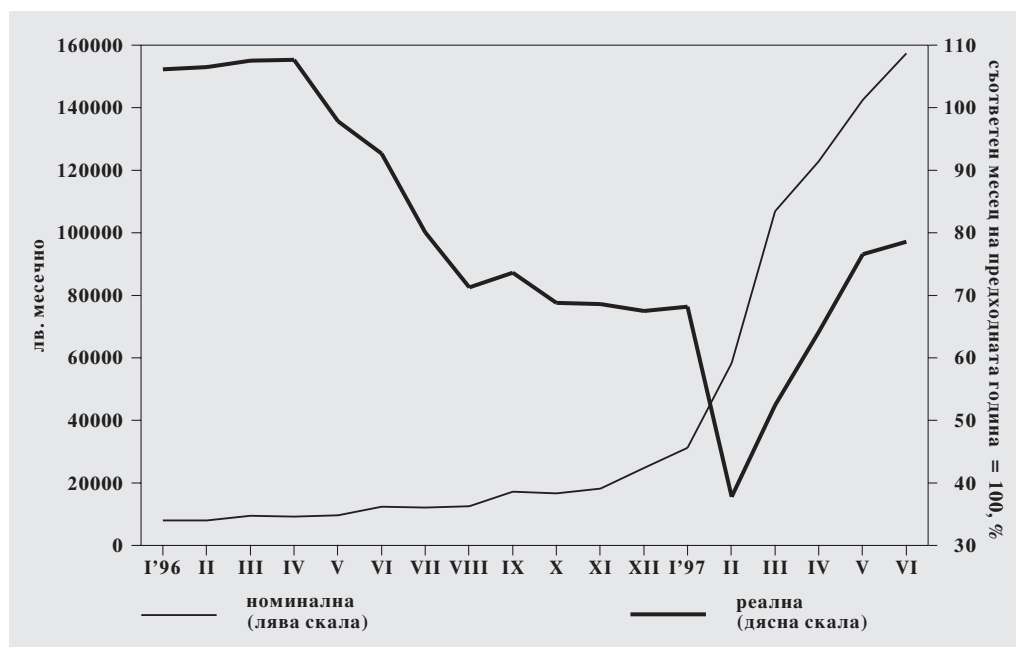
ло обаче е рано да се приема, че съществува траен процес на намаляване натурализацията на издръжката. Данните за динамиката на паричните доходи през последните дванадесет месеца показват, че те нарастват по-бавно от общите доходи. Кризисните процеси в икономиката през последната година намериха пряко отражение в по-голямото увеличение на натуралните доходи, които в условията на криза и въпреки неблагоприятния в селскостопанското производство осигуряват оцеляване на значителна част от населението.

Работна заплата

За първото полугодие работната заплата добави 6.4 пункта към относителния си дял в паричните доходи. През юни 1997 г. тя осигурява 55.6% от всички парични доходи на населението. В същото време тя увеличи с 8 пункта и дела си в общите доходи на домакинствата, като по този начин трайно затвърждава позицията си на основен източник за издръжката на населението.

Средномесечната работна заплата през първата половина на 1997 г. достигна 103 232 лв. В сравнение със същия период на 1996 г. тя е нараснала в номинално изражение почти 11 пъти. Въпреки това увеличението на инфлацията за последните дванадесет месеца значително изпревари динамиката на работната заплата, при което последната загуби 36.6% от покупателната си способност. През периода се забелязват значителни различия в динамиката на работната заплата по отрасли. Най-голямо увеличение са реализирали отраслите с относително по-ниски номинални равнища на заплащане на труда, като дейностите на бюджетна издръжка, строителството, селското и горското стопанство, вкл. дърводобив, лов и риболов. Тези отрасли компенсиряха изоставането от предходната година и възстановиха в края на полугодията силно нарушените междутраслови съотношения в заплащането на труда. Въпреки значителното по размер номинално увеличение на работната заплата тя все по-трудно успява да покрие ресурсно основните разходи на населението. Въпреки решаващото ѝ място в системата на доходите голяма част от него започва да търси и друг източник на доходи, които да допълват основното трудово възнаграждение.

СРЕДНА РАБОТНА ЗАПЛАТА В ОБЩЕСТВЕНИЯ СЕКТОР



Източник: НСИ, БНБ.

Пенсии

През първите шест месеца на 1997 г. Националният осигурителен институт изплати пенсии в размер на 312.7 млрд. лв. Това е почти три пъти повече от сумата, осигурена за пенсии през цялата 1996 г. Броят на пенсионерите бележи устойчива тенденция към бавно намаляване. През първото полугодие хората, получаващи пенсии, достигнаха 2375 хиляди. Въпреки това коефициентът, отразяващ съотношението между работещите и пенсионерите, не променя значително своята стойност (1.35 – 1.40/1) и това продължава да оказва значителен натиск върху приходно-разходната осигурителна система в страната, както и върху възможностите да се увеличават по-бързо средните размери на пенсиите.

През периода средната пенсия достигна 31 810 лв. месечно, което е пет пъти повече, отколкото през 1996 г. Въпреки това поради високата динамика на потребителските цени, особено през първите три месеца на годината, реалният размер на средната пенсия отново намалю с над 30% в сравнение с 1996 г. Ниската покупателна сила на пенсиите, които в повечето случаи се явяват единствен доход за много пенсионери, принуждава правителството да предвижда допълнителни компенсаторни мерки за тази социална група.

Потребление и разходи на домакинствата

През първата половина на 1997 г. общите левови разходи на домакинствата нараснаха в сравнение с предходните шест месеца около 4 пъти, а спрямо първата половина на 1996 г. – почти 8 пъти. Въпреки значителния номинален прираст в неизменни цени от първото шестмесечие на м. г. разходите на домакинствата са намалели с 54.5%, като 4/5 от това намаление беше реализирано през последните шест месеца, когато инфлацията в страната отбеляза рекордни стойности.

В структурата на общите разходи от началото на 1997 г. настъпват съществени изменения. Нарастват относителните дялове на т. нар. нееластични разходи (жилищни разходи и разходи за енергия) и на тези с относително ниска еластичност (разходи за храна и за домашното стопанство). Рязкото свиване на доходите предопредели значителното намаление на потреблението на населението. Това в особена степен се отнася за нехранителните стоки и за стоките с дълготрайна употреба за сметка на увеличените разходи за техния ремонт и поддръжка. В структурата на общите разходи значително свиване регистрират разходите за образование, транспорт, облекло и обзавеждане на дома.

СТРУКТУРА НА ОБЩИТЕ РАЗХОДИ НА ДОМАКИНСТВОТА

Показатели	декември 1996 г.	юни 1997 г.
Общи разходи	100.0	100.0
Хранителни продукти	51.2	54.2
Спиртни напитки	3.2	1.1
Тютюневи изделия	1.8	1.8
Жилища	1.8	2.2
Енергия за битови цели	7.1	7.8
Жилищно обзавеждане	2.9	2.2
Облекло, обувки и галантерия	6.2	5.1
Лична хигиена и здравеопазване	3.3	3.3
Образование и свободно време	2.4	1.2
Транспорт и съобщения	7.6	5.5
Домашно стопанство	1.8	4.4
Други разходи	10.7	11.7

Източник: НСИ.

Динамиката на паричните разходи на населението показва по-висок реален спад, което е признак за задълбочаваща се натурализация на потреблението. Запазването на тази тенденция би отдалечило страната от пазарните принципи и би могло да увеличи риска при осъществяването на пазарната реформа.

4. Цени

Мерките на паричната политика през 1996 г. не бяха подкрепени от бързи структурни промени в реалната икономика и банковата система. В стопанството се създадоха тесни места, поради което изпращаните от него сигнали чрез относителните цени се изкривяваха. Наличието на трудно поддаващи се на оценка лагове, множеството шокове във финансовата система и липсата на подкрепа от страна на фискалната политика допълнително затрудняваха формулирането и провеждането на паричната политика. Самата парична политика невинаги реагираше адекватно. Това предизвика много резки и разнопосочни колебания в цените през първото полугодие и наложи ограничаване на правомощията на централната банка чрез въвеждането от 1 юли 1997 г. на паричен съвет.

В началото на годината България преживя ценови шок. През февруари страната се изправи на ръба на хиперинфлация, като месечният темп на инфлация се покачи до 242.7%. След разрешаването на политическата криза през март започна процес на стабилизация, в резултат на което в края на полугодieto, непосредствено преди въвеждането на паричен съвет, инфлацията спадна под 1% месечно.

Потребителски цени⁶

Цената на потребителската кошница през юни 1997 г. е с 484.2% по-висока спрямо декември 1996 г. Това е най-голямото увеличение на потребителските цени за първите шест месеца на дадена година от началото на прехода към пазарна икономика през 1991 г., когато за януари – юни инфлацията беше 316.9%. Инфлацията за първото шестмесечие на 1997 г. е над 10 пъти по-висока от тази през предходната година. Месечните колебания в общия

НАРАСТВАНЕ НА ПОТРЕБИТЕЛСКИТЕ ЦЕНИ



Източник: НСИ, БНБ.

индекс на потребителските цени също се увеличиха. Те бяха най-високи през февруари (342.7%), а най-ниски през април (99.3%). Тази месечна динамика на потребителските цени е различна от наблюдаваната през същия период на предходните години от началото на реформата.

⁶ През 1997 г. НСИ актуализира теглата, като при изчисленията за такива са използвани разходите на домакинските бюджети през 1996 г. вместо тези от 1995 г.

Спрямо края на 1996 г. цените на хранителните стоки са се увеличили с 504.9%, на нехранителните стоки – с 425.4% и на услугите – с 529.6%. Динамиката на цените на хранителните стоки през първото полугодие е определяща за общия индекс на потребителските цени, тъй като хранителните стоки имат най-голям дял в потребителската кошница (50.7%). Цените на хранителните стоки се изменят най-вече поради това, че акумулират шоковете от промени във фиксираните цени на горивата, енергията и някои предлагани от монополисти услуги и неспособността на производителите им гъвкаво да реагират на промените в търсенето. Разбира се, тяхната динамика отразява и общата несигурност в макроикономическата обстановка и икономическите очаквания. Цените на нехранителните стоки са се увеличили сравнително по-малко в сравнение с тези на останалите две групи. Основен фактор за това е стабилизирането на валутния курс, започнало още през втората половина на февруари, и определянето на резервната валута и разменното съотношение на лева към нея значително преди въвеждането на паричен съвет⁷. И през първата половина на 1997 г. цените на услугите се приспособяват с известен лаг към общата ценова динамика. Техният растеж е относително по-голям в сравнение с този на хранителните и нехранителните стоки, но поради ниския им относителен дял в потребителската кошница (15.1%) той не оказва значително влияние върху общия индекс на потребителските цени.

Цени на производител⁸

През първото полугодие месечните индекси на цените на производител на промишлена продукция, както и през предходната година, са близки до равнището на индексите на потребителските цени⁹, а в някои от месеците (март, април, юни) дори ги изпреварват. Единственото изключение е февруари, когато цените на производител нарастват с над 100 процентни пункта по-малко в сравнение с потребителските цени. Поради това и за периода декември 1996 г. – юни 1997 г. цените на производител на промишлена продукция са се увеличили с 381.5%, което е с над 100 пункта по-малко от потребителските цени за същия период.

Относителната динамика на цените на производител спрямо тази на потребителските цени, наблюдавана в периода януари – юни 1997 г., е характерна и за предходната година. Главен фактор за динамиката на цените на производител на промишлена продукция е динамиката на валутния курс и външното търсене на българския износ, тъй като вътрешното търсене през разглеждания период е много слабо.

Значителните амплитуди в колебанията на месечните индекси на цените на производител на различните промишлени отрасли около общия индекс показват, че все още промишлените фирми нямат трайни външнотърговски отношения и динамиката на валутния курс може да доведе само до временно увеличаване на конкурентоспособността им на международните пазари, като в същото време прави изключително трудно управлението на разходите. За големите колебания на отрасловите индекси допринася и видът на самия индекс – индекс на Пааше, тъй като в него се отразяват и флукуациите в обема на производството.

⁷ В сравнение с останалите групи в потребителската кошница при групата на нехранителните стоки най-голям е броят на т. нар. „търгуеми стоки“.

⁸ През 1997 г. НСИ не направи никакви промени в методиката за получаване на индекси на цените на производител на промишлена продукция. Този индекс остава ограничен и неособено надежден източник на информация за процесите в реалния сектор.

⁹ Трябва да се има предвид, че индексите на цените на производител на стокова промишлена продукция не отразяват изменението в цените на производствените услуги. Сравнение, макар и условно, между индексите на цените на производител на стокова промишлена продукция с индексите на потребителските цени е възможно, тъй като последните до голяма степен също се определят от индексите на цените на стоките в потребителската кошница.

5. Външна търговия

По предварителни данни¹⁰ **износът** (FOB) за периода януари – юни е 2403.6 млн. щ. д. и е спаднал спрямо същия период на 1996 г. с 15.5 млн. щ. д. (0.6%). **Вносът** (FOB) е 1982.6 млн. щ. д. и е намалял с 362.1 млн. щ. д. (15.4%)¹¹. **Търговското салдо** е положително (421 млн. щ. д.), но намалява през последните два месеца на полугодieto, като през юни салдото е отрицателно (-26.2 млн. щ. д.).

В сравнение с периода януари – юни 1996 г., когато търговското салдо бе слабо положително (74.3 млн. щ. д.), през първото шестмесечие на 1997 г. има подобрене от 346.7 млн. щ. д., което се дължи главно на значителното салдо през първото тримесечие (319.7 млн. щ. д.).

Икономическите условия, които бяха предпоставка за резкия спад на вътрешното търсене през първото тримесечие на 1997 г., доведоха до значително свиване на търговския стокообмен (с 13.8%) спрямо същото тримесечие на 1996 г. Рязкото обезценяване на лева доведе до общо намаление на вътрешното търсене и до пренасочване към потребление на стоки, произведени в страната (за тези, които са с висока еластичност на търсенето и съществуват вътрешни заместители). Поради това вносът (FOB) през първото тримесечие се сви до 862.7 млн. щ. д. (спад от 315 млн. щ. д., или 26.7%). Износът (FOB) за тримесечието е в размер на 1182.4 млн. щ. д. (спад от 11.3 млн. щ. д., или 0.9%).

Вносът през второто тримесечие възлиза на 1119.9 млн. щ. д. Основен фактор за съкращаването му (с 4%, или 47.1 млн. щ. д.) спрямо същото тримесечие на 1996 г. е намаленото вътрешно търсене. До края на второто тримесечие бюджетните разходи бяха съществено намалени. За периода януари – юни общите бюджетни разходи се свиха в реално изражение с 52% в сравнение с първото шестмесечие на 1996 г., като поради нарастването на лихвените плащания в структурата на общите разходи нелихвените разходи спаднаха в значително по-голяма степен (с 61.1%).

Износът през второто тримесечие е в размер на 1221.1 (спад от 3.2 млн. щ. д., или 0.3%). Той беше повлиян от недостига на кредити за оборотни средства, от свиването на производството при силното намаляване на вноса на суровини и материали и при несигурността за осъществяването на достатъчни приходи от продажби, както и от търсенето на външните пазари. Относително по-малкото от очакваното нарастване на вътрешното търсене на Германия¹² доведе до по-слабо от потенциално възможното нарастване на износа към тази страна. Увеличението на износа за Европейския съюз се движеше основно не от по-силно външно търсене, а от по-ниските разходи за производство. Износът на България към основните търговски партньори продължава да се определя изключително от предимствата на реалния ефективен валутен курс и от относително ниските разходи за труд, които обаче не са резултат на висока производителност¹³.

Търговските салда спрямо основните търговски партньори (Германия, Италия, Русия) се подобряват значително спрямо първите шест месеца на 1996 г. вследствие по-силно спадналия внос. Поради ограничения износ към

¹⁰ Окончателни данни по митнически декларации, обработени от Информационно-изчислителния център на Министерството на финансите и НСИ за 1996 г. Предварителни данни за периода януари – юни 1997 г. на ИИЦ на МФ (към 19 септември 1997 г.).

¹¹ Поради отчитането на външната търговия в долари спадовете на вноса и износа в стойностно изражение отчасти се обясняват и с обезценяването на някои основни валути, в които се извършват разплащанията (германска марка, италианска лира) към щатския долар. До юни 1997 г. в сравнение с декември 1996 г. германската марка и италианската лира се обезцениха спрямо щатския долар съответно с 12.1% и 11.4%.

¹² До 1996 г. Германия беше основен пазар на българските стоки в Европейския съюз с дял от 11% в износа на страната.

¹³ В някои случаи, както при производството на стомана, българското производство е несъобразено с европейските стандарти, които изискват социалната цена, възникваща от замърсяващите технологии, да се поема от производителя.

балканските страни салдата спрямо тези търговски партньори на България се влошават.

Стокова структура на износа

За периода януари – юни 1997 г. в сравнение със същия период на 1996 г. се наблюдава задълбочаване на спада при агрегираната стокова група „Продукти от животински и растителен произход“ (с 26.5%, или 111.1 млн. щ. д.) поради значителния спад на производството най-вече на напитки и тютюневи изделия (с 27%)¹⁴. Наблюдава се значително свиване и при агрегираната стокова група „Машини“ (със 7.8%, или 29.9 млн. щ. д.). По-слабото търсене на торове, съчетано със спад на техните цени, доведе до намаление на този износ с 23.6% (35.6 млн. щ. д.).

По-значително увеличение на износа се наблюдава при агрегираните стокови групи „Минерални продукти и горива“ (с 26.9%, или 52.7 млн. щ. д.), „Метали“ (със 7.9%, или 37 млн. щ. д.), и по-специално при групата „Чугун, желязо и стомана“ (с 26.5%, или 52.1 млн. щ. д.), а също при агрегираната стокова група „Текстил, кожени материали, дрехи, обувки и др.“ (с 11.7%, или 39.3 млн. щ. д.).

Географска структура на износа

По отношение на географската структура на износа продължава тенденцията той да се пренасочва към Западна и Централна Европа, като делът на Европейския съюз нараства от 39% за периода януари – юни 1996 г. на 43.7% за същия период на 1997 г. Въпреки че растежът на БВП в страните от Европейския съюз е по-слаб от очаквания в началото на 1997 г., износът към този регион нараства с 11.4% (107.7 млн. щ. д.), към ЦЕФТА – с 10.6% (4.6 млн. щ. д.) и към други страни от ОИСР – с 28.1% (72.7 млн. щ. д.). Наблюдава се спад на износа към балканските страни (с 47.8%, или 133.3 млн. щ. д., вкл. и към Югославия – с 57.2%). Намалява износът и към бившите съветски републики (с 4.7%, или 20.7 млн. щ. д., вкл. и към Русия – с 24.7%).

Стокова структура на вноса

Най-голям спад за периода януари – юни има при вноса на „Машини и транспортни средства“ – 34.5% (185.1 млн. щ. д.). Значително се съкращава вносът спрямо същия период на м. г. и при групата „Химически продукти“ (със 74.9 млн. щ. д., или 21.6%). Нарастване на вноса има само при групата „Житни растения“ (с 30.6 млн. щ. д., или 92.8%) от агрегираната група „Продукти от животински и растителен произход“ и при агрегираната група „Текстил, кожени материали, дрехи, обувки и др.“ (с 9.1%, или 27.7 млн. щ. д.). В структурата на вноса по начин на използване най-голям спад се наблюдава при вноса на инвестиционни стоки (със 148.2 млн. щ. д., или 30.1%) и при суровините (със 111 млн. щ. д., или 11.3%). През второто тримесечие на 1997 г. се забелязва увеличение на вноса на машини в групата на инвестиционните стоки както спрямо предходното тримесечие, така и в сравнение със същото тримесечие на 1996 г. Потребителските стоки имат най-голям относителен спад (30.5%).

Географска структура на вноса

Вносът от всички региони намалява, но най-съществено този от ЕС (със 192.4 млн. щ. д., или 19.3%, в т. ч. от Германия – с 22.4% и Гърция – с 19.2%). Вносът от бившите съветски републики спада с 11.2% (89.1 млн. щ. д., в т. ч. от Русия – с 12.9%, или 91.1 млн. щ. д.).

¹⁴ По данни на НСИ.

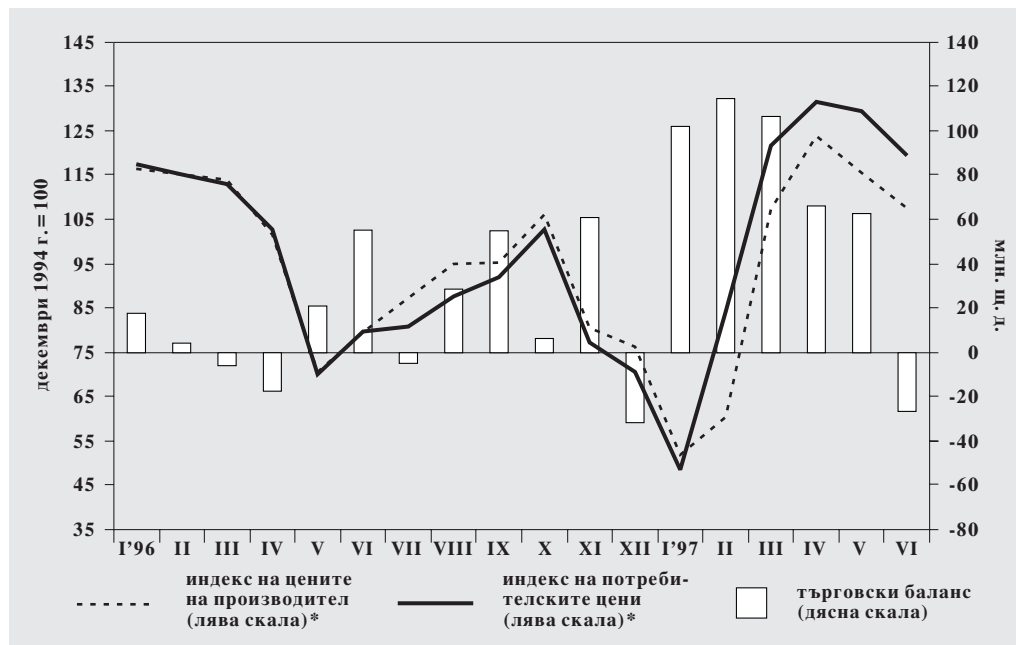
6. Платежен баланс

Развитието на платежния баланс през първото шестмесечие на 1997 г. отразява силно различаващи се през отделните тримесечия икономически процеси.

Текуща сметка

Текущата сметка за периода януари – юни 1997 г. е положителна (321 млн. щ. д.), докато за същия период на 1996 г. е отрицателна (-89.1 млн. щ. д.). Основният фактор за положителната текуща сметка е положителното търговско салдо от 421 млн. щ. д.¹⁵.

ИНДЕКС НА РЕАЛНИЯ ЕФЕКТИВЕН ВАЛУТЕН КУРС И ТЪРГОВСКИ БАЛАНС



* Индексите над 100 показват надценяване, а под 100 – подценяване. Индексът на реалния ефективен валутен курс е изчислен спрямо кошница от три валути с тегла: щатски долар – 75%, германска марка – 20%, швейцарски франк – 5%.

Източник: БНБ, НСИ, ИИЦ на МФ.

Салдото по услугите за периода януари – юни е отрицателно (-166.8 млн. щ. д.) както поради отрицателните нетни приходи от лихви (-166.3 млн. щ. д.), така и поради отрицателното салдо на нефакторните услуги (-22.3 млн. щ. д.)¹⁶. Салдото по услугите обаче е подобро със 74.5 млн. щ. д. в сравнение със същия период на м. г., когато то бе -241.3 млн. щ. д. Това се дължи на по-ниските (с 10.5% спрямо първата половина на 1996 г.) платени и дължими лихви и на спада (с 11.9%) на транспортните разходи. За периода януари – юни салдото по статията *Други доходи*, която включва получените и платените компенсации на наетите, е положително (21.8 млн. щ. д.).

Капиталова сметка

Поради успокояването на валутния пазар, получаването на кредити след сключаването на ново стенд-бай споразумение с МВФ и нарастването на чуждите преки и портфейлни инвестиции капиталовата сметка за полугодieto е

¹⁵ Предварителни данни за периода януари – юни 1997 г. от митнически декларации, обработени от ИИЦ на МФ (към 19 септември 1997 г.). Практиката показва, че основна причина за сравнително честите ревизии на платежния баланс са редовните и значителни ревизии на данните за внос и износ. По правило месечните данни за внос и износ се ревизират неколкократно през следващите периоди, като обикновено вносът се увеличава повече от износа.

¹⁶ В нефакторните услуги се включват всички услуги извън изплащането на лихви и компенсации на наетите (статии *Транспорт*, *Туризм* и *Други услуги*).

положителна (221.5 млн. щ. д.), докато за същия период на 1996 г. е отрицателна (-549.5 млн. щ. д.). През първото тримесечие поради значителните плащания по външния дълг (163 млн. щ. д. по главници), слабия приток на портфейлни и преки инвестиции и резидентното изтичане на капитали капиталовата сметка е отрицателна (-48.8 млн. щ. д.).

Преките инвестиции (нето) за периода са 285.5 млн. щ. д. при 48.2 млн. щ. д. за шестмесечието на м. г. Преките инвестиции в страната са 282.2 млн. щ. д. Само за второто тримесечие в резултат от приключването на сделката за продажбата на „Соди“ – Девня (с приход от 150 млн. щ. д. през април), и приватизацията на „Девня цемент“ – ООД (приход от 44.6 млн. щ. д.), преките инвестиции в страната нараснаха с 241.8 млн. щ. д. Поради тези две големи сделки нарастването на преките инвестиции е силно концентрирано по отношение на регионалната структура на инвеститорите. В общото увеличение на инвестициите Белгия има дял от 54.3%, а Испания – 16.1%. По-крупни инвеститори в страната през периода са още Австрия и Кипър.

НАРАСТВАНЕ НА ПРЕКИТЕ ИНВЕСТИЦИИ, ЯНУАРИ – ЮНИ 1997 г.

Страна	Преки инвестиции, нето (млн. щ. д.)	Относителен дял (%)
1. Белгия	150.3	54.3
2. Испания	44.6	16.1
3. Кипър	18.3	6.6
4. Австрия	18.1	6.6
5. Германия	15.5	5.6
6. САЩ	12.7	4.6
7. Люксембург	11.2	4.1
ОБЩО (1 ÷ 7)	270.7	97.9
ВСИЧКО	276.6	100.0

Източник: МФ и Агенция за приватизация.

Портфейлните инвестиции (нето) са в размер на 148.6 млн. щ. д. (-30.8 млн. щ. д. за същия период на 1996 г.). Това се дължи основно на закупени от нерезиденти държавни ценни книжа (154.5 млн. щ. д.)¹⁷.

Дългосрочните задължения на страната към чуждестранни кредитори са се намалили нетно с 47.9 млн. щ. д. Дългосрочните задължения към официални кредитори са се увеличили с 34.1 млн. щ. д. (без получените средства от МВФ). *Краткосрочните задължения* са се намалили нетно с 8.9 млн. щ. д. поради значителните погашения по краткосрочни кредити.

Вземанията на България по отпуснати по-рано на други страни заеми са намалели нетно със 129.3 млн. щ. д. поради погашенията с природен газ от Русия по Ямбургското споразумение.

Депозитите на търговските банки в чужбина за полугодieto се увеличават с 319.6 млн. щ. д., докато през същия период на 1996 г. спадат със 154 млн. щ. д. През първото тримесечие на 1997 г. нарастването на депозитите (с 98.6 млн. щ. д.) се дължеше изключително на силно положителното търговско салдо. През второто тримесечие влияние върху прираста на депозитите (с 220.9 млн. щ. д.) оказаха и покупките на държавни ценни книжа от нерезиденти, както и постепенното възстановяване на доверието на населението в банките.

През първите два месеца на годината се наблюдаваше ново засилване на *резидентното изтичане на капитали*. Политическата и макроикономическата нестабилност, комбинирана с очакванията за обезценяване на лева, доведе до намаление на валутните депозити на гражданите и фирмите със 74.4 млн. щ. д. само за януари и февруари. От март за пръв път от четирина-

¹⁷ В съответствие с методологическите изисквания на МВФ портфейлните инвестиции се отчитат по пазарна стойност.

десет месеца¹⁸ тенденцията се обърна и изтичането на капитали беше овладяно като резултат от стабилизирането на политическата обстановка и споразумението с МВФ, намаляването на инфлацията и високите реални доходи от левови вложения. Поради това за периода януари – юни депозитите на граждани и фирми във валута са нараснали с 37.5 млн. щ. д., като за второто тримесечие увеличението им е с 61 млн. щ. д.

Общият баланс за периода януари – юни е със значителен излишък от 648.7 млн. щ. д. при недостиг от 626 млн. щ. д. за същия период на 1996 г. През първото тримесечие общият баланс е слабо положителен (33.4 млн. щ. д.) поради относително голямата тежест на положителното търговско салдо, което компенсира недостига в салдото по лихвите и отрицателната капиталова сметка. Подобрението на общия баланс за шестмесечието се дължи основно на излишъците в текущата и капиталовата сметка през второто тримесечие (съответно 153.4 млн. щ. д. и 270.3 млн. щ. д.).

През първото тримесечие най-вече поради значителните плащания по външния дълг (355.6 млн. щ. д.) *валутните резерви на БНБ* слабо нараснаха (с 33.6 млн. щ. д.). Силно положителните текуща и капиталова сметка през второто тримесечие и кредитите, получени от МВФ (178.4 млн. щ. д.) през април, доведоха до нарастване на валутните резерви през този период с 827.4 млн. щ. д. За шестмесечието увеличението им достига 860.9 млн. щ. д., като 133 млн. щ. д. от тях представляват нетно нарастване на ползваните от МВФ кредити. За периода януари – юни 1996 г. при силно отрицателни текуща и капиталова сметка валутните резерви намаляха с 663.2 млн. щ. д.

Ревизиране на данните от платежния баланс на България (принципи и причини)

Обичайна практика за всички страни е ревизирането на предварителните данни на платежния баланс през определени периоди до окончателното им публикуване. Коригирането на данните се извършва поради големия брой източници на информация и различното качество и обхват на предоставяните данни. Размерът и честотата на ревизиите зависят от практическите и методологическите проблеми при събиране на необходимата информация, както и от периодичността на отчитане и публикуване на платежния баланс.

Ревизиите на платежния баланс на страната, публикувани от БНБ, са свързани както с методологията (например промени в методологията на МВФ), така и с включването на данни от нови източници с цел подобряване качеството и обхвата на статистиката на баланса*. Във връзка с асоциирането на България към Европейския съюз и произтичащите от това ангажменти БНБ следва да се съобразява и с препоръките на Евростат (към всички страни – членки на ЕС) относно методологията на отчитането на текущата сметка, което неминуемо ще доведе по-късно и до изменения в начина на отчитане на отделни статии от баланса.

През последните години най-сериозните и чести ревизии на платежния баланс на България се налагат поради непълните предварителни данни по вноса и износа на стоки и последващите им корекции (стойностният обем на вноса и износа на страната е с най-голям относителен дял в текущата сметка)**. Така например в съответствие с получените през септември данни вносът за февруари 1997 г. е по-висок от първоначалните данни (получени през април) с 65.4%, а износът – с 38.8%. Данните за май също бяха коригирани значително – вносът е по-висок в сравнение с първоначалните данни с 29%, а износът – с 21.7%. Такива проблеми съществуват и през 1995 г. и 1996 г. Честите и значими промени в данните за вноса и износа принуждават БНБ да извършва чести ревизии на платежния баланс на страната. В противен случай платежният баланс може да стане база за взимане на неточни решения в областта на макроикономическата политика.

Корекциите на данните за външната търговия и най-вече на вноса вероятно се дължат на проблеми с навременното обработване на митническите декларации, в т.ч. на опростените митнически декларации.

Българската народна банка публикува тримесечно платежния баланс на страната с разбивки по месеци в *Информационния бюлетин*. В тези публикации се отразяват настъпилите промени в баланса за предходните периоди.

* МВФ разработва методологията на отчитане на платежния баланс.

** Данните за вноса и износа, включвани в платежния баланс на страната, са по митнически декларации. БНБ е потребител на тази информация.

¹⁸ През този период нарастване на валутните депозити на гражданите и фирмите се наблюдаваше само през юли (6.6 млн. щ. д.), но то бе незначително в сравнение с намалението през останалите месеци.

7. Брутен външен дълг

Обслужване на brutния външен дълг

По предварителни данни плащанията по обслужване на brutния външен дълг за периода януари – юни 1997 г. са в размер на 482.1 млн. щ. д., от които 265.5 млн. щ. д. главници и 216.6 млн. щ. д. лихви.

Плащанията на главници през първото тримесечие на годината са 163 млн. щ. д., а през второто – 102.5 млн. щ. д. Лихвените плащания през периода съответно за първото и второто тримесечие възлизат на 192.4 млн. щ. д. и 24.2 млн. щ. д.

ОБСЛУЖВАНЕ НА БРУТНИЯ ВЪНШЕН ДЪЛГ, ЯНУАРИ – ЮНИ 1997 г.*

(млн. щ. д.)			
Тримесечие	Главница	Лихва	Общо
Първо	163.0	192.4	355.4
Второ	102.5	24.2	126.7
ОБЩО	265.5	216.6	482.1

* Предварителни данни.

Размер и структура на brutния външен дълг

Според предварителните данни brutният външен дълг на страната в края на юни възлиза на 9742.6 млн. щ. д. В сравнение с 31 декември 1996 г. той нараства със 171.2 млн. щ. д. (1.8%).

Дългосрочните задължения възлизат общо на 8427.2 млн. щ. д. (86.5% от brutния външен дълг), от които 3131.5 млн. щ. д. към официални кредитори, а 5295.7 млн. щ. д. към частни. В сравнение с 31 декември 1996 г. дългосрочният външен дълг намалява със 103.1 млн. щ. д. (1.2%).

БРУТЕН ВЪНШЕН ДЪЛГ¹

(млн. щ. д.)			
Кредитори	31.XII.1996 г.	31.III.1997 г.	30.VI.1997 г.
БРУТЕН ВЪНШЕН ДЪЛГ (А + Б)²	9571.4	9397.0	9742.6
А. Дългосрочен дълг	8530.8	8281.3	8427.2
Държавен и държавно гарантиран	8334.3	8104.2	8271.5
Негарантиран	196.4	177.1	155.8
I. Официални кредитори	3164.3	2968.4	3131.5
1. Международни финансови институции	1959.8	1864.2	2023.9
Международен валутен фонд	584.6	528.4	701.4
Световна банка	455.8	457.8	480.9
Европейски съюз	495.5	463.0	441.7
ЕИБ и ЕБВР ³	178.6	169.7	164.1
Международна инвестиционна банка	245.3	245.3	235.8
2. Двустранни кредити	1204.5	1104.2	1107.6
Парижки клуб и неразрочен дълг	1034.5	946.3	946.1
Други двустранни кредити	170.0	157.9	161.5
II. Частни кредитори	5366.4	5313.0	5295.7
Брейди облигации	4984.0	4984.0	4984.0
Облигации на Булбанк	147.2	117.2	126.8
Търговски банки	155.9	135.0	111.7
Други частни кредитори	79.3	76.8	73.2
Б. Краткосрочен дълг ⁴	1040.6	1115.6	1315.4

¹ Предварителни данни.

² В конвертируеми валути.

³ Задължения към ЕИБ и ЕБВР.

⁴ Включително депозитите на нерезиденти в местните търговски банки, държавните ценни книжа, закупени от нерезиденти, и просроченият дълг.

Източник: МФ, Булбанк, БНБ.

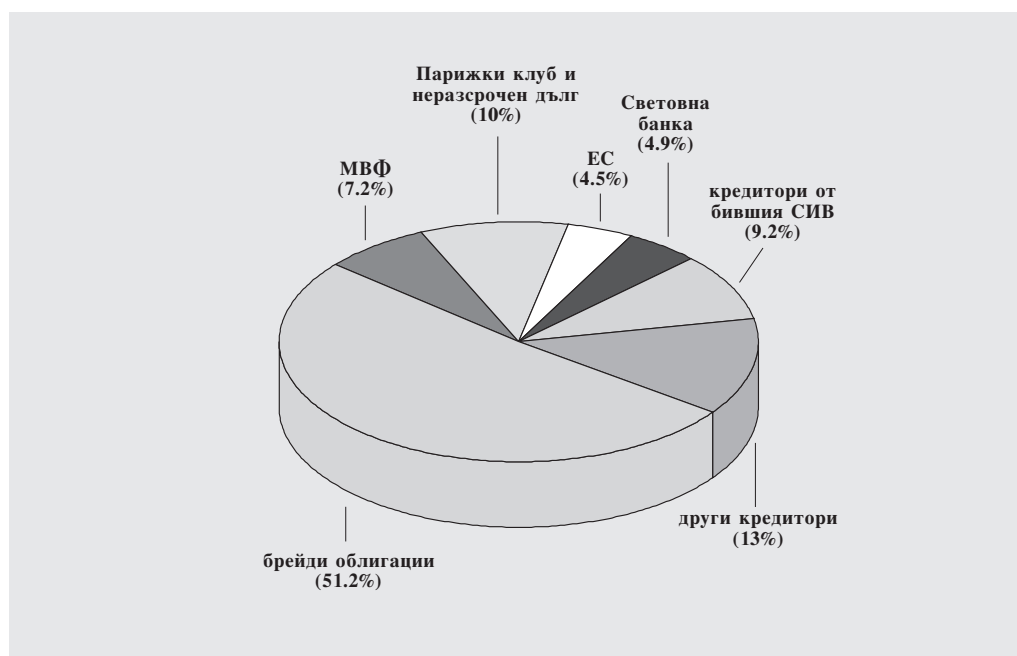
Основната част от дългосрочните задължения на страната са към частните кредитори по българските брейди облигации – 4984 млн. щ. д. (51.2% от общия размер на brutния външен дълг). Задълженията към кредиторите от

бившия СИВ възлизат на 895.7 млн. щ. д. (9.2% от общия размер на дълга), 235.8 млн. щ. д. от които са дългосрочни. Към Парижкия клуб и по неразсрочения дълг към официалните кредитори задълженията са в размер на 970.4 млн. щ. д. (10% от brutния външен дълг), от които 946.1 млн. щ. д. са дългосрочни. Общата сума на задълженията към международните финансови институции е 2023.9 млн. щ. д., от които 701.4 млн. щ. д. към Международния валутен фонд (7.1% от дълга), 480.9 млн. щ. д. към Световната банка (4.9%), 441.7 млн. щ. д. към Европейския съюз (4.5%).

Краткосрочните задължения към 30 юни 1997 г. са в размер на 1315.4 млн. щ. д. (13.5% от brutния външен дълг). В сравнение с 31 декември 1996 г. краткосрочният външен дълг нараства с 274.8 млн. щ. д. (с 26.4%). Увеличението на краткосрочните задължения на страната се дължи главно на нарастването с 260.2 млн. щ. д. на размера на държавните ценни книжа, закупени от нерезиденти.

Към 30 юни 1997 г. 95.1% от brutните външни задължения на страната са държавни и държавно гарантирани. Към 31 декември 1996 г. това съотношение е било 94.4%.

БРУТЕН ВЪНШЕН ДЪЛГ КЪМ 30 ЮНИ 1997 г.



Източник: БНБ.

III. Фискална политика¹⁹

Нестабилната макроикономическа ситуация в страната и проблемите във финансовата сфера в началото на 1997 г. обусловиха провеждането на рестриктивна фискална политика, насочена към максимално ограничаване влиянието на проинфлационните фактори. С цел да не се допуска неоправдано увеличаване на бюджетния дефицит, със Закона за изпълнение на бюджета до влизането в сила на Закона за държавния бюджет на Република България за 1997 г. се утвърдиха редица ограничения за размера и структурата на извършваните разходи. С него се лимитира размерът на нелихвените разходи и на трансферите за самостоятелните бюджети до 95% от размера на постъпилите приходи. В резултат от наложените твърди бюджетни ограничения тези разходи в края на първото шестмесечие на 1997 г. се съкратиха до 57.8% от постъпилите приходи по централния републикански бюджет. Освен това бе лимитиран и бюджетният дефицит до размера на разходите за лихви по обслужването на държавния дълг. Към 30 юни 1997 г. фактическият размер на касовия дефицит по централния републикански бюджет е 53.6% от платените лихви по държавния дълг. Като източници за финансиране на общите кредитни потребности на бюджета в закона се утвърдиха не само емисии на държавни ценни книжа, но и пряк банков кредит от БНБ със срок на погасяване 20 години. Същевременно с цел да се ограничи нарастването на държавния дълг, с него се въведе изискване общият размер на държавния кредит да не превишава фактическите разходи за обслужването му.

Приетият в края на отчетния период Закон за държавния бюджет на Република България за 1997 г. е в съответствие с новия Закон за БНБ, който отразява основните принципи на паричния съвет. По закон се преустановява прякото краткосрочно финансиране на касовия дефицит от централната банка, като се предвижда възможност за кредитиране на държавата само за сметка на покупки на СПТ от МВФ.

1. Консолидиран държавен бюджет

Консолидираният държавен бюджет (КДБ) обхваща държавния бюджет, бюджетите на социалното осигуряване и на местните органи на управление, както и някои извънбюджетни сметки и фондове. Съгласно чл. 4, ал. 1 на влезлия в сила от началото на 1997 г. Закон за устройството на държавния бюджет последният обхваща централния републикански бюджет, бюджетите на държавните органи и бюджета на съдебната власт. В съответствие с това със ЗДБ за 1997 г. се приеха централният републикански бюджет, бюджетите на Съвета за взаимно осигуряване на членовете на ТПК, на съдебната власт и на Сметната палата, приходите и разходите на министерствата и ведомствата и на областните администрации, както и принципите на взаимоотношенията на републиканския бюджет с бюджетите на общините. За първи път бюджетът на социалното осигуряване се отдели от държавния бюджет и се прие със специален закон – Закон за бюджета на фонд „Обществено осигуряване“ за 1997 г. В съответствие с договореностите с МВФ и с цел повишаване ефективността на управлението на бюджетните потоци в консолидирания държавен бюджет за разлика от предходните години се включват 12 извънбюджетни сметки и фондове.

Нетните приходи по консолидирания държавен бюджет (получени след приспадане на вътрешнобюджетните трансфери и средствата за финансиране на бюджетния дефицит), отчетени за първото полугодие, възлизат на

¹⁹ Включената в раздела информация за касовото изпълнение на консолидирания държавен бюджет е по данни на БНБ, които не са потвърдени от МФ и са неокончателни.

1 783 758.2 млн. лв., или 11% от прогнозирания размер на БВП²⁰, а нетните разходи са 2 069 713.4 млн. лв., което е 12.8% от прогнозирания размер на БВП. През същия период на предходната година относителният дял на нетните приходи и разходи към отчетения размер на БВП²¹ е съответно 11.1% и 13.5%.

Основна част от приходите и разходите по КДБ се формира от приходите и разходите на републиканския бюджет. В сравнение с първото полугодие на 1996 г. през разглеждания период се наблюдава известно намаление на относителния дял на приходите по републиканския бюджет от общите приходи по КДБ – съответно от 57.5% през 1996 г. на 52.2% през 1997 г. За разлика от това относителният дял на разходите по РБ в общите разходи по КДБ през първата половина на 1997 г. е по-голям в сравнение с този през същия период на 1996 г. – съответно 59.5% през 1997 г. при 57.3% през 1996 г. От своя страна размерът и структурата на приходите и разходите по републиканския бюджет непосредствено зависят от размера и структурата на приходите и разходите по централния републикански бюджет²². Общият размер на приходите, постъпили в централния републикански бюджет към 30 юни 1997 г., е 915 898 млн. лв., или 35.8% от разчетените със ЗДБ, и 5.7% от прогнозирания размер на БВП. За същия период на предходната година разчетените със Закона за изменение и допълнение на ЗДБ приходи бяха изпълнени 29.5%, а техният относителен дял спрямо отчетения размер на БВП бе 6.4%. Основният източник на приходи по централния републикански бюджет е данъкът върху добавената стойност. Постъпилите от него суми към 30 юни 1997 г. са в размер на 321 399.7 млн. лв., което е 31% от разчетените със ЗДБ.

Общият размер на разходите по централния републикански бюджет, извършени към 30 юни 1997 г., е 1 362 489 млн. лв., или 39% от предвидените в ЗДБ, и 8.4% от прогнозирания размер на БВП. През същия период на предходната година тяхното изпълнение спрямо разчетените в актуализирания ЗИДЗДБ е 25.3%, а относителният им дял спрямо отчетения размер на БВП е 8.6%. Основната част от разходите по централния републикански бюджет се формира от текущите разходи. През първото полугодие в резултат на увеличените лихвени плащания се наблюдава нарастване от 59.7% на 64.1% на техният относителен дял в общите разходи в сравнение с този през 1996 г. Към 30 юни 1997 г. разходите за лихви представляват 61.1% от общите разходи на централния републикански бюджет, докато за същия период на м. г. техният относителен дял е 52.6%. Увеличението на лихвените плащания се дължи главно на относително по-високото равнище на основния лихвен процент и на валутния курс, както и на променената структура на вътрешния държавен дълг. Към 30 юни 1997 г. общият размер на платените лихви е 833 058.3 млн. лв., което е 5.2% от прогнозирания размер на БВП. За сравнение общият размер на лихвените плащания за същия период на 1996 г. е 75 252.8 млн. лв., или 4.5% от отчетения размер на БВП. Съществено перо в разходите на републиканския бюджет са трансферите за покриване дефицитите на другите бюджети и за попълване на извънбюджетните фондове и сметки. Към 30 юни 1997 г. техният нетен размер възлиза на 488 843.7 млн. лв., което е 30.5% от предвидените със ЗДБ.

2. Бюджетен дефицит

В резултат на провежданата от правителството рестриктивна фискална политика и прилагания от Министерството на финансите начин за отчитане на ползваните временни безлихвени заеми от извънбюджетните сметки като

²⁰ Прогнозираният размер на БВП е 16 150 млрд. лв.

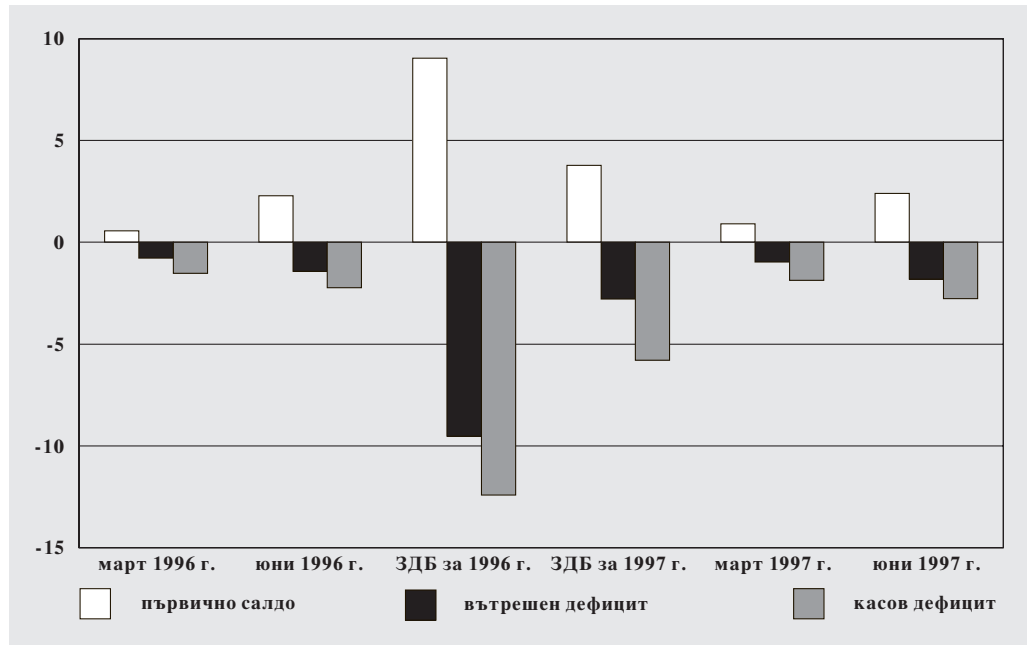
²¹ Отчетеният в края на 1996 г. размер на БВП е 1660.2 млрд. лв.

²² В отчетните данни за 1997 г. са включени и валутните сметки на централния републикански бюджет.

трансфер първичното салдо по централния републикански бюджет към 30 юни 1997 г. е положително – 386 467.3 млн. лв., или 63.3% от разчетеното със ЗДБ. Относителният дял на отчетеното първично салдо от БВП през първата половина на 1997 г. е 2.4%, а за същия период на 1996 г. той е 2.3%.

ЦЕНТРАЛЕН РЕПУБЛИКАНСКИ БЮДЖЕТ

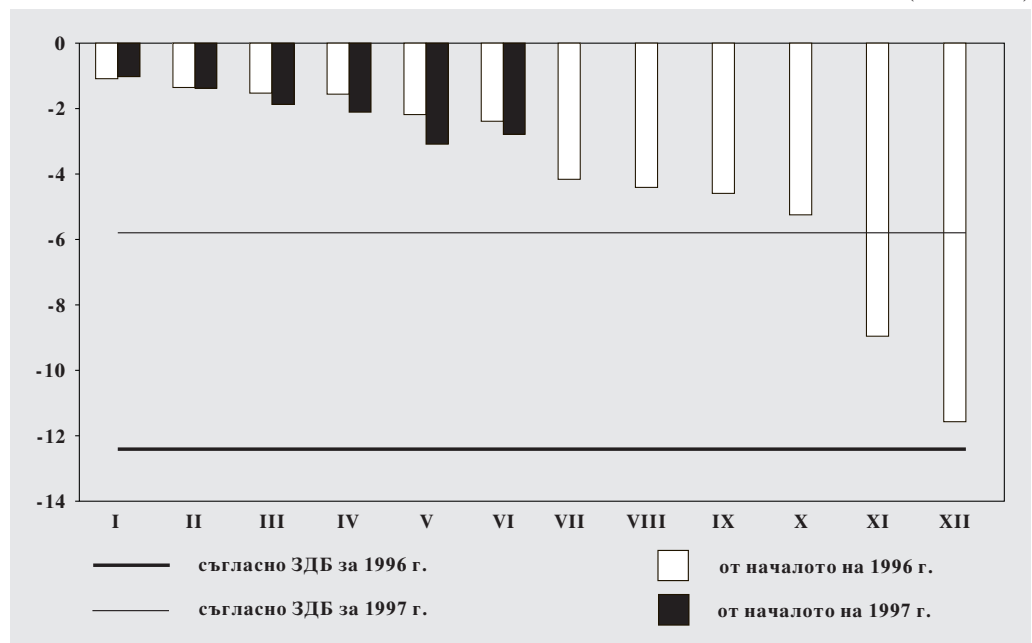
(% от БВП)



Източник: БНБ.

КАСОВ ДЕФИЦИТ НА РЕПУБЛИКАНСКИЯ БЮДЖЕТ

(% от БВП)



Източник: БНБ.

Въпреки сравнително големия размер на първичното салдо по централния републикански бюджет през отчетния период то не беше достатъчно за покриване на лихвените разходи по обслужването на вътрешния държавен

дълг. След отчитане на взаимоотношенията на бюджета с вътрешните кредитори към 30 юни 1997 г. се формира вътрешен дефицит в размер на 293 681.1 млн. лв., или 65.2% от предвидения със ЗДБ, и 1.8% от прогнозирания размер на БВП. За същия период на предходната година вътрешният дефицит е 1.4% от отчетения БВП.

Касовият дефицит по централния републикански бюджет към същата дата възлиза на 446 591.2 млн. лв., което е 47.7% от приетия със ЗДБ и 2.8% от прогнозирания размер на БВП. През същия период на м. г. касовият дефицит е 2.2% от отчетения БВП.

Касовият дефицит по КДБ към 30 юни 1997 г. е в размер на 285 955.2 млн. лв., което е 1.8% от прогнозирания размер на БВП.

Същественото увеличение на кредитната задлъжнялост на бюджета към вътрешните кредитори и променената матуритетна структура на дълга доведоха до значително нарастване на общите кредитни потребности по републиканския бюджет. Към същата дата те възлизат на 4 178 858.8 млн. лв., или 25.9% от прогнозирания размер на БВП, а относителният им дял към 30 юни м. г. спрямо отчетения БВП е само 9%. Установилата се тенденция към непрекъснато нарастване на общите кредитни потребности на бюджета поставя все по-остро проблемите, свързани с осигуряване на необходимите ресурси за обслужването на държавния дълг.

3. Финансиране на бюджетния дефицит

В края на първото шестмесечие на 1997 г. нетното външно финансиране на бюджета е отрицателно, в размер на -59 593.5 млн. лв., което е 44.7% от разчетеното със ЗДБ. За същия период на 1996 г. нетният резултат от операции с чужбина е също отрицателен (-6858.5 млн. лв., или 13.2% от предвиденото в ЗИДЗДБ).

Нетното вътрешно финансиране на централния републикански бюджет към 30 юни 1997 г. е в размер на 506 184.7 млн. лв. Основен източник за финансиране на дефицита през отчетния период са операциите с ДЦК. В края на полугодия техният нетен размер възлиза на 579 154.8 млн. лв., или 122% от разчетеното със ЗДБ.

Потребността на бюджета от кредитни ресурси през първата половина на 1997 г. бе финансирана и от други източници. Един от тях са преките банкови кредити за покриване на временни касови разриви на бюджета и за финансиране на касовия дефицит. През отчетния период МФ ползва временни кредити (аванси), предоставени по реда на чл. 46 от ЗБНБ (действащ до 10 юни 1997 г.), в размер на 60 млрд. лв., които към 30 юни 1997 г. бяха погасени. Освен това през първите шест месеца на годината МФ ползва и дългосрочни кредити в размер на 66 800 млн. лв. В същото време бюджетът изплати редовните погасителни вноски по формирания дълг към финансовите институции в размер на 1621.8 млн. лв.

Други източници за финансиране на касовия дефицит, които се използват през отчетния период, са преходният остатък по централния републикански бюджет от 1996 г. в размер на 20 864.6 млн. лв. и 295 142 млн. лв. приходи от приватизацията. В края на периода размерът на бюджетния депозит, формиран от наличностите по левовите и валутните сметки на централния републикански бюджет, е 350 293.8 млн. лв.

Съотношението между използваните източници за финансиране на републиканския бюджет през първото полугодие е следното: операции с ДЦК (нето) – 87%, преки кредити от БНБ – 3%, приходи от приватизация – 7%, средства отДФРР – 2.3%, и преходен остатък – 0.7%.

Основна част от продажбите на ДЦК се реализират чрез аукциони. От началото на годината започна ежедневно провеждане на аукциони за продажба на едно- и четириседмични съкровищни бонове с отстъпка от номинала. При необходимост се емитираха и извънредни емисии на три-, шест-, девет- и

дванадесетмесечни съкровищни бонове. През първото полугодие МФ предложи за емитиране ДЦК в размер на 4 188 776.4 млн. лв. номинална стойност, а финансовите институции заявиха поръчки в размер на 5 483 867.5 млн. лв.

За периода януари – юни на проведените аукциони бяха реализирани 299 емисии на безналични държавни ценни книжа за финансиране на бюджетния дефицит със съвкупна номинална стойност 3 801 993.3 млн. лв., в т. ч. 253 емисии на съкровищни бонове, продавани с отстъпка от номинала, 41 емисии на лихвоносни съкровищни бонове и 4 емисии на съкровищни облигации. С несъстезателни поръчки бяха закупени 338 651.1 млн. лв., което представлява 8.9% от закупеното количество ДЦК на аукционите. Към 30 юни 1997 г. в обращение са 139 емисии (76 емисии на съкровищни бонове и 63 емисии на съкровищни облигации) със съвкупна номинална стойност 878 914.1 млн. лв., в т. ч. 7 емисии, емитирани по Закона за държавна защита на влогове... в полза на ДСК, за 25 200.7 млн. лв. Средната годишна доходност на по-голямата част от емитираните ДЦК беше по-висока или равна на основния лихвен процент, действащ през съответния период.

През отчетния период участниците на първичния пазар проявяваха по-голям интерес към инвестиране в съкровищни бонове. Основен инвеститор в емисиите на съкровищни облигации продължи да бъде ДСК.

По данни от регистъра, воден в БНБ, размерът на притежаваните от небанкови финансови институции, фирми и граждани ДЦК към 30 юни 1997 г. е 281 745 млн. лв. номинална стойност, което представлява 32.1% от емисиите в обращение към същата дата. За сравнение през аналогичния период на м. г. продажбите на небанкови финансови институции, фирми и граждани възлизат на 47 255 млн. лв., което е 26% от емисиите в обращение.

През отчетния период значително нарасна и делът на ДЦК, закупени от чуждестранни инвеститори. Към 30 юни те притежават ДЦК с обща номинална стойност 121 963.6 млн. лв., емитирани за финансиране на бюджетния дефицит, което представлява 13.9% от емисиите в обращение. Освен това чуждестранните инвеститори са закупили и ДЦК във валута, емитирани по реда на ЗУНК, в размер на 201.4 млн. щ. д. и ДЦК, емитирани по необслужваните кредити в левове, в размер на 5512 млн. лв.

През отчетния период продължи практиката всяка седмица Министерството на финансите да емитира държавни ценни книжа, предназначени само за нефинансови институции – физически и юридически лица (целеви емисии). Предлагани бяха три-, шест- и дванадесетмесечни лихвоносни целеви емисии, а от февруари и едномесечни сконтови емисии. От май лихвоносните тримесечни съкровищни бонове бяха заменени със сконтови. През периода януари – юни бяха предложени и шестмесечни индексни съкровищни бонове. Те се продават по номинал, считано от 15-о число на всеки месец до 14-о число на следващия. Доходът по тях е равен на индекса на потребителските цени за съответните месеци плюс 2% лихва за периода. През първото полугодие са емитирани съкровищни бонове, предназначени за пряка продажба на граждани и нефинансови институции, в размер на 97 009.8 млн. лв. номинална стойност (в т. ч. 1517.1 млн. лв. индексни съкровищни бонове), от които в обращение в края на периода са 75 290.3 млн. лв. номинална стойност. Част от тези ДЦК бяха закупени на вторичния пазар от финансовите институции и са в техния портфейл. В резултат на това притежаваните от нефинансови институции и граждани ДЦК от целевите емисии към 30 юни 1997 г. са за 55 524 млн. лв. номинална стойност, вкл. индексни съкровищни бонове.

4. Вътрешен държавен дълг

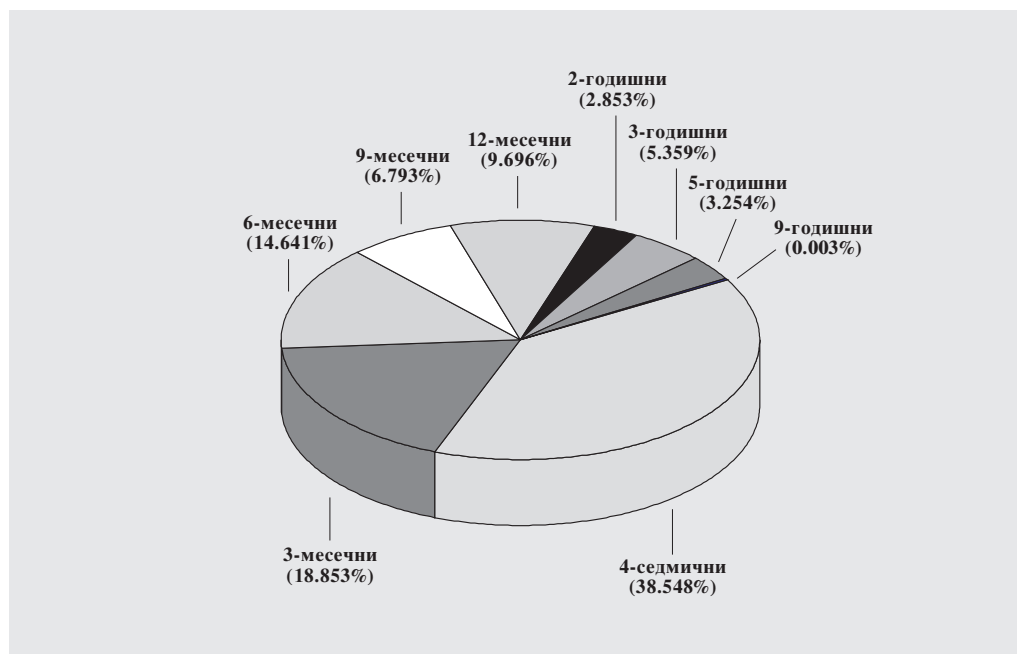
Размерът и структурата на вътрешния държавен дълг непосредствено зависят от общите кредитни потребности на правителството, бюджетния дефицит, промените в основния лихвен процент и валутния курс, както и от емисионната политика на правителството. През разглеждания период съществено влияние върху динамиката на дълга оказва извършеното в изпълнение на Закона за БНБ и ЗДБ реструктуриране на правителствения дълг по баланса на БНБ, свързано с въвеждането на паричен съвет.

Под влияние на посочените фактори общият размер на вътрешния държавен дълг към 30 юни 1997 г. нарасна 3.6 пъти в сравнение с дълга в края на м. г. и достигна 3 813 466.1 млн. лв. В същото време през отчетния период настъпи промяна в установилата се през предходните години тенденция към непрекъснато увеличаване на относителния дял на дълга в БВП. За първи път относителният дял на дълга в прогнозирания размер на БВП към края на полугодиято намалая в сравнение с този през същия период на 1996 г. – съответно от 29.4% на 23.6%. Запазването на тази тенденция ще облекчи обслужването на вътрешния държавен дълг и ще даде възможност да се ограничи неговото нарастване.

Финансовите проблеми в страната през отчетния период доведоха до съществени изменения и в структурата на дълга. Относителният дял на дълга по ДЦК, емитирани за финансиране на бюджетния дефицит, в общия размер на дълга намалая от 28.6% в края на 1996 г. на 22.7% към 30 юни 1997 г. Спадна и относителният дял на този дълг към БВП в сравнение с дела му в края на първата половина на м. г. – съответно от 11.9% на 5.4%. В абсолютно изражение към юни т. г. този дълг достигна 865 052.5 млн. лв. Основна причина за нарастването му в сравнение с отчетения в края на 1996 г. е провежданата от МФ политика на финансиране на бюджетния дефицит предимно с краткосрочни (до една година) и свръхкраткосрочни (едно- и четириседмични) ДЦК, в т. ч. и целеви емисии и индексни бонове, предназначени за граждани и фирми. Тази политика се предопределяше от повишения интерес на инвеститорите към този вид дългови инструменти, породен от нестабилното състояние на пазара вследствие на динамичните промени на основния лихвен процент и на валутния курс и от стремежа максимално да бъдат намалени загубите от тях. Във връзка с извършеното реструктуриране на дълга по баланса на БНБ намиращите се в портфейла на БНБ ДЦК в размер на 31 675.2 млн. лв. бяха изписани и прехвърлени по сметка на МФ. В резултат на това и вследствие на новите продажби се промени съществено матуритетната структура на намиращите се в обращение ДЦК, емитирани по Наредба № 5. Към 30 юни 1997 г. тя е следната: ДЦК с падеж до една година – 765 833.9 млн. лв., или 88.5%, и ДЦК с падеж над една година – 99 218.6 млн. лв., или 11.5%. В края на 1996 г. това съотношение бе съответно: ДЦК с падеж до една година – 74.7% и ДЦК с падеж над една година – 25.3%.

През отчетния период относителният дял на дълга към финансово-кредитните институции се увеличи чувствително и от 13.2% в края на 1996 г. достигна 30% от общия размер на дълга. В абсолютно изражение към 30 юни 1997 г. той възлиза на 1 144 436.6 млн. лв. (8.2 пъти повече в сравнение с този в края на 1996 г.), което е 7.1% от прогнозирания размер на БВП. За сравнение относителният дял на прекия дълг към финансово-кредитните институции в края на първото шестмесечие на 1996 г. към БВП беше само 1.9%. Вследствие на операцията по реструктуриране на прекия дълг към БНБ в нов дълг, деноминиран в СПТ, задълженията на правителството към БНБ се увеличиха от 138 060.8 млн. лв. в края на 1996 г. на 1 143 298.1 млн. лв. към 30 юни 1997 г., или 8.5 пъти. През отчетния период в резултат на извършваните редовни погасителни вноски размерът на прекия дълг на бюджета към ДСК намалая с 10% и от 1264.9 млн. лв. в началото на годината възлезе на 1138.4 млн. лв. в края на периода.

**ДЦК, ЕМИТИРАНИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА БЮДЖЕТНИЯ ДЕФИЦИТ,
В ОБРАЩЕНИЕ КЪМ 30 ЮНИ 1997 г.**

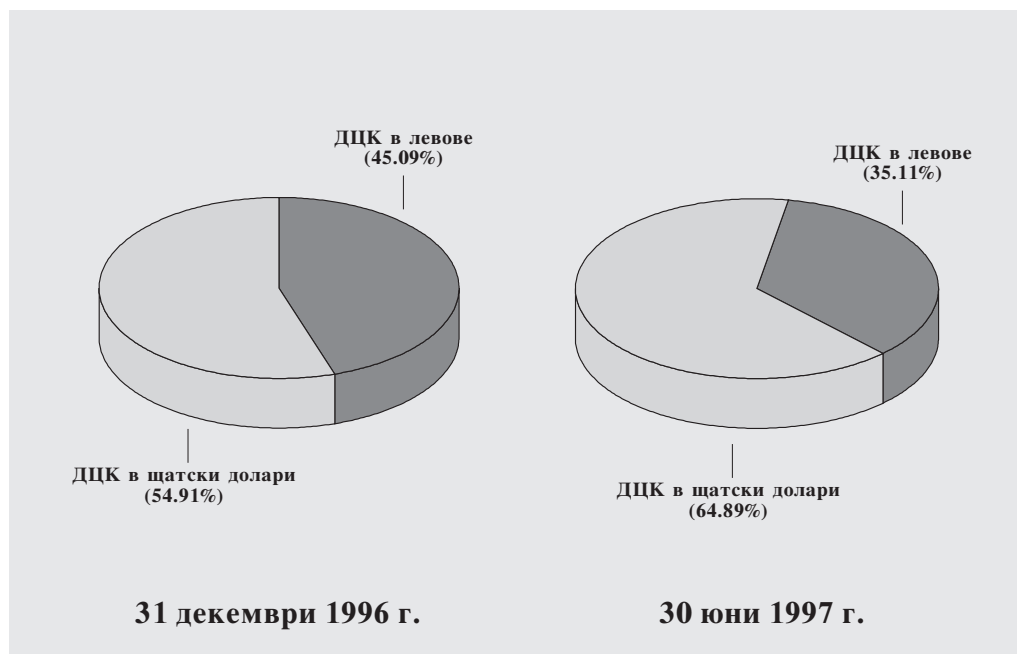


Източник: БНБ.

С най-голям относителен дял в структурата на вътрешния дълг (47.3%) са дългът по държавни дългосрочни облигации, емитирани за поемане като държавен дълг на необслужваните кредити на държавни фирми към банките, непогасеният дълг на общините по кредити, предоставени от ДСК за жилищно строителство, и дългът по ДЦК, емитирани по Закона за държавна защита на влогове и сметки... (ДЦК за структурната реформа). През отчетния период е налице намаление на относителния дял на този дълг към прогнозирания размер на БВП в сравнение с неговия относителен дял през същия период на 1996 г. съответно от 15.7% на 11.2%. В абсолютно изражение той нараства от 612 424.6 млн. лв. в началото на годината на 1 803 977 млн. лв. в средата на 1997 г., или 3 пъти. Това увеличение се дължи главно на влиянието на неговия валутен компонент, на новоемитираните държавни дългосрочни облигации по Закона за държавна защита на влогове и сметки... и на новоемитираните държавни облигации в размер на 50 млн. щ. д. за целево финансиране по програмата за стабилизация на една държавна банка съгласно постигнатите договорености с МВФ в рамките на Меморандума за икономическа политика на правителството на Република България от март 1997 г. В същото време през отчетния период в резултат от използването на тези ценни книжа в приватизационни сделки, на погасяването на задълженията към държавата на държавни фирми, чиито необслужвани кредити са преоформени в държавен дълг, и от изписването на ДЦК, намиращи се в портфейла на БНБ, съгласно договора за реструктуриране на дълга размерът на този дълг намаля с 47 327.8 млн. лв.

През първата половина на 1997 г. настъпи промяна и в съотношението на дълга по ДЦК, деноминирани в левове и щатски долари. В резултат на обезценяването на лева делът на ДЦК, деноминирани в щатски долари, достигна близо 65% от общия обем на ДЦК в обращение при 55% в края на 1996 г.

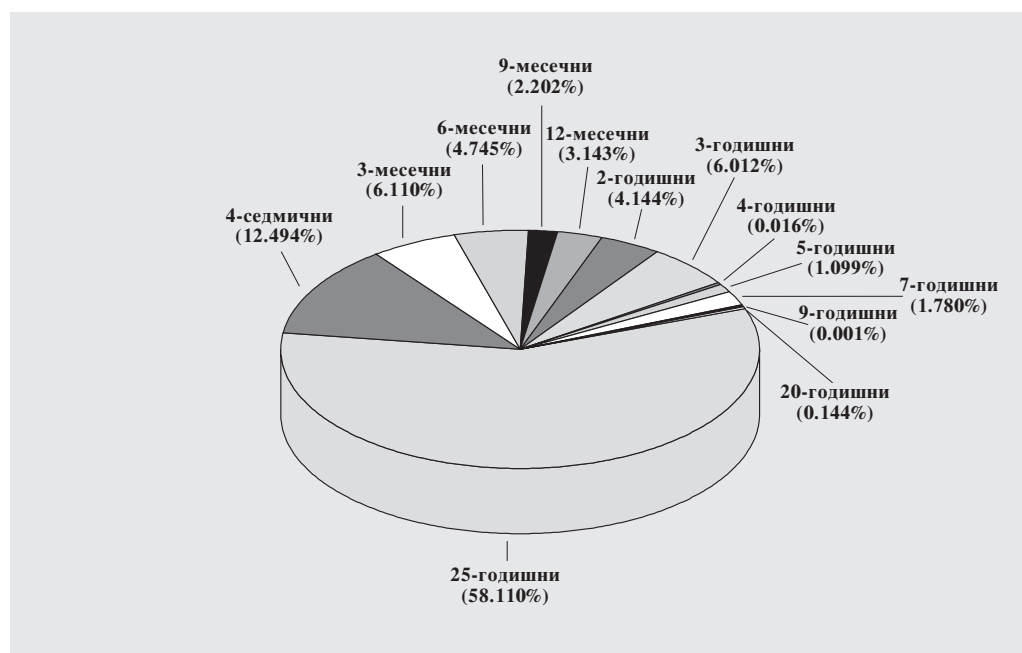
ДЦК, ДЕНОМИНИРАНИ В ЛЕВОВЕ И ЩАТСКИ ДОЛАРИ



Източник: БНБ.

Промени настъпиха и в матуриретната структура на намиращите се в обращение ДЦК, като рязко се увеличи делът на държавните дългосрочни облигации със срок до падежа 25 години, емитирани по чл. 4 и 5 от ЗУНК от 1993 г., Постановление № 234 на МС от 1992 г. и Постановление № 3 на МС от 1994 г. – от 53.6% в края на 1996 г. на 58.1% към 30 юни 1997 г.

МАТУРИРЕТНА СТРУКТУРА НА ДЦК В ОБРАЩЕНИЕ КЪМ 30 ЮНИ 1997 г.



Източник: БНБ.

IV. Парична политика

Началото на 1997 г. постави БНБ пред нови предизвикателства. След подадената оставка на правителството в края на декември 1996 г. страната изпадна в тежка политическа криза, която задълбочи икономическата и финансовата дестабилизация и бързо увеличи социалната цена до границата на обществената поносимост. Същевременно фиксирането на лева към някои от основните международни валути по правилото на паричния съвет започна да се възприема като единствена алтернатива за възстановяване на доверието в националната валута и излизане от финансовата криза както под влияние на ускоряващата се инфлация и нарастващите макроикономически дисбаланси, така и поради категоричното изискване на МВФ това да бъде необходимо условие за продължаване на преговорите за сключване на ново стенд-бай споразумение.

В тази обстановка основната цел на паричната политика на БНБ се ограничи до запазване на валутния резерв, за да не се достигне до нов мораториум по външния дълг, който окончателно би изолирал страната от международната финансова общност и би я обрекъл на трайна финансова нестабилност, икономическа безизходица и мизерен жизнен стандарт. Макар и останала в края на 1996 г. с валутен резерв (без златото) едва 483 млн. щ. д., през януари БНБ купи нетно около 60 млн. щ. д. Така тя успя да осигури плащанията по външния дълг от почти 162 млн. щ. д., като допусна спад на резерва само до 380 млн. щ. д. Приоритетът на валутния резерв над валутния курс, както и политическата и финансовата криза в страната предопределиха рязкото обезценяване на лева, което веднага се превърна в първа хиперинфлационна вълна. Но това бе неизбежната цена на отлагането на структурната реформа и продължителните опити на централната банка единствено с рестриктивна парична политика да компенсира липсата на политическа воля и последователни действия за нейното осъществяване.

След успешното разрешаване на политическата криза в средата на февруари БНБ, подкрепена от назначеното от президента служебно правителство, преустанови напълно нетното финансиране на бюджета и търговските банки, като същевременно продължи умерените нетни покупки на валутния пазар. Доверието в новото правителство, както и рестриктивната парична и фискална политика доведоха до поскъпване на лева, което бързо пресече започналата хиперинфлация и я ограничи до относително кратък, но значителен по размери ценови скок. По-нататъшната динамика на паричните и кредитните агрегати отразява постепенно възвръщащото се доверие в лева и банките. До края на полугодията обаче не можа да се компенсира рязкото реално съкращаване на търсенето на пари и на вътрешния кредит през първите два месеца на 1997 г.

След постигането на политически консенсус относно въвеждането в страната на паричен съвет БНБ започна да настройва своята парична политика към особеностите на тази схема. За целта тя постепенно модифицира и изостави редица парични инструменти и съществено намали активното си въздействие върху ликвидността в банковата система. Ограниченията в прилагането на паричната политика на БНБ обаче не намалиха нейната ефективност. Главната причина за това бе пълната подкрепа от страна на правителството, изразяваща се в доброволното отказване от нетно кредитиране от БНБ и попълване на фискалните сметки с приходи от приватизацията и от продажбата на ДЦК изцяло на пазарна основа. Периодът март – юни още веднъж показа, че само координираните усилия на правителството и централната банка могат да имат бърз стабилизиращ ефект, като неговата трайност и необратимост зависят от скоростта и последователността в провеждането на структурната реформа.

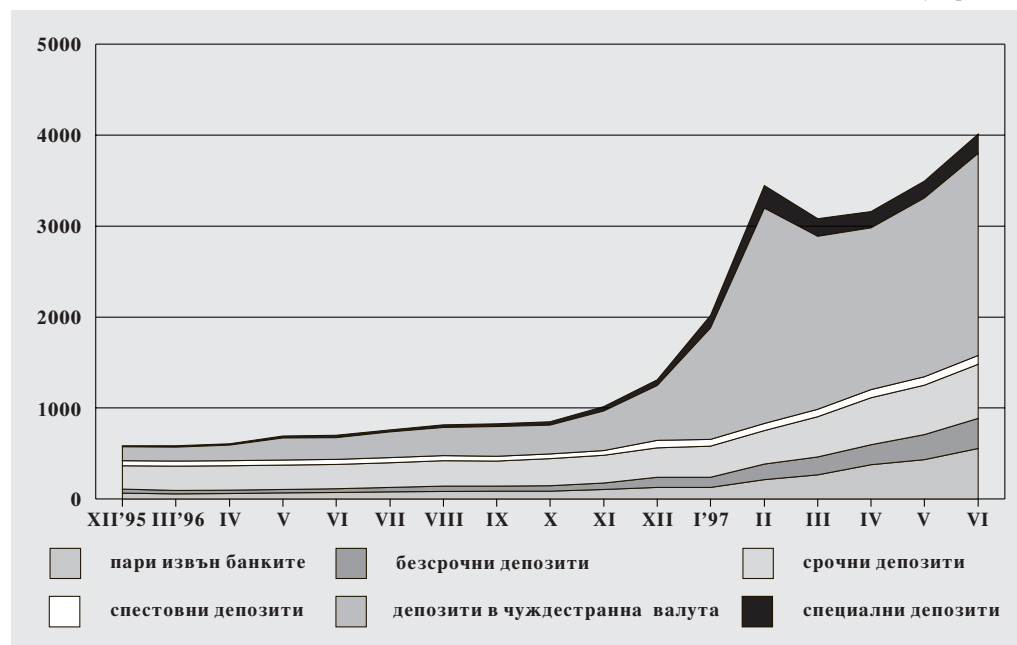
1. Парични агрегати

През първата половина на 1997 г. паричното предлагане, измерено чрез най-широкия паричен агрегат, включващ парите извън банките и всички видове депозити, се увеличи номинално с 2700 млрд. лв., или над три пъти. В реално изражение обаче то се е съкратило с почти 48%, което ясно разкрива дълбочината на преживяната криза на доверие в лева и банките. В рамките на шестмесечието добре се разграничават два периода. През първите два месеца под влияние на задълбочаващата се политическа криза финансовата нестабилност нараства и реалното търсене на пари спада с над 57%. През следващите месеци в резултат на положителните промени в политическата област, както и на доброто взаимодействие между фискалната политика на правителството и паричната политика на БНБ започна възстановяването на доверието, довел до реален прираст на широките пари с 23% през второто тримесечие.

Силно влияние върху динамиката на паричното предлагане през полугодieto има значителното изменение на валутния курс на лева. Първоначално поради рязкото обезценяване през първите два месеца делът на валутния компонент на широките пари се увеличава от 50.5% в края на 1996 г. до 75.6% в края на февруари. Последвалото частично поскъпване на лева, както и преобладаващото търсене на пари, деноминирани в национална валута, покъсно укрепва дела на левовия компонент до 40% в края на юни. Достигнатата структура се различава твърде много от тази преди кризата в края на 1995 г., когато бе 73:27 в полза на левовите пари. Това дава възможност за бързо по-нататъшно възстановяване, за което съдейства и фиксирането на лева към германската марка по правилата на паричния съвет.

ДИНАМИКА НА ПАРИЧНИТЕ АГРЕГАТИ

(млрд. лв.)

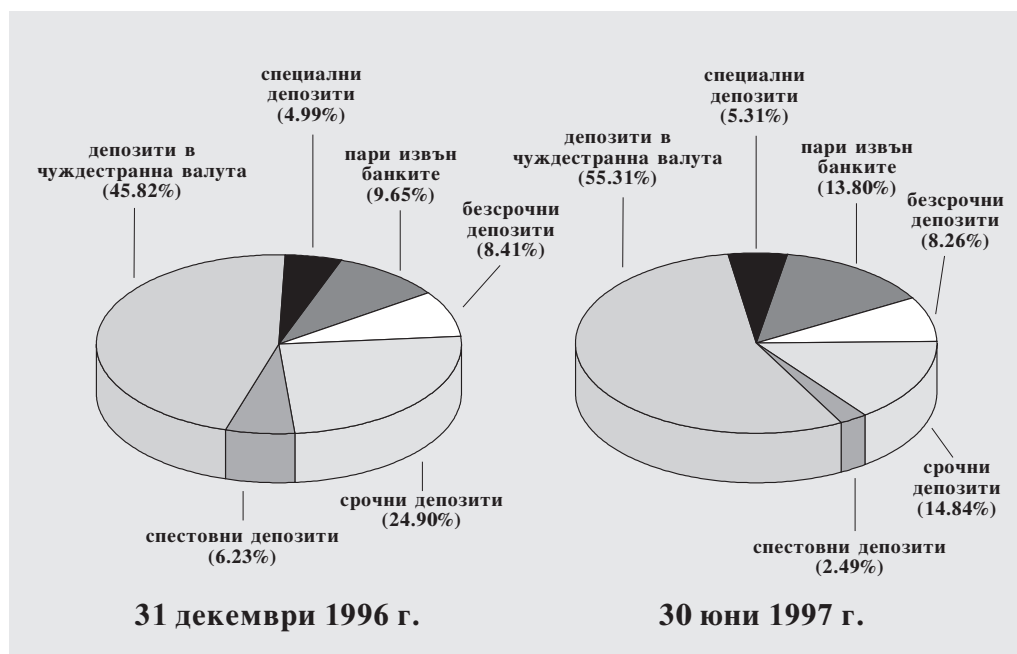


Източник: БНБ.

Сред левовите компоненти на широките пари най-много се увеличава паричният агрегат M1, включващ най-бързоликвидните средства: парите извън банките и безсрочните депозити. За полугодieto номиналният му прираст е 647.8 млрд. лв., или над 3.7 пъти. В реално изражение обаче е налице спад от 36%, а само за първите два месеца той достига 67%. През следващите четири месеца се наблюдава сравнително бързо възстановяване, изразяващо се в реално увеличение с 87%. Подобна е динамиката и при двата компо-

нента на бързоликвидните пари. По-силно тя е изразена при парите извън банките, които през януари и февруари реално намаляват с почти две трети, а през март – юни нарастват със 110%. В резултат на това реалното съкращаване на парите извън банките в края на първото полугодие е само 25% и е най-малкото сред паричните агрегати. Относително най-бързото възстановяване по този компонент може да се обясни както с повишената необходимост от средства за трансакционни нужди при новото ценово равнище, така и от запазващите се предпочитания у много икономически агенти към разплащания в брой. При безсрочните депозити реалното намаляване в края на юни остава над 48% въпреки реалното им увеличение за последните четири месеца с близо 60%. Тук главната причина е в спада на икономическата активност, който все още не е преодолян поради неизбежния лаг между началото на структурните промени и ефекта им в реалния сектор.

СТРУКТУРА НА ПАРИЧНИТЕ АГРЕГАТИ



Източник: БНБ.

За полугодие срочните левови депозити се увеличават с 268.8 млрд. лв., или 82.4%. Поради изключително високата инфлация обаче те реално се съкращават с над две трети. За първите два месеца номиналният им прираст е 42.8 млрд. лв., или 13.1%. Това е с 8.5 пункта под процента на начислените за периода лихви, което дава основание да се оцени, че са изтеглени нетно над 30 млрд. лв. Като основни причини за подронването на депозитната база могат да се считат както силно отрицателните реални лихви, така и резкият спад в реалните доходи, довел до значително теглене на депозити за покриване на текущите разходи. През следващите четири месеца в резултат от настъпилата финансова стабилизация се наблюдава възстановяване, макар и по-бавно в сравнение с другите левови парични агрегати, под влияние на положителните реални лихви и укрепващото доверие в лева и банките. За периода увеличението е с 226 млрд. лв., което е със 131 млрд. лв. повече от начислените лихви.

Относително най-слабо е изменението в доларово изражение на депозитите в чуждестранна валута. За полугодие те нарастват с 58 млн. щ. д., или 3%. И тук се наблюдава посочената вече динамика: през януари и февруари спадът им е със 75 млн. щ. д., а през следващите месеци се наблюдава прираст от 133 млн. щ. д. Ако към него се прибави и увеличението на срочните левови депозити, се получава около една четвърт от намалението, регистрирано през 1996 г., което показва постепенно възстановяване на доверието в банковата система.

2. Резервни пари и паричен мултипликатор

При подготовката относно предстоящото фиксиране на лева към резервна валута по правилата на паричния съвет през първото шестмесечие на 1997 г. БНБ значително ограничи активността на своята парична политика. Промени-те в прилаганите парични инструменти наред с рязкото първоначално обезценяване на лева, последвано от частичното му възстановяване, доведоха до нови тенденции в изменението на резервните пари и паричния мултипликатор.

През полугодиято се наблюдава бързо увеличаване на резервните пари, което особено се ускорява през юни. За шестте месеца то е почти четири и половина пъти, а само за юни – 40%. Нарастването на резервните пари значително изпреварва прираста на широките пари, в резултат на което паричният мултипликатор в края на юни спада с близо една трета в сравнение със същия месец на миналата година.

Главен фактор за увеличаването на резервните пари е нарастването на банковите резерви. За периода то е 435 млрд. лв., или над 4.6 пъти. Това се дължи на повишената ликвидност на търговските банки, чиито свръхрезерви по сметки в БНБ се увеличават от 10 млрд. лв. в края на 1996 г. до почти 260 млрд. лв. в края на юни 1997 г. Причините са както в постепенното ограничаване, а от средата на юни и пълното прекратяване на операциите на БНБ на открития пазар, така и в значително понижено търсене на заемни средства от правителството и от реалния сектор. За невиджаното досега увеличение на свръхрезервите на търговските банки съдействат и настъпилите промени в тяхната кредитна политика. Те се изразяват в засилена предпазливост при отпускането на нови кредити в подготовка за функционирането при условията на паричен съвет, когато свръхрезервите на търговските банки зависят изцяло от тяхната политика и непосредствено влияят върху общата динамика на резервните пари.

Значителна част от прираста на резервните пари се дължи и на парите извън банките. Тяхното увеличаване е с 427 млрд. лв., или почти 4.4 пъти, но слабо изостава от общото нарастване на резервните пари. Доколкото реалните потребности от налични средства за трансакционни цели при новото ценово равнище все още не са напълно удовлетворени, има основание да се очаква, че увеличението на парите извън банките ще продължи, макар и с извесно забавяне и ще води до по-нататъшно нарастване на резервните пари.

РЕЗЕРВНИ ПАРИ И ПАРИЧЕН МУЛТИПЛИКАТОР

Показатели	XII'96	I'97	II	III	IV	V	VI
Широки пари, млрд. лв.	1310	2017	3445	3082	3160	3494	4011
Резервни пари, млрд. лв.	247	341	485	608	729	792	1109
Паричен мултипликатор	5.3	5.9	7.1	5.1	4.3	4.4	3.6
Пари извън банките/депозити, %	10.7	6.8	6.6	9.4	13.4	14.1	16.0
Банкови резерви/депозити, %	10.2	11.3	8.4	12.2	12.7	11.8	16.1
Изменение на широките пари, млрд. лв., идващо от:							
резервните пари	294	707	1428	-363	77	334	517
мултипликатора	286	496	857	873	610	276	1396
двата фактора	6	153	401	-986	-444	54	-628
	2	58	170	-250	-88	5	-251

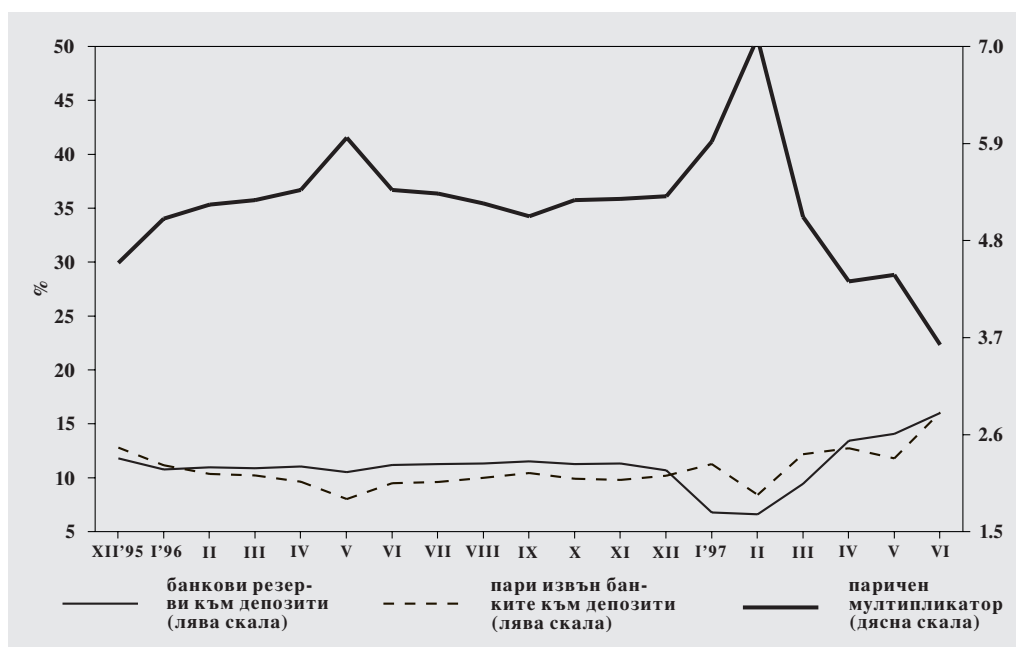
Източник: БНБ.

През полугодиято настъпват съществени промени и в паричния мултипликатор. През първите два месеца поради рязкото обезценяване на лева той се увеличава от 5.3 в края на 1996 г. до 7.1 през февруари. След това под влияние на бързо увеличаващите се налични пари и свръхрезерви на банките, както и в резултат от поскъпването на лева паричният мултипликатор спада до 3.62 в края на юни. За неговата засилена динамика съдействат еднопосочно двете важни съотношения: пари извън банките/депозити и банкови резер-

ви/депозити. Първото се увеличава от 10.7% до 16% и отразява засилените предпочитания на населението и фирмите към налични средства, а второто нараства от 10.2% до 16.1% и характеризира трудностите при пласирането на свободните средства у редица големи и по-малки търговски банки.

Факторният анализ на прираста на широките пари показва, че през първото полугодие главен двигател за него е увеличението на резервните пари. Най-силно е влиянието през юни в навечерието на въвеждането правилата на паричен съвет, а най-слабо е то през май, когато в процеса на паричното предлагане започва да се наблюдава известно стабилизиране. Приносът на резервните пари за изменението на широките пари е значителен и през февруари и март в резултат на ускореното нарастване на банковите резерви и на парите извън банките.

ПАРИЧЕН МУЛТИПЛИКАТОР



Източник: БНБ.

Влиянието на паричния мултипликатор върху увеличението на паричното предлагане не е еднопосочно. През март, април и юни то е съдържащо, а през останалите месеци – ускоряващо. Значително по-голям е съдържащият ефект особено през март поради частичното поскъпване на лева и през юни – при ускорения прираст на банковите свръхрезерви. През първите два месеца силното еднопосочно въздействие на паричния мултипликатор и резервните пари води до рекордно ускоряване нарастването на широките пари, докато през март задържащото му влияние е определящо за динамиката на паричното предлагане въпреки значителното увеличение на резервните пари.

Чрез анализ на нарастването на резервните пари по източници може да се разкрие ролята на прилаганите от БНБ парични инструменти. Данните показват, че най-съществено влияе увеличаването на нетните чуждестранни резерви на БНБ, което през периода март – юни е изцяло резултат от значителните покупки на чуждестранна валута.

По-слабо и нееднопосочно е въздействието на нетните вземания на БНБ от правителството, които се изменят в зависимост от прилагането на различни парични инструменти. През януари увеличаването на ДЦК в портфейла на БНБ и на прекия кредит за бюджета води до нарастване на нетните вземания от правителството, а оттам и до увеличаване на резервните пари и паричното предлагане. През този месец в условията на дълбока финансова и политическа криза БНБ е принудена под натиска на фискалната политика да разхлаби паричната рестрикция, за да не допусне пълен срив на финансовите паза-

ри. През следващите месеци и особено през април и май съкращаването на портфейла от ДЦК в резултат от разширяване операциите на открития пазар задържа увеличаването на резервните пари. През май обаче отпускането на нови преки кредити по искане на правителството отново съдейства за разширяване на паричната база.

ИЗМЕНЕНИЕ НА ПАРИЧНОТО ПРЕДЛАГАНЕ ПО ИЗТОЧНИЦИ НА РЕЗЕРВНИТЕ ПАРИ ПРЕЗ 1997 г.

(млрд. лв.)

Показатели	I	II	III	IV	V	VI
Изменение на паричното предлагане от резервните пари	496	857	873	610	276	1396
чуждестранни активи, нето	106	1216	1019	3043	1135	4144
вземания от правителството, нето	430	-108	-125	-3489	-700	2102
ДЦК (левови)	207	-9	10	-259	-164	-161
пряк кредит	63	-73	-2	11	279	-898
вземания от банки	717	1027	-887	-1152	10	582
ломбардни кредити	-14	-14	0	5	0	0
други позиции, нето	-766	-1278	866	2208	-169	-5432

Източник: БНБ.

Като се елиминира влиянието на валутния курс, отношенията на БНБ с търговските банки най-малко въздействат върху динамиката на резервните пари. През периода януари – април постепенно се издължават всички вече отпуснати ломбардни кредити на търговски банки, функциониращи при нормален режим. Това задържа нарастването на резервните пари, но ефектът е много слаб поради малкия размер на раздадените кредити. След като в подкрепа на политиката на правителството БНБ преустанови рефинансирането на търговските банки, тя практически престана да ползва този инструмент за управление динамиката на резервните пари.

В заключение следва да се подчертае, че през първото шестмесечие на 1997 г. управляемостта на резервните пари от страна на БНБ, както и относителната постоянност на паричния мултипликатор съществено се намали. Причината е в това, че централната банка започна съзнателно и постепенно да изоставя редица свои парични инструменти (ломбардни кредити, репо операции на открития пазар, търгове за окончателна продажба на ДЦК и др.), с цел да осигури по-плавно преминаване към бъдещото си функциониране по правилата на паричен съвет. Въпреки ограничената активност на паричната политика обаче нейната ефективност бе значително по-голяма, отколкото през по-голямата част на 1996 г. Обяснението е в подобреното взаимодействие на централната банка с правителството. През периода на преход ограничената активност на паричната политика на БНБ се компенсираше от засилената координация с фискалната политика на правителството. Това не позволи промените в динамиката на резервните пари и паричния мултипликатор да доведат до дестабилизация в процеса на паричното предлагане и ускори възвръщането на доверието в лева и банките.

3. Вътрешен кредит

В края на юни в съответствие с приетия нов Закон за БНБ, предвиждащ обособяването в нея на две относително самостоятелни управления (емисионно и банково) и осигуряването на тяхното нормално функциониране по правилата на паричния съвет, бе извършена замяна на едни активи на централната банка с равни по стойност други, отговарящи по деноминация, матуритет и лихвени условия на задълженията на страната към МВФ. Тези промени влияят непосредствено върху статистическите данни за вътрешния кредит в края на полугодия, като го увеличават с 553 млрд. лв. за сметка на намаляването на нетните чуждестранни активи с 378 млрд. лв. и на остатъчната позиция

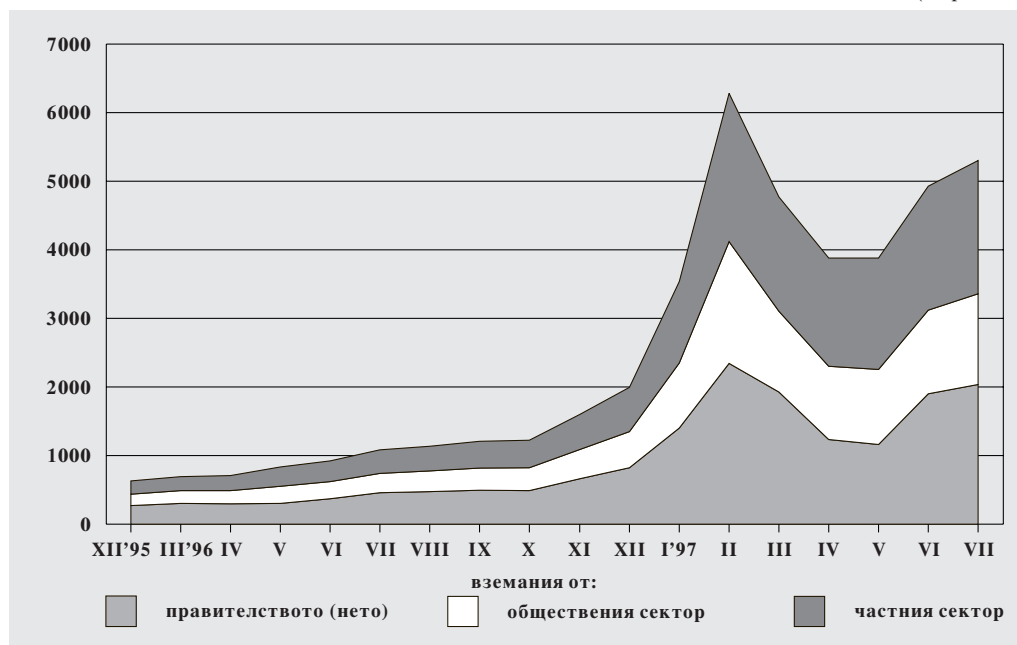
във вътрешните активи (други позиции, нето) със 175 млрд. лв. Същевременно от баланса на БНБ бяха изписани задълженията на страната към официалните кредитори без МВФ, което увеличи нетните чуждестранни активи с 1077 млрд. лв. за сметка на съкращаването на други позиции, нето.

Като се вземат предвид посочените промени, за полугодieto нарастването на вътрешния кредит изостава с над 320 млрд. лв. от увеличаването на широките пари. Доколкото за същия период прирастът на чуждестранните активи на БНБ и търговските банки е значително по-голям, има основание да се счита, че за разлика от 1996 г. през първите шест месеца на 1997 г. се наблюдава известно снижаване на кредитната активност, като свободните ресурси се инвестират предимно в чужбина. Тази промяна в политиката на банките отразява както подготовката им за въвеждане правилата на паричния съвет от 1 юли 1997 г., така и нарастващото предлагане на кредитен ресурс. То постепенно започва да надвишава търсенето на кредити поради рестриктивната фискална политика на правителството и липсата на стопанско оживление в реалния сектор.

Нарастването на вътрешния кредит е за сметка на левовия компонент, който се увеличава с 211.5 млрд. лв., докато валутният се съкращава с над 700 млн. щ. д. Тези промени са характерни както за правителствения сектор, където спадът на нетните вземания от правителството в чуждестранна валута е около 400 млн. щ. д. и се дължи на нарастване на неговите валутни депозити със средства от приватизацията и от покупка на валута на вътрешния пазар, така и за реалния сектор, където се наблюдава нетно издължаване на кредити във валута от държавните и от частните фирми.

ДИНАМИКА НА ВЪТРЕШНИЯ КРЕДИТ

(млрд. лв.)



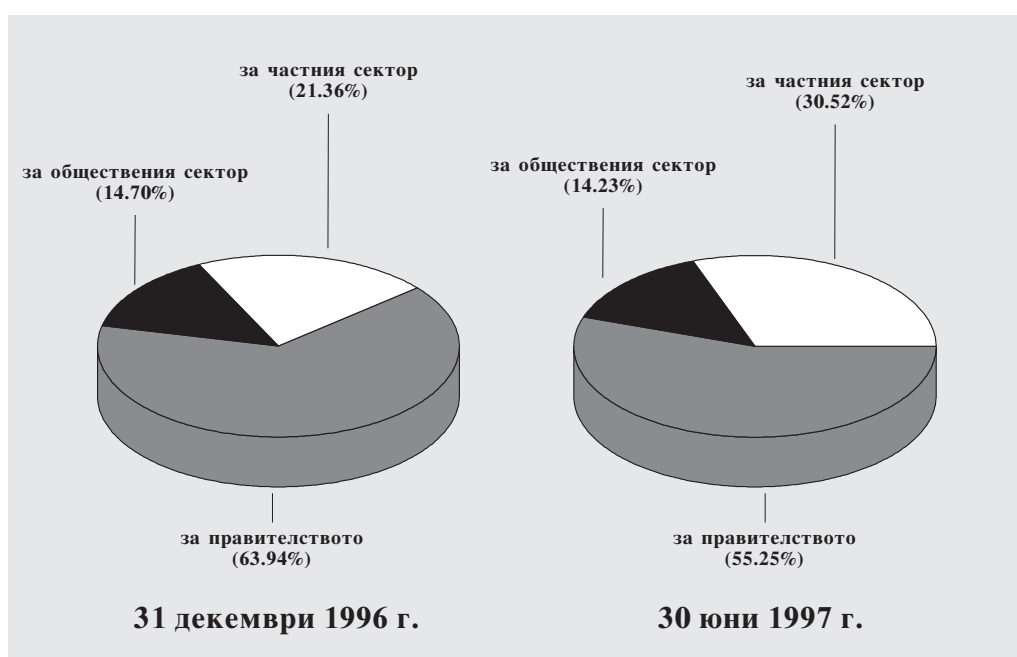
Източник: БНБ.

За полугодieto нетните левови вземания от правителството се увеличават със 181.8 млрд. лв., което не се различава съществено от прираста им за последните шест месеца на 1996 г. По-голямата му част се дължи на относително високите номинални лихви по вътрешния дълг, които се запазват през първото тримесечие и водят до нарастване на бюджетния дефицит. Останалото увеличение на заемните средства в левове финансира покупките на валута за формирането на депозит в БНБ за посрещане на плащанията по външния дълг през второто шестмесечие на 1997 г. След отчитане на инфлацията за периода и редуцията с 271.4 млрд. лв. в резултат от замяната на вземанията от правителството на БНБ с нови вземания (съгласно новия Закон за

БНБ) в края на полугодие то нетните левови вземания на банковата система от правителството се съкращават в реално изражение осем пъти. При бързо спадащите лихви те не могат повече да се считат за голяма тежест за държавния бюджет.

Относително по-ниските в сравнение с предходната година потребности на бюджета от банково кредитиране оставят повече кредитен ресурс за реалния сектор. През първата половина на 1997 г. левовите вземания на банките от неправителствения сектор се увеличават с 29.6 млрд. лв. при прираст от 13.1 млрд. лв. за същия период на 1996 г. Кредитите за частните предприятия нарастват с 41.6 млрд. лв. през 1997 г. при 21.4 млрд. лв. през 1996 г. При държавните предприятия продължава да се наблюдава нетно издължаване на кредитите: през текущата година те се съкращават с 11.9 млрд. лв. при 8.3 млрд. лв. през предходната година. През полугодие то се забелязва и значително нетно намаляване на кредитите в чуждестранна валута – за държавните предприятия то е в размер на 221 млн. щ. д., а за частните – 94 млн. щ. д.

СТРУКТУРА НА ВЪТРЕШНИЯ КРЕДИТ (левов компонент)



Източник: БНБ.

Въпреки нарастващия обем на кредитния ресурс в резултат от възвръщащото се доверие в банковата система и националната валута няма основание да се говори за начало на кредитна експанзия. Причините за това са две. От една страна, търсенето на кредити е все още слабо поради продължаващия спад на стопанската активност особено в държавните предприятия. От друга страна, предлагането на кредити също е силно ограничено. За това съдействат както засилените мерки за събиране на кредитите в банките, за които БНБ е поискала от съда да ги обяви в несъстоятелност, така и повишената предпазливост на останалите банки при отпускането на нови кредити.

Няма основание да се мисли, че понижаването през второто тримесечие на основния лихвен процент автоматично ще реши сложните въпроси, свързани с кредитирането на реалния сектор. Това може да стане само при ускоряване на структурната реформа по пътя на бърза касова приватизация както на държавните предприятия, така и на държавните търговски банки. Едва след радикалната промяна в отношенията на собственост следва да се очаква, че относително ниските лихви по банковите кредити ще имат благоприятен ефект върху инвестициите, а оттам и ще съдействат за постигане на траен икономически растеж при стабилно функционираща банкова система.

4. Парични инструменти и паричен пазар

През първото шестмесечие на 1997 г. БНБ съществено промени своята парична политика, като значително ограничи както активността ѝ, така и броя и механизма на прилагането на паричните инструменти. Тези промени се извършваха постепенно, с цел да се подготви предстоящият преход към фиксиране на лева към германската марка по правилата на паричния съвет. Те засегнаха най-много лихвената политика, операциите на открития пазар и рефинансирането на търговските банки. През полугодиято БНБ изостави един по един редица свои инструменти, като общата ефективност на нейната политика се основаваше на засилената координация с фискалната политика на правителството.

Лихвена политика

Основен лихвен процент

След като в края на декември икономическата криза прерасна в политическа, БНБ напълно престана да използва лихвената си политика като инструмент за борба с инфлацията. Въпреки надигащата се хиперинфлация през януари БНБ не промени основния лихвен процент. Причината бе, че дори и драстичното му покачване не можеше да има трайно стабилизиращо въздействие, без да се реши политическата криза.

Когато започна да се очертава излизане от нея, УС на БНБ реши, считано от 27 януари 1997 г., да обявява основен лихвен процент, определен на пазарна основа, на базата на среднопретеглената капитализирана месечна доходност, постигната на първичните аукциони за краткосрочни ДЦК, проведени от МФ през предходния период. Това решение съществено промени принципите на лихвената политика на БНБ. Макар че продължи дискретното определяне на основния лихвен процент, за разлика отпреди, когато се базираше главно на очакванията за инфлацията в краткосрочна перспектива, сега то започна да зависи пряко от търсенето и предлагането на най-дълбокия за момента паричен пазар (първичния пазар на 7-дневни ДЦК). По този начин бе извършена първата и най-важна крачка в процеса на ограничаване лихвената политика на БНБ в съответствие с правилата на паричния съвет.

В началото на април бяха извършени нови промени в методиката за определяне на основния лихвен процент, целящи по-нататъшно намаляване на дискретността за сметка на пазарния механизъм. УС на БНБ реши, считано от 7 април 1997 г., основният лихвен процент да се определя като среднопретеглена капитализирана месечна доходност, постигната на пет последователни аукциона за 7-дневни скontoви емисии на ДЦК. От средата на април промяната на ОЛП по гореописания начин започна да се извършва ежеседмично, а от началото на юни – на основата на аукционите на 28-дневните ДЦК. От края на юни след решението на МФ да преустанови ежедневните емисии на 28-дневни ДЦК и да възстанови календара от ежеседмични аукциони за 3-, 6- и 12-месечни и дългосрочни ДЦК ОЛП се равнява на доходността на тримесечните скontoви ДЦК.

В средата на май, след като ОЛП спадна под равнището от същия период на предходната година, УС на БНБ реши да възстанови практиката за определяне на ОЛП на годишна основа. Това отразява връщането към нормални и поносими лихвени равнища, което стана възможно благодарение на бързото възстановяване на доверието в лева и банките в резултат от координираната политика на правителството и централната банка.

Лихви по операции-те на БНБ

Лихвената политика на БНБ по операциите ѝ в страната следваше ОЛП. С цел да облекчи банките в условията на високите лихвени равнища в началото на периода, по средствата на банките в рамките на левовите им минимални задължителни резерви се начисляваше лихва в размер на 2/3 от ОЛП, а по свръхрезервите им по разплащателните сметки – на 1/3 от ОЛП. Със спадането на ОЛП се провеждаше политика на по-стръмно намаляване на лихви-

те по тези пасиви на БНБ и в края на периода като подготовка за въвеждането на паричен съвет лихвените равнища бяха чувствително намалени, а впоследствие (от 14 юли) плащането на лихви по тях бе преустановено.

Лихвените равнища по депозитите на първостепенните разпоредители с бюджетни средства също следваха динамиката на основния лихвен процент. Аналогична бе и лихвената политика по отношение на активните операции на БНБ – по кредитите и репо операциите „купува-продава“.

Наказателните лихви за просрочие, както и лихвите по недостига на банките по минималните задължителни резерви бяха чувствително завишени, за да имат дисциплиниращ ефект като важно условие на подготовката за въвеждането на паричен съвет.

Рефинансиране на търговските банки в левове

Остатъкът по предоставените от БНБ средства за рефинансиране на търговските банки в края на първото шестмесечие на 1997 г. възлиза на 53 433 млн. лв. (за сравнение в края на 1996 г. той е 62 336 млн. лв.), или е намалял с 14.3%.

В структурно отношение най-голям е дялът на необезпеченото рефинансиране (96.3%), следвано от ломбардните кредити (2.9%), сконтовите кредити (0.7%) и ползван овърдрафт (0.1%).

От ползвалите рефинансиране към края на 1996 г. 11 банки през първото шестмесечие на 1997 г. две погасиха изцяло задълженията си към БНБ. От останалите 9 банки, имащи дълг по ползвани кредити от БНБ, 3 са обявени в несъстоятелност, а 6 са в открита процедура за обявяване в несъстоятелност. Поради невъзможността им да обслужват задълженията си целият размер на ползваното рефинансиране е отнесен в просрочие.

Необезпечено рефинансиране

В съответствие с препоръките на МВФ и подготовката за работа в условията на паричен съвет от началото на 1997 г. БНБ не е предоставяла необезпечено рефинансиране на търговските банки.

Общият остатък по необезпечените кредити към 30 юни 1997 г. в размер на 51 462 млн. лв. е изцяло провизиран.

Ломбардни заеми

През полугодieto на 2 търговски банки са предоставени 5 ломбардни заема на обща сума 3 млрд. лв. За същия период (още до края на април) са издължени 10 редовни и 2 просрочени заема на обща сума 9650 млн. лв. Остатъкът към 30 юни 1997 г. в размер на 1542 млн. лв. е отнесен в просрочие, като предоставеното обезпечение многократно надхвърля задължението.

Сконтови заеми

От началото на 1997 г. нови сконтови заеми не са предоставяни. Целият остатък по тези заеми в размер на 389 млн. лв. е на една търговска банка, намираща се в процедура по обявяването ѝ в несъстоятелност, и е провизиран изцяло.

Операции на открития пазар

В съответствие с рестриктивната парична политика и принципите на паричния съвет през първото полугодие основният тип операции, провеждани от БНБ на открития пазар, бяха сделките с уговорка за обратно изкупуване (репо операции). Общият оборот на тези сделки за периода възлиза на 7917 млн. лв., в т. ч. 3994 млн. лв. покупки с уговорка за обратна продажба и 3993 млн. лв. продажби с уговорка за обратно изкупуване. Окончателните покупки на ДЦК, емитирани по реда на Наредба № 5, от първичния и вторичния пазар възлизат общо на 27 004 млн. лв. по номинал, на ДЦК, деноминирани във валута – на 25.6 млн. щ. д. по номинал, а окончателните продажби на ДЦК, деноминирани в левове – 118 069 млн. лв. по номинал и във валута възлизат на 19.7 млн. щ. д.

Като елемент от подготовката за въвеждане на паричен съвет последо-

вателно бяха прекратени репо операциите за срок, по-дълъг от 2 работни дни, а от 13 юни 1997 г. и окончателно преустановени. Постепенно ограничавани и впоследствие преустановени бяха и окончателните сделки с ценни книжа на първичния и вторичния пазар.

В рамките на извършените сделки по реструктуриране на взаимоотношенията на БНБ с МФ и търговските банки преди въвеждането на паричния съвет на 30 юни 1997 г. БНБ се освободи от целия си наличен портфейл от ДЦК с обща номинална стойност 67 758 млн. лв. и 241.7 млн. щ. д.

Минимални задължителни резерви

През целия период минималните задължителни резерви бяха поддържани в рамките на 11% от привлечените средства на банките в левове и валута.

За регулиране ликвидността в банковата система бе използван разрешеният им достъп за текущо ползване на част от левовите им минимални задължителни резерви. В началото на годината на банките бе разрешено да ползват до 30% от минималните си резерви. В края на януари с оглед намаляване напрежението на валутния пазар този достъп бе преустановен. От средата на февруари отново бе разрешено ползването до 10%, а от средата на март – до 15%, което равнище се запазва и досега.

И през първото полугодие продължи даденото през предходната година право на банките да внасят във валута до 100% от изискуемите минимални резерви върху привлечените средства във валута. До края на май тази възможност се даваше само при условие, че с освободените левови средства те ще закупят ДЦК от портфейла на БНБ, а от началото на юни с ограничаване операциите на открития пазар банките бяха освободени от това задължение.

Продължи да се признава за внесен минимален задължителен резерв и 60% от касовата наличност на търговските банки в левове. Даденото от предходната година право да се признават и останалите 40% (при условие, че с освободения ресурс се закупят ДЦК от портфейла на БНБ) бе отменено в началото на юни.

Взаимоотношения между търговските банки

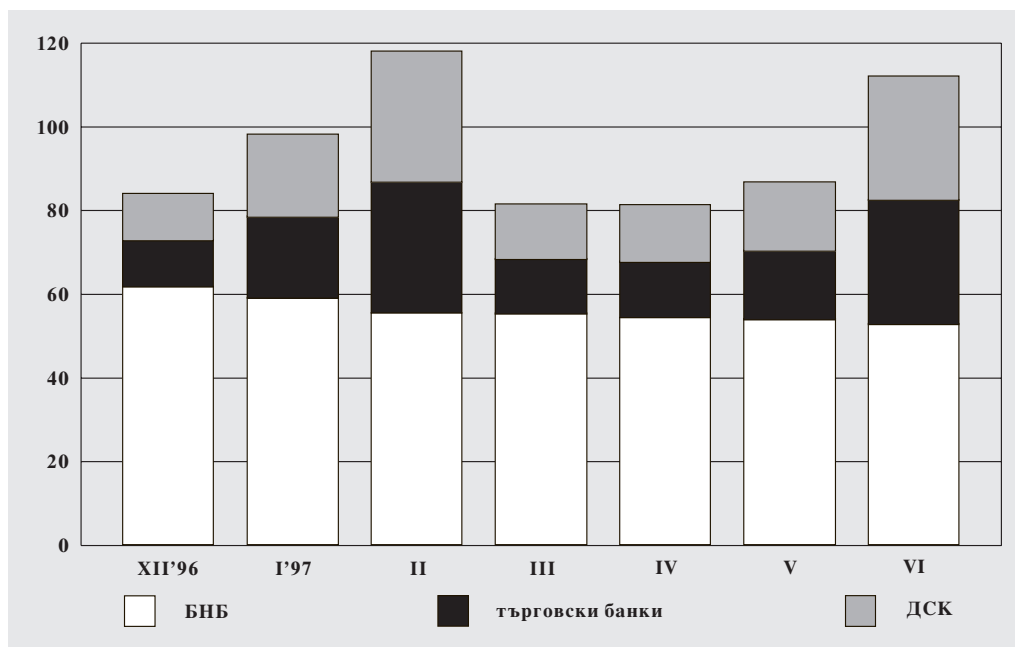
Кредитни ресурси на междубанковия пазар

В края на юни 1997 г. дългът по предоставените депозити на междубанковия пазар е 55 637 млн. лв., или с 8708 млн. лв. (18.6%) повече от края на 1996 г.

Лихвени проценти на междубанковия пазар

Данните показват, че за първи път от седемгодишното съществуване на междубанковия паричен пазар от март 1997 г. лихвените равнища по сделките се установиха трайно на нива, по-ниски от основния лихвен процент.

Това е резултат от високата левова ликвидност на търговските банки и ограничените възможности за инвестиране на свободните средства. Преустановяването на операциите на открития пазар, непрекъснатото намаляване обемите на емисиите ДЦК, както и недотам обоснованата предпазливост на банките при кредитирането на реалния сектор водят до значително по-голямо предлагане на ресурси на по-сигурния междубанков пазар. Значителното превишение на търсенето над предлагането естествено води до понижаване на лихвените равнища. Тази тенденция вероятно ще продължи и през следващите месеци, докато наред със стабилизирането на икономиката въпросите на рентабилността придобият решаващо значение за търговските банки и те потърсят алтернативни възможности за инвестиране на свободния ресурс.



Източник: БНБ.

5. Лихви по операциите на търговските банки

Както и преди, лихвената политика на търговските банки през първото шестмесечие на 1997 г. продължава да зависи в голяма степен от изменението на основния лихвен процент. Доколкото през по-голямата част от периода той се формираше изцяло на пазарна основа, може да се счита, че пазарните принципи имат все по-силно влияние върху лихвите по операциите на търговските банки. Това ги подготвя за функциониране в условията на паричен съвет, когато лихвената политика по депозитите и кредитите се превръща в основен инструмент за оцеляване и развитие.

За разлика от 1996 г. през полугодieto търговските банки бяха изправени пред нови предизвикателства. Рязкото обезценяване на лева в началото на периода и последвалото го частично поскъпване доведоха до курсови разлики, далеч надхвърлящи лихвените приходи и разходи. Същевременно от началото на второто тримесечие в резултат на значителното нарастване на кредитните ресурси в банковата система под влияние на възвръщащото се доверие в нея общото лихвено равнище бързо спадна и намали маржа между лихвите по кредитите и депозитите. Това налага сериозно преосмисляне и рационализиране на цялостната дейност на търговските банки, доколкото при паричен съвет се очаква лихвите да бъдат ниски, а възможностите за доходи от валутни операции – силно ограничени.

През първото полугодие номиналните лихви на търговските банки по срочните левови депозити продължиха да следват общите тенденции в изменението на ОЛП. През първото тримесечие месечните лихви по едномесечните депозити нараснаха от 9.94% в края на 1996 г. до 10.94% през март. Това е едва 1/3 от увеличението на ОЛП за същия период, което бе 3 пункта (от 15% на 18% месечно). Данните показват, че при повишаването на ОЛП търговските банки задържат увеличаването на лихвите по депозитите поради нарастващите трудности в събирането на лихвите по кредитите, които пряко са свързани с ОЛП.

При високата инфлация през първото тримесечие реалните лихви по срочните депозити станаха силно отрицателни и загубите на вложителите

надминаха три четвърти. В тези условия допълнителният натиск върху тях от страна на търговските банки не застраши депозитната база само поради започналото възвръщане на доверието в банките и лева под влияние на преодоляването на политическата криза.

През второто тримесечие номиналните лихви по сročните депозити спаднаха до 1.51% месечно, което е половината от ОЛП. В реално изражение обаче лихвите по депозитите станаха положителни вследствие по-бързия спад в индекса на потребителските цени. За периода април – юни вложителите спечелиха 7.13%, но това далеч не компенсира загубите им, натрупани през първите три месеца. За полугодieto те достигнаха 73.62% и останаха значително по-големи, отколкото през същия период на м. г., когато бяха около 15%. Ниските лихви по депозитите, както и оказваният натиск върху тях от страна на търговските банки силно ограничават възможностите за по-бързо възстановяване на доверието в лева и банковата система.

През първата половина на 1997 г. лихвите по краткосрочните кредити също се изменят заедно с ОЛП. През първото тримесечие те номинално се увеличават от 15.79% през декември 1996 г. до 19.25% през март 1997 г. Дефлирани с индекса на потребителските цени, в реално изражение те са силно отрицателни през януари и февруари и положителни през март, като общото им изменение надхвърля -70%. Това води до сериозно обезценяване на левовия кредит за държавните и частните фирми, но за много от тях обслужването му остава тежко поради продължаващия спад на стопанската активност.

През второто тримесечие номиналните лихви по краткосрочните кредити следват спада на ОЛП и достигат 3.8% през юни. В реално изражение те остават положителни, като общо за тримесечието достигат 19.5%. Това само частично намалява общото им обезценяване за шестмесечието, но не променя съществено тяхната обслужваемост, защото не настъпват сериозни промени в стопанската конюнктура. В този смисъл по-нататъшното намаляване на лихвите по кредитите може да доведе до трайно икономическо оживление само ако се ускори приватизацията с цел постигането на прелом в макроикономическата обстановка.

Разликата между месечните лихви по кредитите и депозитите се намалява от 5.85 пункта през декември до 2.29 пункта през юни. Отнесена към ОЛП обаче, тя се увеличава и показва нарастващите трудности, пред които се изправят търговските банки. Те се изразяват в значителна част от нередовно обслужвани кредити, раздадени през минали години, трудно пласиране на нови кредити, силен спад в доходността на повечето от останалите операции (операции с ДЦК, покупка и продажба на валута и др.). В тези условия оцеляването и развитието на търговските банки все повече зависи от способността на техния мениджмънт бързо и ефективно да приспособи цялостната им дейност към строгите правила на функциониране при паричен съвет.

6. Емисионна дейност

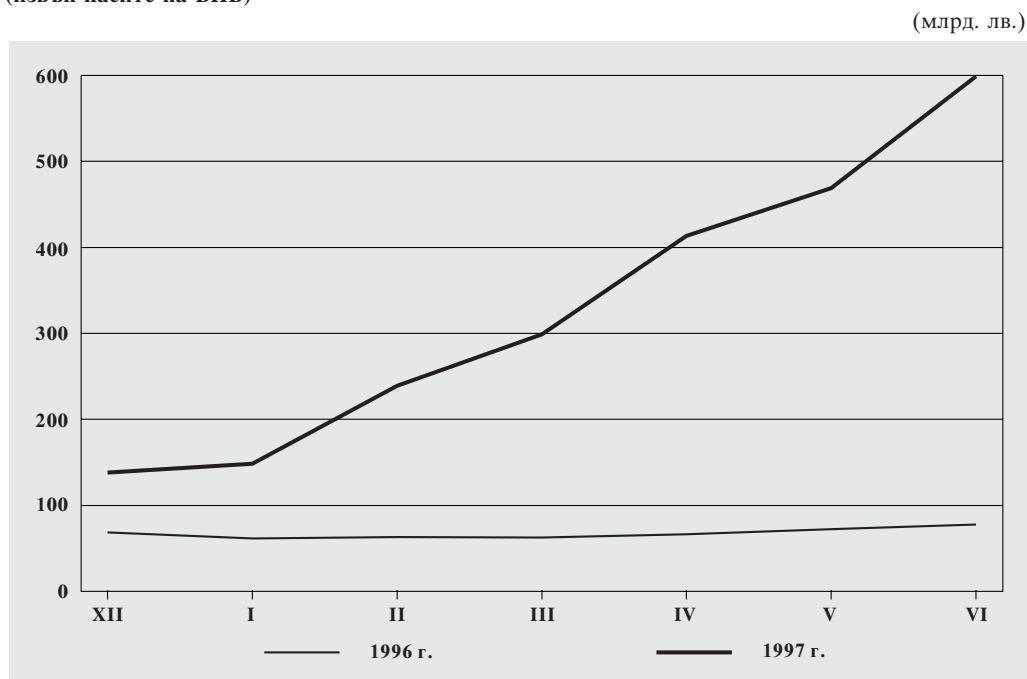
Количество на емисията

В края на полугодieto парите в обращение, включващи парите в касите на търговските банки и извън тях, достигнаха 599 млрд. лв. Те нараснаха с 460.8 млрд. лв. в сравнение с края на 1996 г., или с 333.4%. Увеличението на парите в обращение за периода изпреварва със 127.3 процентни пункта нарастването на широките пари. Относителният дял на масата на парите в обращение към широките пари от 10.5% в края на 1996 г. нарасна на 14.9% в края на полугодieto. В сравнение с увеличението на потребителските цени за шестмесечието темпът на увеличение на наличните пари за същия период е по-нисък с 50.8 процентни пункта.

През отчетния период масата на парите в обращение се определяше от продължаващите инфлационни процеси в страната, особено силно проявили се през първите два месеца на годината, от сложилата се макроикономическа обстановка, особеностите на националната разплащателна система, тради-

цията получаването на доходи от населението и извършването на разходи да става предимно с налични пари, задлъжнялостта на фирмите, недостатъчно развития паричен пазар и др. Анализът на динамиката на масата на парите в обращение показва, че през първото тримесечие на 1997 г. тя нараства усукорено и в края на периода достига 298.9 млрд. лв. В сравнение с края на 1996 г. увеличението е със 160.8 млрд. лв. През второто тримесечие масата на парите в обращение нарасна с още 300.1 млрд. лв.

ПАРИ В ОБРАЩЕНИЕ
(извън касите на БНБ)



Източник: БНБ.

През периода БНБ полагаше усилия за нормално задоволяване потребностите на наличнопаричния оборот от банкноти и монети въпреки динамиката на инфлационните процеси. През април с оглед посрещане на нарасналите потребности от банкноти и монети за обслужване на наличнопаричното обращение банката бе принудена да пусне в обращение почти всички налични пари от централния трезор. Въпреки създалата се временна ситуация бяха предприети мерки да не се допусне възникване на затруднения и БНБ продължи безпрепятствено да обслужва плащанията с налични пари.

Основни причини за нарастването на парите в обращение през периода бяха по-високите ценови равнища на стоките и услугите и съпътстващото номинално увеличение на доходите на населението в резултат от нарастването на средствата за работна заплата, пенсии, компенсации, помощи, стипендии и др.²³ Рязкото понижаване на лихвените равнища, прилагани от търговските банки по депозитите, нестабилността на валутния пазар през първите два месеца на годината, както и бавното възвръщане на доверието в банковата система също допринесоха за прираста на парите в обращение.

Фирмите и през наблюдавания период продължиха да извършват голяма част от разплащанията за доставки на стоки и услуги в налични пари. Във връзка с рязката промяна в структурата на цените и затрудненията в разплащанията БНБ увеличи максималния размер на плащанията в брой до 5 млн. лв., което също оказва влияние върху увеличаване масата на парите в обращение.

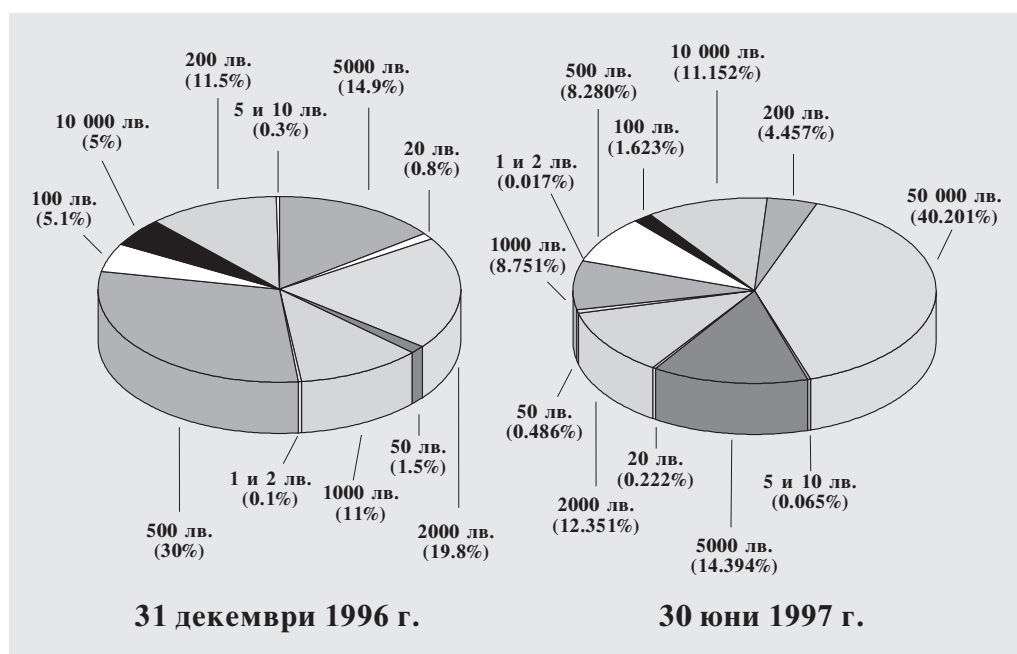
²³ Например средната работна заплата от 24 814 лв. през декември 1996 г. нарасна на 157 420 лв. през юни 1997 г., т. е. увеличението е над шест пъти.

Наличните пари в касите на търговските банки от 11.7 млрд. лв. в края на 1996 г. се увеличиха значително в края на шестмесечието на 1997 г. и възлязоха на 45.8 млрд. лв., т. е. нараснаха с 34.1 млрд. лв., или 291.5%. Парите извън банките достигнаха 553.2 млрд. лв., което е с 426.7 млрд. лв. повече от края на 1996 г., или 373.3%. Спрямо парите в обращение те са се увеличили с 39.9 процентни пункта повече, а сравнени с изменението на широките пари, това е със 167.2 процентни пункта повече.

Купюрен строеж

Динамиката на наличнопаричния оборот през полугодieto предизвика промени и в купюрния строеж на емисията. В сравнение с края на 1996 г. за нормалното обслужване на наличнопаричния оборот по-удобни се оказаха купюрите с по-висок номинал (2000, 5000, 10 000 и 50 000 лв.). В края на периода те представляваха 77.4% от стойността на банкнотите (39.7% в края на м. г.). В същото време относителният дял по бройки банкноти на тези купюри в общия брой банкноти е 9.2% (3.6% в края на 1996 г.).

КУПЮРЕН СТРОЕЖ НА ЕМИСИЯТА ОТ БАНКНОТИ*



* Относителният дял на купюрите е изчислен на база стойности.

Източник: БНБ.

През наблюдавания период БНБ продължи да изтегля от обращение банкнотите със старата символика след нормалното им изхажване. Изтегляха се банкнотите от 20 лева (емисии 1962 г. и 1974 г.), банкнотите от 50 лева (емисия 1989 г.), а също и разменните монети от 10, 20 и 50 стотинки (емисии 1962, 1974, 1979, 1980, 1981, 1988, 1989 и 1990 г.) и 1, 20 и 50 лева (емисии 1962, 1979, 1980, 1981, 1988, 1989 и 1990 г.). Банкнотите и разменните монети от посочените емисии ще се намират в обращение до 31 декември 1997 г. След тази дата до края на 1999 г. те ще се приемат за обмяна само на касите на БНБ.

„Средната“ банкнота, пусната в обращение в края на шестмесечието на 1997 г., е 753 лева при 254 лева в края на 1996 г., т. е. увеличението е близо три пъти. Нарастването ѝ се дължи, от една страна, на пуснатите банкноти от по-високи номинали, а от друга – на изтеглените от оборот изхажани банкноти от ниските номинали.

В края на полугодieto банкнотите в обращение са 794 млн. броя при 521 млн. броя в края на същия период на 1996 г. и 540 млн. броя в края на календарната 1996 г. Нарастването на броя на банкнотите към 30 юни 1997 г. спрямо 30 юни 1996 г. е с 273 млн. броя (с 52.4%), а спрямо края на 1996 г. – съответно с 254 млн. броя (с 47%). Това се дължи най-вече на силните инфла-

ционни процеси в началото на годината и намалялото доверие в банковата система от страна на фирмите и гражданите.

Понастоящем в обращение се намират изключително много дребни купюри банкноти и монети. Към края на полугодieto банкнотите с номинал до 500 лева включително представляват над 80% от всички бройки банкноти в обращение, а само тези от 100, 200 и 500 лева – 47% от тях.

При резкия скок на цените фактически отпаднаха от обращение част от разменните монети. В момента разменни монети с номинали от 10, 20 и 50 ст. и от 1, 2 и 5 лева остават в касите на търговските банки и БНБ поради липса на цени, кратни на тях. Монетите от 10 лева, емисия 1992 г., са големи по размер и тегло и при сложилия се мащаб на цените също се оказаха неудобни за клиентите.

И през първото полугодие БНБ се стремеше да оптимизира купюрния строеж на парите в обращение, а номиналното увеличение на наличнопаричния оборот да посреща с по-високи номинали банкноти и монети. В съответствие с потребностите на паричното обращение от 8 май 1997 г. БНБ пусна в обращение банкнота с номинал 50 000 лева. В края на м. г. УС на БНБ даде принципно съгласие за проектиране на нова серия разменни монети с номинална стойност 10, 20 и 50 лева, емисия 1997 г. БНБ пусна в обращение от 8 май т. г. разменна монета с номинална стойност 10 лева, а от 1 август разменна монета с номинална стойност 50 лева. УС на БНБ даде принципно съгласие за започване на подготовка по установения ред за изработване на проекти на разменни монети с номинали от 100, 200 и 500 лева. В съответствие с потребностите на наличнопаричния оборот и през 1997 г. БНБ ще продължи работата по проектирането, производството и пускането в обращение на нови по-високи номинали банкноти и монети.

Емисия на възпоменателни монети

БНБ пусна в обращение от 28 февруари 1997 г. сребърна възпоменателна монета „100 години Национална художествена академия“, емисия 1996 г.

Благородни метали

В края на полугодieto наличният златен резерв в трезорите на БНБ е 1 031 222 тройунции.

БНБ е изкупувала от производителите в страната добитите количества благородни метали, както и златни монети от населението. В същото време от обратната наличност са задоволявани потребностите на вътрешните потребители от благородни метали съгласно установения ред.

НАЛИЧНОСТ ОТ БЛАГОРОДНИ МЕТАЛИ В ГЛАВНА КАСА

(в тройунции)¹

Показатели	31.XII.1996 г.	30.VI.1997 г.
Златен резерв на БНБ ²	1 031 222	1 031 222
Оборотна наличност ³		
Злато	59 996	74 380
Сребро	867 326	824 672
Платина	12 239	12 273

¹ Една тройунция е равна на 31.10348 г.

² Златният резерв е на кюлчета борсов стандарт.

³ Обратната наличност се състои от злато, сребро и платина в стандартен вид (кюлче, лента и монети държавни емисии).

Източник: БНБ.

7. Валутна политика

Валутен пазар

Във връзка с изключителното стесняване на валутния пазар в периода на изостряне на политическата криза БНБ временно промени методиката за определяне на дневния фиксинг. Считано от 6 януари 1997 г., БНБ започна да определя централни курсове на конвертируемите валути към българския лев при дневни обеми на междубанковия валутен пазар, превишаващи съответно 10 млн. щ. д. купена и 10 млн. щ. д. продадена валута, а при неизпълнение на това условие да не променя предишния фиксинг. По-късно, считано от 24 януари 1997 г., това решение бе допълнено, че когато в три последователни работни дни не се постигнат посочените по-горе обеми, БНБ определя централния курс на лева спрямо щатския долар на базата на общия обем купена и продадена валута през тези дни. В средата на март, когато след решаване на политическата криза валутният пазар възстанови търгуемите дневни обеми, БНБ отново започна да определя ежедневно фиксинга на лева към основните конвертируеми валути по първоначалната методика. Промените в методиката за определяне на валутния курс на лева към щатския долар временно откъснаха фиксинга от пазарните равнища. Затова динамичният ред през този период не е напълно съпоставим с останалите данни.

Източник на чуждестранна валута, постъпила в банковата система, бяха химическата и фармацевтичната промишленост, цветната и черната металургия, текстилната и шивашката промишленост, винарството, тютюневата промишленост и др.

Крайни купувачи на чуждестранна валута бяха нефтепреработването, енергетиката, някои подотрасли на хранителната промишленост и др.

Продавачи и купувачи на чуждестранна валута бяха машиностроенето, металообработването, петролни фирми и др. Чуждестранни инвеститори продаваха долари и марки срещу левове за покупка на дългови инструменти, денонминирани в левове, и, обратно, купуваха чуждестранна валута, когато изтегляха инвестициите си.

Общият обем на регистрираните в БНБ сделки на валутния пазар между местни участници (неочистен от двойното отчитане на някои от операциите) възлезе на покупки на банките в размер на 2.3 млрд. щ. д. и продажби на банките за 1.9 млрд. щ. д. В сравнение с първата половина на 1996 г. обемът на покупките е запазен, а обемът на продажбите е намалял с повече от една четвърт.

СДЕЛКИ „СПОТ“

(млн. щ. д.)

Обем	А. Купена валута	В. Продадена валута	С. Салдо
1. БНБ с клиенти,	137.3	207.9	-70.6
в т. ч.:			
с търг. банки без пълен лиценз	33.6	-	33.6
с фирми	91.4	2.6	88.8
с бюджетни организации	0.1	6.3	-6.2
с МФ за външния дълг	-	56.5	-56.5
други операции с МФ	-	135.1	-135.1
с държавни фондове	10.0	7.4	2.6
с Агенцията по приватизация	1.6	-	1.6
други	0.6	-	0.6
2. Търговски банки с пълен лиценз с клиенти	1107.4	633.6	473.8
3. Междубанков, само ТБ с пълен лиценз	390.3	391.5	- ¹
4. Междубанков, вкл. БНБ (3+6В)	396.5	397.7	- ¹
5. БНБ, общо (1+6)	764.5	214.1	550.4
6. БНБ с търговски банки с пълен лиценз	627.2	6.2	621.0
7. Междуфирмен ²	18.2	18.2	-
8. Общо с клиенти (1+2+7),	1262.9	859.7	403.2
в т. ч.:			
банки с клиенти (1+2)	1244.7	841.5	403.2
9. ТБ с пълен лиценз с чуждестранни инвеститори	106.4	33.4	73.0

Забележка: Включени са сделки с вальор „днес“, „утре“ и „спот“ на банките, чиито операции се отчитат при изчисляването на централния валутен курс.

¹ Някои неточности в отчетността водят до минимална разлика между колоните за покупка и продажба, които за междубанковия пазар са идентични.

² Данните са за минималния размер на пазара по текущо наблюдение.

Източник: БНБ.

**ДЯЛ НА МЕЖДУБАНКОВИТЕ И НЕТНИТЕ ОПЕРАЦИИ НА БНБ
НА ВАЛУТНИЯ ПАЗАР* В ОБМЕНА С КЛИЕНТИ**

(%)

междубанков оборот / купена от клиенти валута (ТБ)	35.4
междубанков оборот / продадена на клиенти валута (ТБ)	61.8
междубанков оборот / купена от клиенти валута (ТБ и БНБ)	32.0
междубанков оборот / продадена на клиенти валута (ТБ и БНБ)	47.3
БНБ нето покупки / купена от клиенти валута (ТБ и БНБ)	44.2
БНБ нето покупки / купена от клиенти и чужд. инвеститори валута (ТБ и БНБ)	40.7
БНБ нето покупки / салдо с клиенти (ТБ и БНБ)	136.5
БНБ нето покупки / салдо с клиенти и чуждестранни инвеститори (ТБ и БНБ)	115.6

* Обемът им обаче е по-голям, тъй като такива операции се извършваха и чрез банки, чиито сделки не се отчитаха за целите на централния курс, съответно не влизаха в статистиката на валутния пазар.

Източник: БНБ.

В най-големия сектор на пазара – операциите на търговските банки с пълен лиценз с клиенти, има спад в обема на валутата, която банките купиха, спрямо аналогичния период на 1996 г. и особено на 1995 г., но обемът остава по-голям от този през същия период на 1993 г. и 1994 г. и значително по-голям от този през първата половина на 1992 г. Обемът на продажбите от тези банки за клиенти е спаднал по-сериозно, като остава по-голям единствено от обема през първата половина на 1992 г. Полученото положително за търговските банки салдо от 473.8 млн. щ. д. е 42.8% от покупките им от местни клиенти. Така през 1997 г. фактор за връщане в банковата система на чуждестранната валута, която я напусна през м. г., стана намаленото търсене на чуждестранна валута от клиенти при запазване на предлагането от клиенти (т. е. покупки на банките). Характерно бе устойчивото преобладаване на покупките на банките от клиенти над продажбите им за клиенти дори в периода на изострена валутна криза, когато доларът рязко поскъпваше към лева, а оборотът на пазара бе стеснен. През януари дните, когато сумата на продажбите на чуждестранна валута от банки с пълен лиценз за клиенти бе по-голяма от сумата на покупките им от клиенти, бяха 6, през февруари 3, през март 1, през април 2, през май 5 и през юни 3.

Още по-голяма от салдото на операциите им с клиенти бе сумата на чуждестранната валута, която през полугодieto търговските банки с пълен лиценз продадоха на централната банка. Тя възлезе нето на 621 млн. щ. д. Разликата между тази нетна сума и брутните покупки на БНБ е незначителна поради малкия размер на обема на чуждестранната валута, която БНБ продаде на банки с пълен лиценз (6.2 млн. щ. д.). Като допълва нетните покупки на БНБ до брутните ѝ покупки, цифрата на продажбите на БНБ фактически дава размера на двупосочно преминалата между търговските банки с пълен лиценз и централната банка чуждестранна валута. Малкият ѝ размер (тъй като операциите на БНБ бяха преобладаващо еднопосочни – покупки) обяснява по-значителния спад на обема на междубанковите операции на валутния пазар спрямо предходните години. В частта на разменената само между търговските банки с пълен лиценз чуждестранна валута спадът бе по-умерен и оборотът на „spot“ пазара остана близък до равнището от 400 млн. щ. д.

При операциите на БНБ на „spot“ пазара с други търговски банки (освен банките с пълен лиценз) също имаше известно намаление спрямо същия период на последните години. Операциите обаче бяха изцяло покупки на БНБ, което ѝ осигури 33.6 млн. щ. д. положително салдо.

По-голям от обмяната с търговски банки без пълен лиценз бе размерът на валутната търговия на БНБ с фирми. Следвайки политиката си за увеличаване на валутния резерв, централната банка разшири своята практика от миналата година за закупуване на чуждестранна валута от нефинансови предприятия. През първата половина на 1997 г. нейните покупки на чуждестранна валута от такива партньори възлязоха нето на 87.5 млн. щ. д. – размер, който допринесе за рекорден обем на общите покупки на БНБ – 550.4 млн. щ. д. нето и 764.5 млн. щ. д. бруто.

Организациите на издръжка на държавния бюджет купуваха и периодич-

но продаваха чуждестранна валута. Някои от по-големите купувачи обаче още през втората половина на м. г. се преориентираха към търговски банки, а организациите – получатели на по-големи суми в ЕКЮ и на суми в други валути, получиха левовия им еквивалент също от търговски банки. Съответно продажбите на чуждестранна валута от БНБ за бюджетни организации през първата половина на 1997 г. бяха на равнището на втората половина на 1996 г. и значително по-малки от тези през първата половина на м. г., а покупките от висши учебни заведения останаха скромни.

Значителна част от валутния пазар заеха продажбите на чуждестранна валута от БНБ на МФ за плащания по външния дълг към чуждестранни банкови и правителствени кредитори, а също и към международни финансови институции – в доларово изражение те възлязоха на 191.6 млн. щ. д. – с една пета по-малко, отколкото през първото шестмесечие на 1996 г. Най-голямата част – януарската – се очакваше да бъде изплатена с постъпленията от продажбата на „Соди“ – Девня. След като средствата оттам не постъпиха в очаквания срок, плащането по външния дълг се извърши със средства от ДФРР, като валутният резерв на БНБ съответно намалю, без да се извършва продажба на чуждестранна валута от БНБ на МФ. Такива продажби на сума общо 135.1 млн. щ. д. последваха през април, когато резервът на БНБ бе нараснал не само от приходите от приватизацията на споменатия завод (депозирани при БНБ), но също от покупки на чуждестранна валута на междубанковия пазар и от фирми, като към това се добави и финансирането от МФ. С покупката на сумата МФ осигури връщането на дълга си към ДФРР. Валутата бе на депозит в БНБ, с което валутният резерв на централната банка остана без промяна.

В структурата на пазара по валути, търгувани срещу левове на българския пазар, средно за полугодие щатският долар остана преобладаващ, но делът на втората по значение валута – германската марка – нарасна. Това се дължи на увеличаване дела ѝ в оборота на междубанковия пазар – до една пета от пазара, – повлияно от преминаването към паричен съвет и от фиксирането на курса на лева към германската марка (дотогава именно на междубанковия пазар делът на марката бе най-малък, а на щатския долар – най-голям). Централната банка, подготвяйки се за функциониране като паричен съвет, премина през юни от покупки предимно на долари към покупки най-вече, а накрая и изцяло, на марки. При покупките, които банките извършиха от клиенти, делът на марката остава непроменен спрямо същия период на м. г., а делът на долара леко намалю за сметка на останалите валути (малък, но вече забележим дял имат покупките на ЕКЮ). Свиването обема на продажбите на чуждестранна валута за клиенти очевидно засегна не само продажбите за енергоносители, защото в структурата по валути делът на долара не само не намалю, но нарасна, а делът на марката спадна.

Отчетеният 18.2 млн. щ. д. обем на сделките по обмяна на чуждестранна валута срещу левове между фирми е по-голям от този за същия период на всяка от годините след 1993. Значително място в тези сделки заемат операции на финансови къщи с клиенти, срещат се операции между финансови къщи, а също препродажба на суми, така че посочената цифра съдържа повторно броене. Така този междуфирмен пазар (където банката регистратор не препродава, а събира такса) стана по същество пазар между финансови къщи и нефинансови фирми. Собствено междуфирмени операции – между нефинансови фирми – се развиха извън него, като през първата половина на 1997 г. се практикуваше продажба на чуждестранна валута от фирма на фирма при посредничеството (чрез препродажба) на търговски банки. Така бе отстранена необходимостта в такива случаи банката да излиза с търсене на чуждестранна валута на междубанковия пазар, за да обслужи купувача (вкл. за нефтопреработването). Тези сделки са отчетени извън обема на междуфирмените операции и са включени в обемите, посочени като операции на търговските банки с пълен лиценз с клиенти – както в сумата на покупките, така и в сумата на продажбите.

Влияние върху вътрешния валутен пазар, главно като източник на чуждестранна валута, препродадена от търговските банки на централната банка, и в единични случаи като причина за продажба на чуждестранна валута от централната банка на търговските банки, бяха валутните сделки на местните търговски банки с чуждестранни инвеститори. Отчетените от 15 март до края на полугодията данни за покупка и продажба на чуждестранна валута срещу левове на местни банки с пълен лиценз (главно дъщерни на чуждестранни банки) с чуждестранни инвеститори (банки, фондове, холдинги) сочат покупки за 106.4 млн. щ. д. и продажби за 33.4 млн. щ. д. на чуждестранна валута. Салдото от 73 млн. щ. д. почти изцяло премина в резерва на БНБ, тъй като от продажбите на чуждестранна валута от търговските банки за централната банка операции за 69.2 млн. щ. д. изцяло или частично съответстваха на техни покупки от чуждестранни инвеститори, а 1.8 млн. щ. д., продадени от БНБ, съответстваха на продажба за чуждестранен инвеститор. Нетната сума 67.4 млн. щ. д. е малко повече от една десета от чуждестранната валута, която през полугодията БНБ купи нето на междубанковия пазар (654.6 млн. щ. д., в т. ч. 621 млн. щ. д. от банки с пълен лиценз). Продажбите на валута за чужди инвеститори започнаха през май, когато вече имаше достатъчно предлагане на чуждестранна валута на вътрешния пазар.

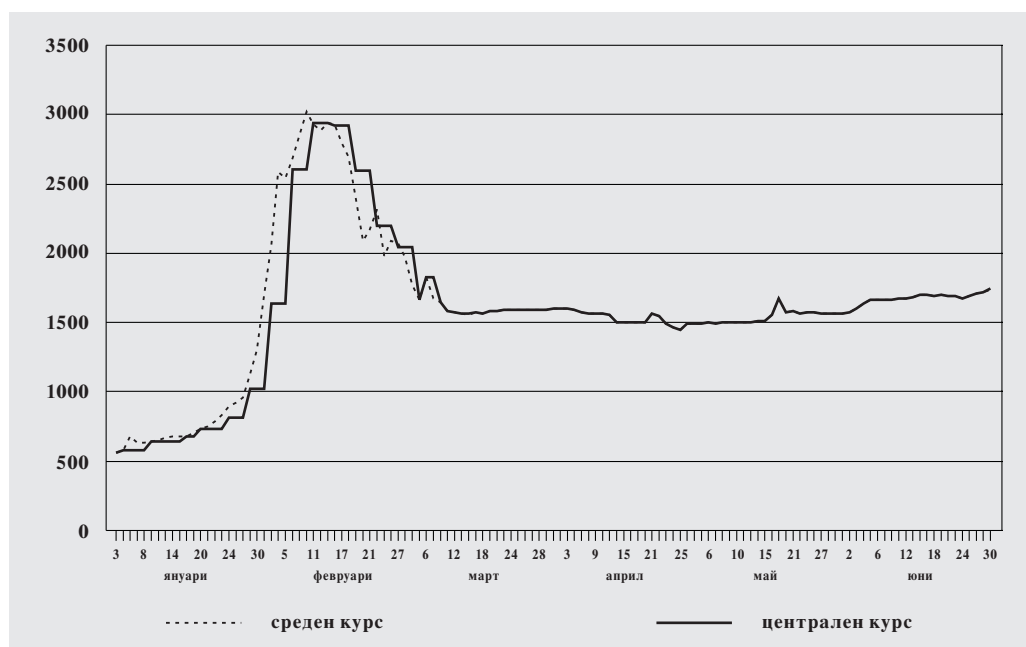
Валутен курс

По време на политическата криза в началото на годината левът се обезцени шесткратно – от 500 лв. до 3000 лв. за 1 щ. д. След развързката ѝ курсът се върна до ниво 1500 лв. за 1 щ. д., а по-късно левът започна плавно да се обезценява до около 1700 лв. за 1 щ. д. в края на полугодията, когато бе фиксиран по правилата на паричния съвет.

Оценката за номиналния ефективен курс, доколкото се отразява в курса на лева към специалните права на тираж на МВФ („кошница“ от резервните валути, универсално използвани при международни разплащания), сочи поевтиняване на лева 3.4 пъти (със 70.61%) към края на полугодията спрямо края на 1996 г.

СРЕДЕН И ЦЕНТРАЛЕН КУРС НА ЩАТСКИЯ ДОЛАР ЗА ЯНУАРИ – ЮНИ 1997 г.

(лв. за 1 щ. д.)



Източник: БНБ.

Промяната на осреднения номинален курс на лева към съвкупността от валутите на търговските партньори е от същия порядък, но поевтиняването е

с по-малък размер – това отразява слабостта на някои валути, към които съответно левът поевтиня в по-малка степен. Претеглен през обема на външната търговия (левовата равностойност на стокообмена с отделните страни през първото тримесечие на 1997 г.), курсът на лева през първата половина на 1997 г. спадна 3.2 пъти (с 68.79%) към съвкупността от валутите (57 на брой) на 59 страни – търговски партньори на България. Претеглено само през обема на българския износ (от първото тримесечие на 1997 г.), обезценяването на лева е 3.2 пъти (с 68.36%), а само през обема на българския внос – 3.3 пъти (с 69.38%).

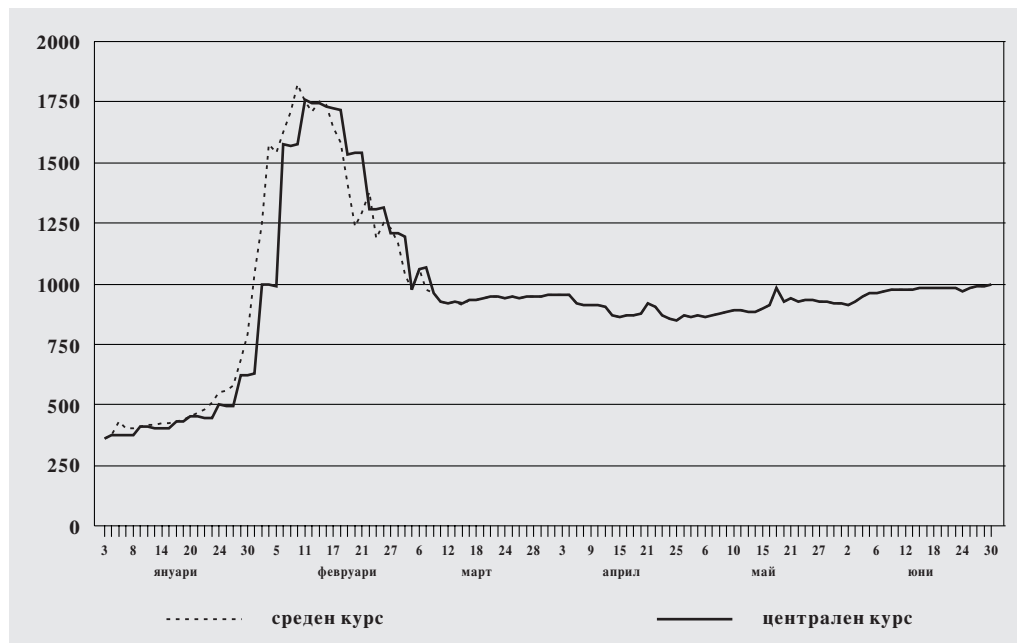
Обменният курс, или номиналният двустранен курс към отделните национални банкови пари, варираше в динамиката си от валута към валута според промените в съотношенията между отделните чужди валути. При повечето валути тези промени бяха незначителни в сравнение с ефективното обезценяване на лева и затова кривите на двустранните им курсове към лева са сходни.

След шесткратното обезценяване на лева и последвалото го двойно покачване към края на полугодieto левът бе 3.5 пъти по-евтин към щатския долар, отколкото бе курсът му в началото на годината. Претеглянето на курсовете на сделките на българския пазар на 30 юни даде среден курс лев/щатски долар 1732.4 лв. за 1 щ. д. (поевтиняване със 71.38% спрямо края на м. г.). С преминаването към фиксиране курса на лева към германската марка на ниво 1000 лева за марка за централен курс лев/долар (валиден за следващия ден) бе приложен курсът 1744.1 лв. за 1 щ. д., което дава поевтиняване със 71.58% спрямо края на м. г. Кривата на курса лев/щатски долар наподобяваше, особено след върховата му точка, тази от първото шестмесечие на 1991 г. (когато бе въведен новият режим на валутния пазар в страната), но в мащаб 1:100.

За полугодieto левът поевтиня 3.1 пъти към германската марка. На 30 юни на среднопретегления курс лев/щатски долар на българския пазар съответстваше курс 993.28 лв. за герм. марка, което е поевтиняване на лева с 67.92% спрямо края на м. г. Същия ден бе приет и валиден от следващия ден централен курс 1000 лв. за 1 герм. марка, което е поевтиняване на лева с 68.14% спрямо края на 1996 г. Кривата на курса бе аналогична на тази при долара.

СРЕДЕН И ЦЕНТРАЛЕН КУРС НА ГЕРМАНСКАТА МАРКА ЗА ЯНУАРИ – ЮНИ 1997 г.

(лв. за 1 герм. марка)



Източник: БНБ.

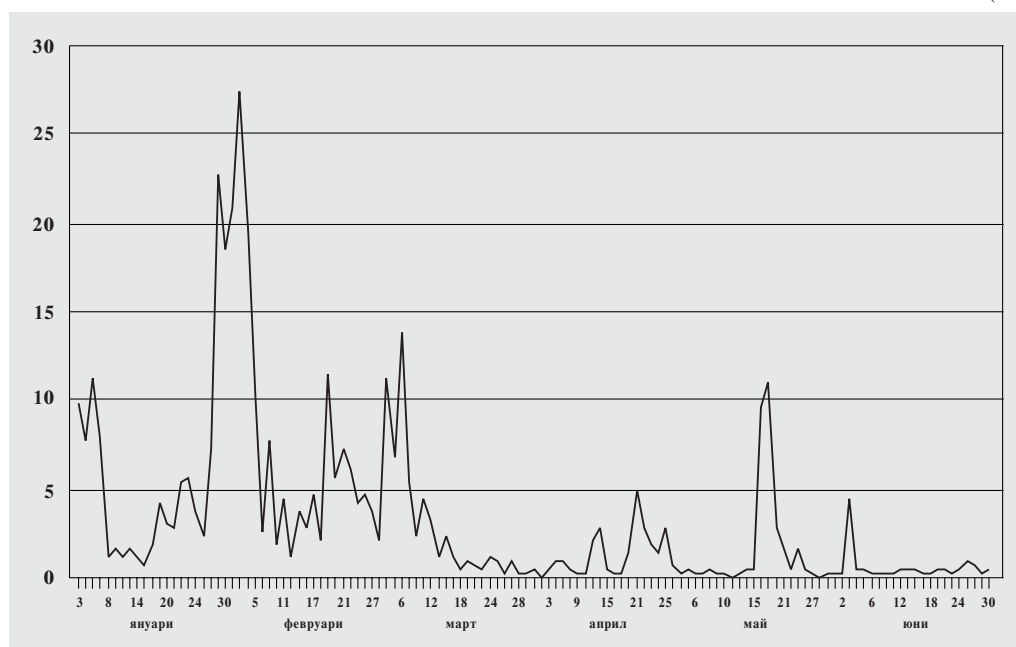
Сравняването на двете криви нагледно показва смяната на ориентира от 1500 лв. за долар на 1000 лв. за марка.

Към засегнатите от политическа криза в съответните страни румънска лея и албански лек левът поевтиня наполовина, докато към всички останали валути поевтиняването бе от порядъка на 3 пъти – включително към най-слабата от тях – чешката крона.

Колебливостта на обменния курс лев/щатски долар²⁴ бе много силна по време на политическата криза през януари и февруари, след което спадна. Временни покачвания на колебливостта имаше в началото на март, след като курсът на долара слезе под 2000 лв. (при очаквания за възможно засилване на търсенето на поевтинели долари от вносителите), в края на април след парламентарните избори, в края на май при намаляването на основния лихвен процент до традиционната за последните години граница от 50% проста годишна лихва и при очаквания предстоящото фиксиране на курса на лева да бъде значително над пазарното равнище от 2000 лв. за 1 щ. д. и в началото на юни, когато започна плавното придвижване на курса към известното вече (и по-близко до текущия курс) равнище на фиксиране. По-нататъшното намаляване на основния лихвен процент близо до досегашния долен предел от 34% (от 1 август 1995 г.), а седмица преди фиксирането на курса – значително под него, не доведе до съществени колебания на валутния курс.

КОЛЕБЛИВОСТ НА ВАЛУТНИЯ КУРС ЛЕВ/ЩАТСКИ ДОЛАР ЗА ЯНУАРИ – ЮНИ 1997 г.

(%)

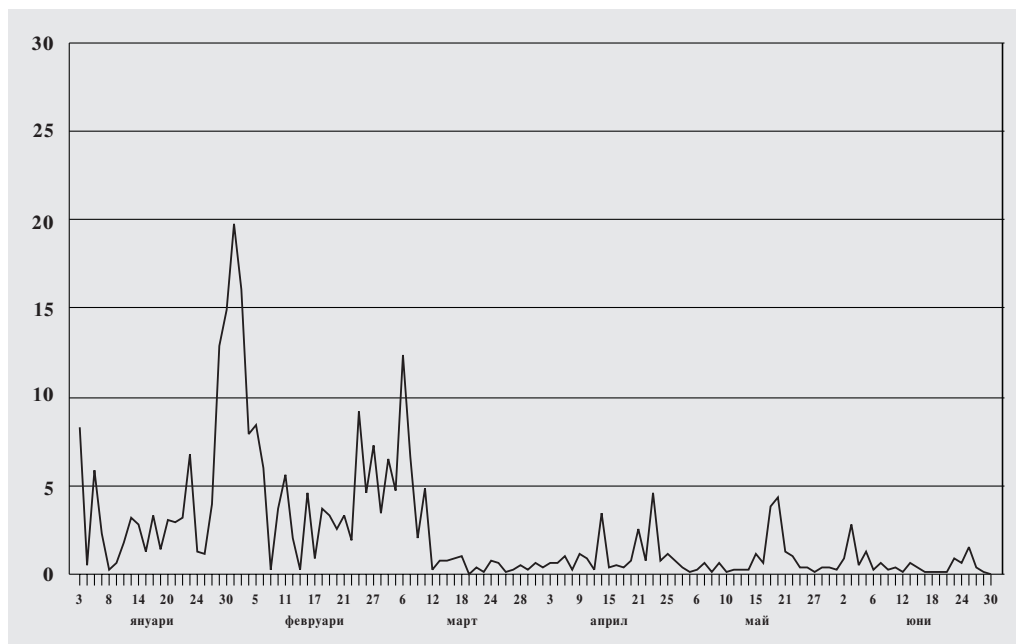


Източник: БНБ.

²⁴ Колебливостта е изчислена за всеки работен ден чрез осредняване на разликите между най-високия и най-ниския курс на сделките на междубанковия пазар през деня и между всеки от тях и средната котировка на приключване от предния ден. В случаите, когато средната стойност между най-високия и най-ниския курс на долара е по-голяма от курса на приключване предния ден, колебливостта е средната величина от горепосочените компоненти във фактически стойности. В останалите случаи се взема абсолютната стойност на осреднените фактически величини на разликите между най-ниския и най-високия курс за текущия ден и между всеки от тях и средната котировка на приключване предния ден. Индексът е превърнат в центове или проценти чрез делене на централния курс, изчислен предния ден и валиден за текущия.

**КОЛЕБЛИВОСТ НА ВАЛУТНИЯ КУРС ЛЕВ/ГЕРМАНСКА МАРКА
ЗА ЯНУАРИ – ЮНИ 1997 г.**

(%)



Източник: БНБ.

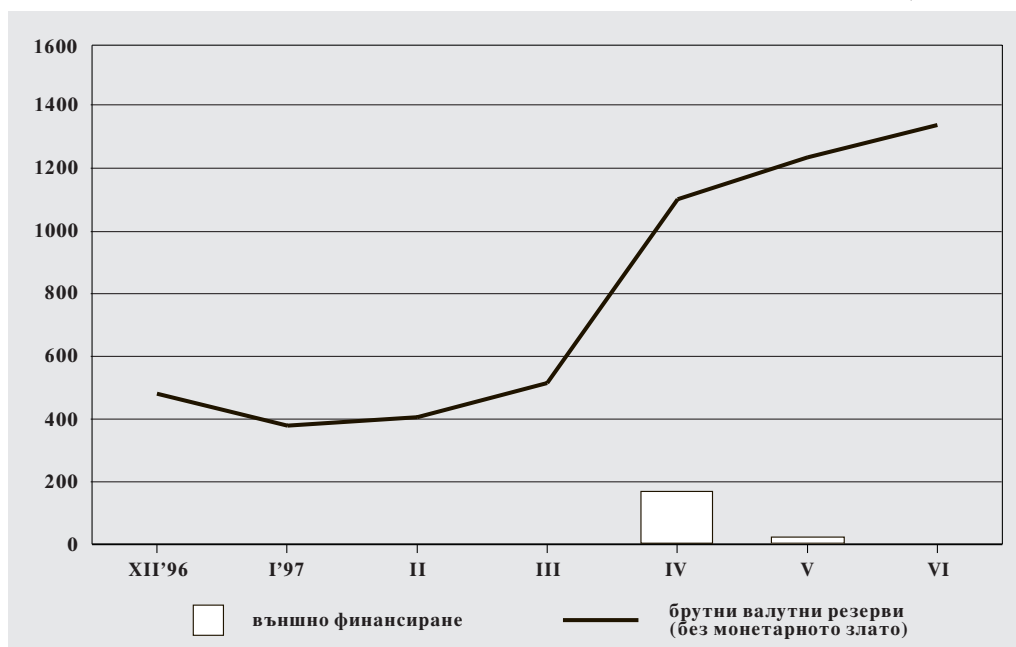
При курса лев/германска марка кривата на колебливостта е аналогична, по-ниските стойности се дължат на относително по-малките разлики между крайните курсове на сделките поради по-ограничения обем на търговията с марки в сравнение с тази в долари.

Валутни резерви

БНБ започна годината с брутен валутен резерв от 483.4 млн. щ. д. и приключи юни с 1344.3 млн. щ. д. Увеличението за полугодieto възлезе на 860.9 млн. щ. д. Основен източник за попълване на резерва бяха покупките от БНБ на валута на вътрешния междубанков пазар.

БРУТНИ ВАЛУТНИ РЕЗЕРВИ И ВЪНШНО ФИНАНСИРАНЕ

(млн. щ. д.)



Източник: БНБ.

С изтеглянето на депозирани средства на ДФРР за плащане на голяма сума по обслужване на външния дълг brutният резерв на БНБ в чуждестранни валути спадна в края на януари до 380.6 млн. щ. д. – най-ниското досега ниво след февруари 1992 г. (когато бе 305.8 млн. щ. д.). Намалението на резерва бе по-малко от платената сума, тъй като част нея бе компенсирана от покупки на БНБ на валутния пазар през същия месец, а последвалите през февруари и март продажби на сравнително по-малки суми на МФ за плащания по външния дълг бяха изцяло покрити от такива покупки. През всеки от месеците след януари бе отбелязано увеличение на резерва. Така с почти непрекъснатите покупки на централната банка изтеклият през миналата година резерв постъпателно се върна в нея. Към купената чуждестранна валута в резерва през април се добави първият транш от Петото стенд-бай споразумение с МВФ, а постъпленията в чуждестранна валута от приватизацията бяха депозирани в БНБ. През май тя закупи сравнително неголяма сума от тези депозирани при нея постъпления и препродаде по-голямата част от нея на ДФРР – операция, която не засяга brutните валутни авоари на централната банка.

V. Банков надзор

1. Влияние на макроикономическата обстановка върху банковата система

В началото на 1997 г. поради сериозното влошаване на макроикономическата обстановка в страната силно нараснаха ликвидният, лихвеният и валутният риск за банковата система. Поради свиването на стопанската активност икономическите агенти намалиха търсенето на кредити. Едновременно с това търговските банки съкратиха тяхното предлагане поради несигурността в икономиката. Неефективната правно-нормативна уредба за събиране на вземанията от неизправни длъжници също способстваше за влошаването на структурата на кредитния портфейл, а неразвеният пазар ограничаваше реализацията на обезпеченията.

След февруари 1997 г. в резултат на взетите от изпълнителната власт и БНБ мерки хиперинфлацията бе преодоляна и това спомогна за стабилизирането на банковия сектор. Бе сключено ново споразумение с МВФ за макроикономическа стабилизация, като най-съществената част от него бе цялостно преустройство на банковата система – създаване на паричен съвет и въвеждане на режим на фиксиран валутен курс. Тази система доведе до рязко намаляване на лихвените проценти след фиксирането на курса, което от своя страна снижи лихвения и валутния риск за банковата система и способства за нейното стабилизиране.

През юни 1997 г. се наблюдава сравнително подобрение във финансовото състояние на банковия сектор. Търговските банки се стабилизираха и ликвидността им рязко се подобри. Силен оздравяващ ефект имаха мерките, които предприе „Банковият надзор“ по отношение на банковата система през м. г. и първата половина на т. г. – подписването на меморандуми за разбирателство с 19 търговски банки, обявяването на 18 банки под особен надзор и поискано от съда откриване на производство по несъстоятелност за тях и др. По-голямата част от действащите банки успяха да подобрят капиталовата си адекватност, провизирайки голяма част от трудносъбираемите си вземания. Важно е да се отбележи, че търговските банки успяха да увеличат обема на провизиите по класифицирани кредити поради високите нетни приходи от курсови разлики, получени в резултат от обезценяването на лева. Като цяло може да се направи заключението, че след период на тежка криза банковата система се стабилизира.

2. Финансово състояние на банковата система

За целите на финансовия анализ търговските банки се разделят на сродни групи, като по този начин показателите за финансовото им състояние стават сравними. Основен критерий за разделянето е големината на съответната банка – относителният дял на балансовите ѝ активи в балансовите активи на цялата банкова система. Банките са разделени в следните четири групи:

- **първа група** включва основните банки (седем големи държавни банки) и съставлява 76% от банковата система по балансово число към края на юни 1997 г. Най-големи в групата са Булбанк и ДСК.

- **втора група** включва малки и средни банки с предимно частен акционерен капитал (само една с преобладаваща държавна и една с общинска собственост). Групата се състои от 16 банки и съставлява 10% от банковата система.

• *трета група* включва всички банки с чуждестранен акционерен капитал и банкови клонове. Състои се от четири банки и пет банкови клона и съставлява 4.5% от банковата система.

• *четвърта група* включва всички банки, за които БНБ е поискала от съдебната система откриване на производство по несъстоятелност. В групата са 10 банки, които съставляват 9.4% от банковата система към края на полугодieto.²⁵

В горните групи не се включват банките, които са обявени в несъстоятелност. Данните за тях не са включени в агрегираните за банковата система и те не се разглеждат при финансовия анализ по-долу, тъй като са с отнет лиценз и по същество вече не са част от банковата система.

Анализът на финансовото състояние на търговските банки акцентира върху банките от първите две групи, като се базира на счетоводните отчети и отчетите по наредбите на БНБ. Използвани са и методи за оценка на база съотношения и методи, общоприети в банковото дело. Сравнителен анализ на данните от сборния баланс на търговските банки и сборния отчет за приходи и разходи за 1996 г. и юни 1997 г. не се извършва, тъй като счетоводната методология за отчитане на провизиите и лихвите бе рязко променена и това прави данните несъпоставими. Данните са предварителни.

Платежоспособност

Общата капиталова адекватност към 30 юни 1997 г. е 8.3% за банките от I група и 18% за банките от II група. Спрямо миналата година коефициентът за банките от I група намалява с 11 пункта, а този за банките от II група се увеличава с 10 пункта. При първа група намалението се дължи на по-голямото увеличение на общия рисков компонент (306%), отколкото на капиталовата база (134%). Същевременно следва да се има предвид, че банките от тази група силно занижават сумата на общия рисков компонент, което личи от показателя „степен на риск на активите“ (22% за банките от I група), докато за банките от II и III група стойностите са съответно 45% и 52%. В първа група само 2 банки имат капиталова адекватност под 8%. Във втора група само 4 банки отчитат капиталова адекватност под 8%. Добрата капитализация на банките от двете групи може да се определи и от показателя „адекватност на първичния капитал“ – 7% за банките от I група и 14.3% за банките от II група, като в сравнение с края на м. г. при I група се наблюдава намаление от 11 пункта, а при II – увеличение от 2 пункта.

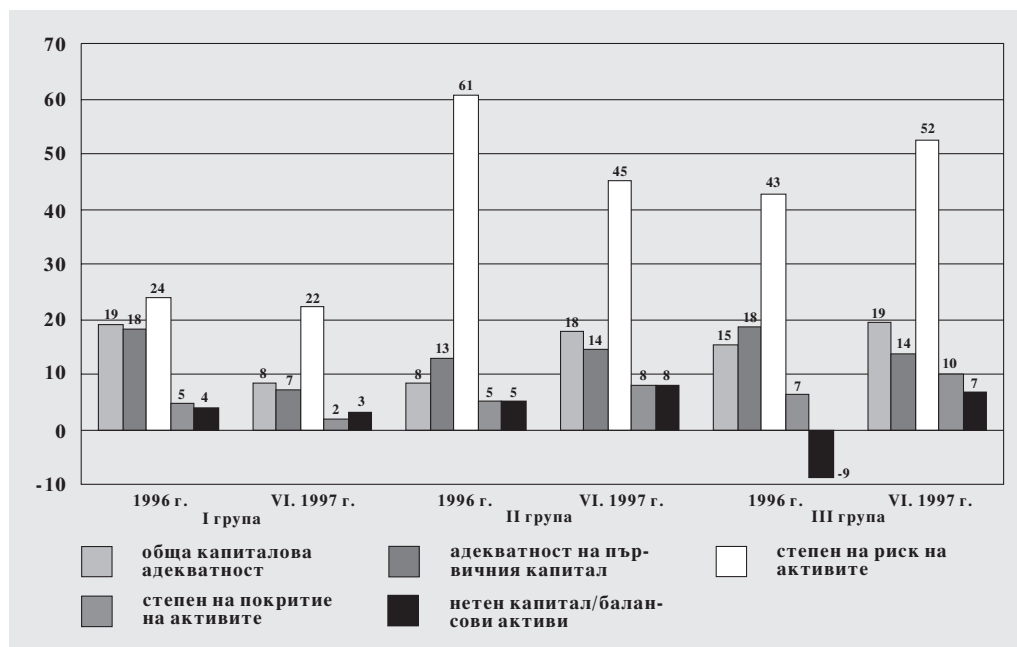
За по-пълна оценка на платежоспособността се анализира състоянието на банките по показателите „нетен капитал/балансови активи“ и „степен на покритие на активите“. Нетният капитал на държавните банки е 187 млрд. лв., като съотношението нетен капитал/балансови активи е 3.2% и намалява спрямо 1996 г. (3.9%). При показателя „степен на покритие на активите“ стойностите за 1996 г. и юни 1997 г. са съответно 4.6% и 1.8%. Причините за намалението са по-бързото увеличение на общата сума на активите и балансовите активи от това на капиталовата база и нетния капитал. Като се отчете, че при I група всички показатели за платежоспособност намаляват спрямо края на 1996 г., следва, че необходимостта от структурна реформа и река-

²⁵ В *първа група* се включват ОББ, ТБ „Експресбанк“, Булбанк, ДСК, ТБ „Биохим“, ТБ „Хеброс“, Българска пощенска банка. Във *втора група* се включват Българска търговска и индустриална банка, МОБ „Свети Никола“, Столична общинска банка, Първа инвестиционна банка, Юнионбанк, Корпоративна банка, ТБ „Кредитекспрес“, Тракиябанк, Първа източна международна банка, ЧПБ „Тексим“, ТБ „България-инвест“, Балканска универсална банка, Кредитна банка, Централна кооперативна банка, Българо-руската инвестиционна банка, Международна банка за търговия и развитие. В *трета група* се включват Байриш-булгарише ханделсбанк, ИНГ-банк, клон София, Райфайзенбанк, Евробанк, ТБ „Хиос“, клон София, Национална банка на Гърция, БНП „Дрезднербанк“, Българска инвестиционна банка, Йонийска банка, клон София. В *четвърта група* се включват Бизнесбанка, ТБ „Елит“, Добруджанска търговска банка, ТБ „Капиталбанк“, Банка за земеделски кредит, Международна банка за инвестиции и развитие, ТБ „Балканбанк“, ЧЗБ „Агробизнесбанк“, Стопанска банка, Първа частна банка. Това са банки, за които БНБ е поискала обявяването им в несъстоятелност, но съдът още не се е произнесъл.

питализация на държавните банки продължава да бъде неотложна. За II група нетният капитал е 62 млрд. лв., който, разделен на балансовите активи, е 8.1% – с 3 пункта повече от м. г. За малките и средните банки степента на покритие на активите е 8.1%, като спрямо края на 1996 г. се увеличава с 3.5 пункта. Може да се заключи, че банките от II група като цяло са добре капитализирани.

РЕГУЛАТОРИ ПО НАРЕДБА № 8 НА БНБ ЗА КАПИТАЛОВТА АДЕКВАТНОСТ

(%)



Източник: БНБ.

Същото заключение може да се направи и за банките от III група. За юни, сравнени с края на м. г., показателите за платежоспособност при чуждестранните банки нарастват: общата капиталова адекватност от 15.2% на 19.3%, степента на покритие на активите от 6.5% на 10.1% и нетният капитал, отнесен към балансовите активи, от -8.7% на 6.7%.

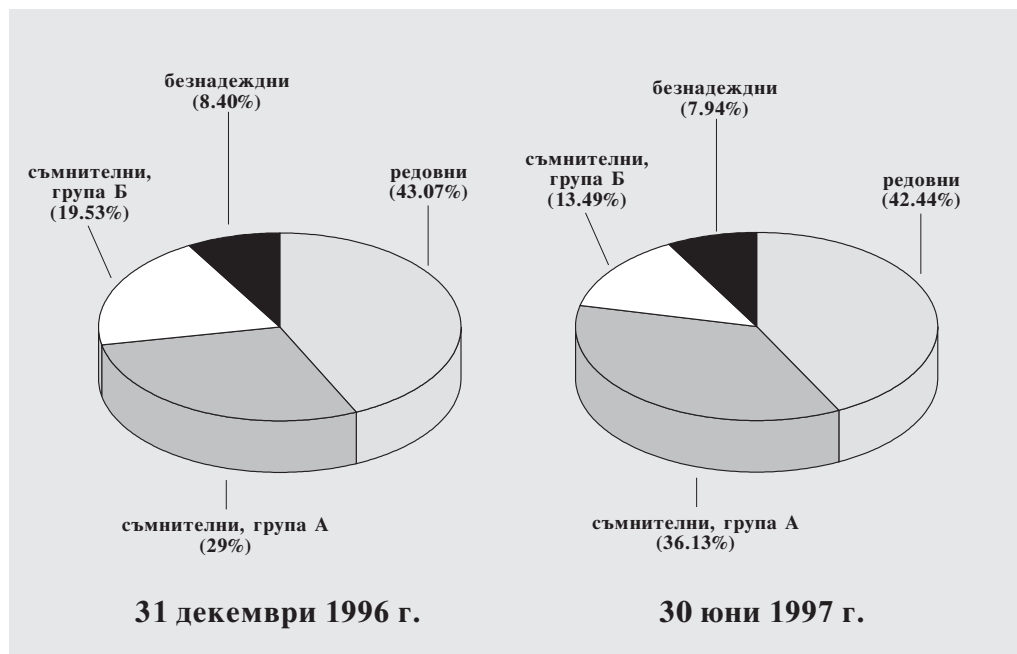
По отношение на платежоспособността на търговските банки анализът на данните показва, че периодът на криза за банковия сектор е отминал и към сегашния момент системният риск е намалял значително.

Кредитен риск

Класифициране на кредитите и образуване на задължителни специални провизии по Наредба № 9

Кредитите по Наредба № 9 в големите банки са нараснали близо 3 пъти, достигайки 5463 млрд. лв., а в банките от втора група – близо 5 пъти до 590 млрд. лв. Големият прираст на кредитите в банките от първа група може да се обясни преди всичко с промяната на валутния курс. Най-значителен е обемът на кредитите на Булбанк (3943 млрд. лв.). По отношение на редовните кредити от 2318 млрд. лв. в банките от първите три групи 2272 млрд. лв. (98%) са на Булбанк. Кредитите в малките и средните банки и в банките с преобладаващо чуждестранно участие бележат значително увеличение – съответно 5 и 4 пъти, което надхвърля индекса на обезценяване на лева. Последното се дължи преди всичко на стремежа им към утвърждаване на българския финансов пазар и насочването на клиенти от банките, изпитали ликвидни затруднения през годината. Към юни 1997 г. относителният дял на кредитите по Наредба № 9 на банките от II и III група спрямо общата сума на трите групи е съответно 9% и 3% (6% и 2% за 1996 г.).

КЛАСИФИКАЦИЯ НА КРЕДИТИТЕ ПО НАРЕДБА № 9 НА БНБ – I ГРУПА

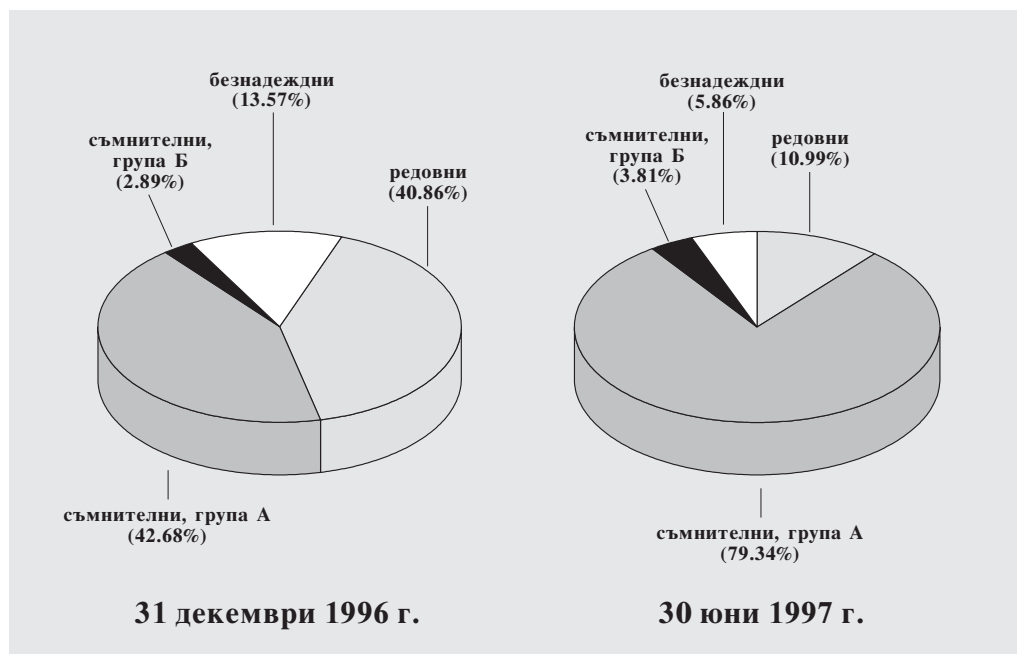


Източник: БНБ.

Най-голям е относителният прираст на кредитите, класифицирани като съмнителни, група А, вследствие на което относителният им дял нараства със 7 пункта до 36% за банките от първа група, с 36 пункта до 79% за банките от втора група и с 10 пункта до 87% за банките от трета група. Относителният дял на кредитите, класифицирани като съмнителни, група Б, и безнадеждни кредити намалява и за трите групи – с 6 пункта до 21% за банките от първа група, с 8 пункта до 10% за банките от втора група и с 11 пункта до 11% за банките от трета група. Също така относителният дял на редовните кредити намалява за I и II група – с 1 пункт до 42% за банките от първа група и с 30 пункта до 11% за тези от втора. Относителният дял на редовните кредити за банките от трета група е твърде малък (2.6%). Независимо от настъпилото известно подобрение в структурата на кредитния портфейл проблемите с голяма част от кредитите остават, което води до намаляване на доходността от кредитите и тяхната реална цена, а оттам и до опасност от намаление на капитала на търговските банки. Трябва да се има предвид, че увеличаването на законовите провизии в определена степен е резултат от преоценката на валутните лоши кредити и нарастването на сумата несъбрани лихви.

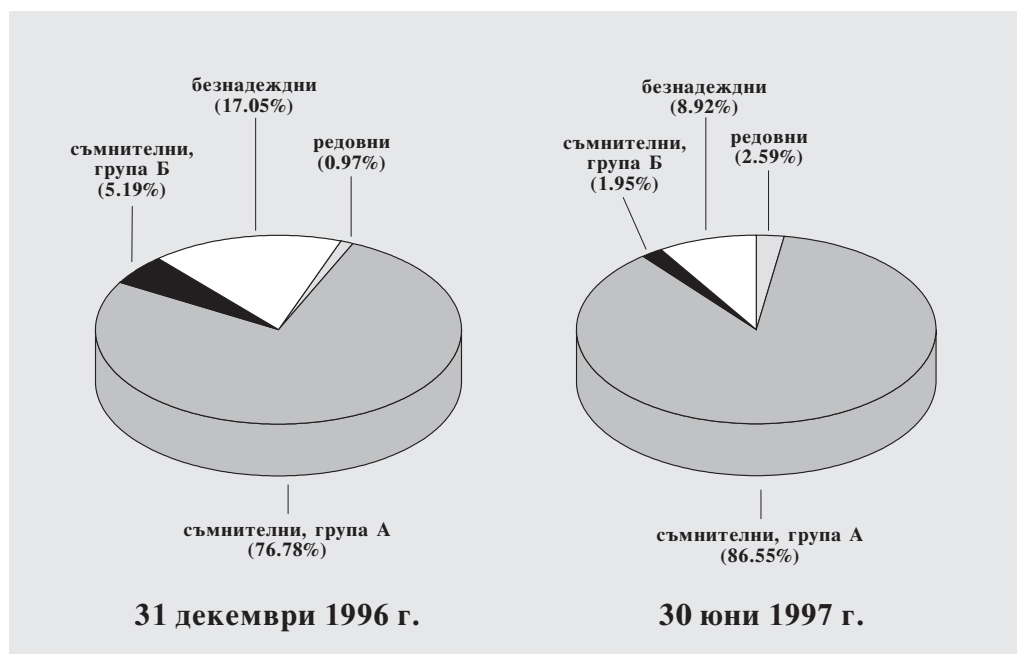
Отчетените приходи главно от валутна преоценка увеличават възможността на банките да заделят провизии, което води до значително нарастване на законовите провизии – с 298% за банките от първа група, с 277% за тези от втора и 316% за трета група. В началото на т. г. бе извършена промяна в счетоводното отчитане на законовите провизии, в резултат на която те вече се отчитат като задължителни финансови разходи и банките са длъжни да провизират рисковите си експозиции независимо от финансовите резултати. В резултат на това показателите „необходими“ и „налични провизии“ вече не съществуват. Банките задължително провизират съмнителните вземания в пълния размер, изискван от регулациите, и ако е необходимо, отчитат загуба и намаление на капитала. Отчитането на сравнително голямата сума, класифицирана като съмнителна, група А, както и промените от началото на 1997 г. относно размера на необходимите провизии на валутните ЗУНК-ове и необходимостта да се заделят провизии за начислените, но неплатени лихви по необслужваните кредити значително увеличиха стойността на специалните законови провизии. Последното пряко води до влошаване на капиталовата база за някои банки.

КЛАСИФИКАЦИЯ НА КРЕДИТИТЕ ПО НАРЕДБА № 9 НА БНБ – II ГРУПА



Източник: БНБ.

КЛАСИФИКАЦИЯ НА КРЕДИТИТЕ ПО НАРЕДБА № 9 НА БНБ – III ГРУПА



Източник: БНБ.

Големи кредити

Големите кредити в банките от първа група нарастват 3.5 пъти до 326 млрд. лв., в групата на малките и средните банки – с 50%, а в групата на чуждестранните банки – едва с 12%. В групата на държавните банки е отчетено трикратно превишение на общия размер на големите кредити над капитала. Една от банките от I група отчита общ размер на големите кредити, надхвърлящ нормативно определения максимум от 8 пъти. Две от малките и средните банки не отговарят на нормативно определения максимум. За една от чуждестранните банки размерът на големите кредити надхвърля 8 пъти капитала.

Редица банки неправилно определят сумата на обезпеченията. Същите

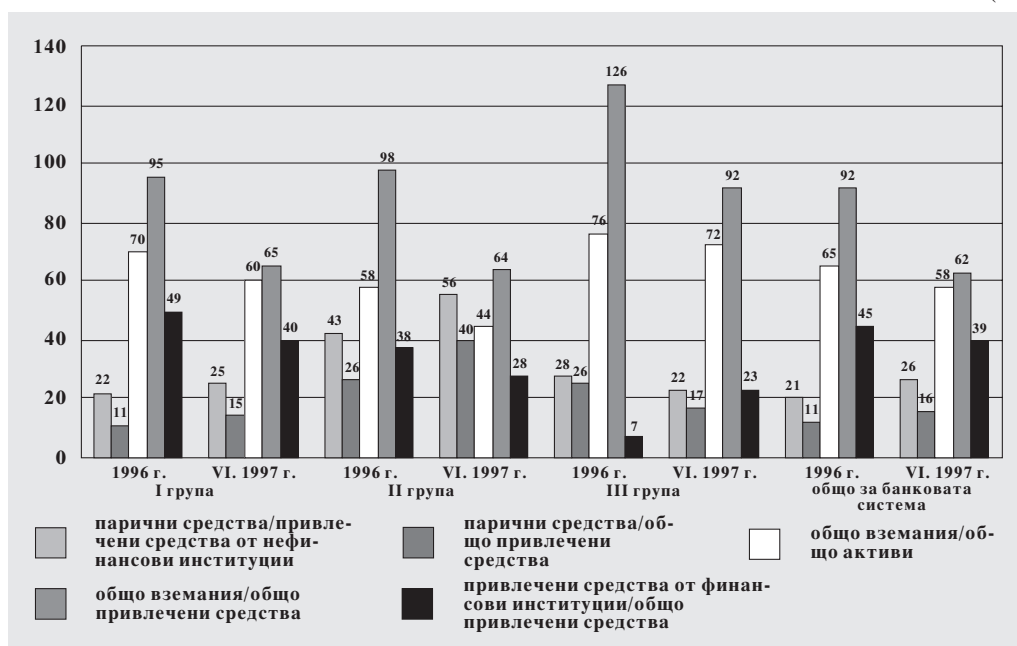
невинаги отговарят на изискванията като обезпечения с първа поред ипотека върху движимата вещ, свободни от всякакви тежести, имат установима пазарна цена, предадени са за държане от банката и движимата вещ е изцяло покрита със застраховка.

Ликвидност

През юни 1997 г. се наблюдава подобрене на ликвидността на търговските банки. Особено показателно е силното нарастване на съотношението парични средства/привлечени средства от нефинансови институции и парични средства/общо привлечени средства. Това нарастване се наблюдава и при трите групи банки. В групата на държавните банки двата показателя се увеличават от 22% в края на 1996 г. на 25% през юни 1997 г. и от 11% на 15%. В групата на малките и средните банки увеличението е съответно от 43% в края на м. г. на 56% през юни т. г. и от 26% на 40%. Общо за банковата система показателят „парични средства/привлечени средства от нефинансови институции“ нараства за периода от 21% на 26%, а показателят „парични средства/общо привлечени средства“ – от 11% на 16%.

ЛИКВИДНОСТ

(%)



Източник: БНБ.

Процесът на подобрене ликвидността на банковата система се потвърждава и от анализа на другите показатели, отчитащи общото състояние на ликвидността на банките. Относителният дял на вземанията в общата сума на активите намалява при всички групи банки – с 10 пункта до 60% при първа група, с 14 пункта до 44% при втора група и със 7 пункта до 58% общо за банковата система. Показателят „общо вземания/общо привлечени средства“ също регистрира намаление – с 30 пункта до 65% при първа група, с 34 пункта до 64% при втора група и с 30 пункта до 62% общо за банковата система. Съществено е намалението и на относителния дял на „привлечени средства от финансови институции/общо привлечени средства“, което показва намаление на степента на зависимост на банките от междубанковия пазар – с 9 пункта до 40% при първа група, с 10 пункта до 28% при втора група и с 6 пункта до 39% общо за банковата система. Очевидно ограничаването при отпускането на кредити (както поради икономическата криза, така и поради действията на изпълнителната власт и БНБ), съчетано с реалното обезценяване на задълженията на банките вследствие хиперинфлацията през миналата и началото на т. г., са решаващите фактори за подобряване ликвидността на банковия сектор в средата на 1997 г.

Докато през м. г. много търговски банки изпитваха проблеми при посрещане на текущите си плащания, то през юни т. г. ликвидните проблеми са от точно противоположен характер – при голяма част от действащите банки се наблюдава свръхликвидност и те изпитват затруднения при инвестирането на излишните ликвидни средства. Данните от междубанковата система за разплащане (сетълмент) от 30 юни 1997 г. потвърждават този извод – собствените средства на банките са 120 041 млн. лв., а сумите на ползваните средства от достъпния минимален задължителен резерв и чакащите документи за плащания са съответно само 8530 млн. лв. и 3158 млн. лв.

Привлечените средства са 7127 млрд. лв. и са нараснали със 176%, като относителният им дял в пасива се е увеличил от 71% за 1996 г. на 93% за края на полугодия. Тенденцията към нарастване на относителното им тегло се наблюдава във всички групи. За малките и средните банки е характерна най-ниската стойност на това тегло (70%). Увеличението на привлечените средства е за сметка на преоценката на тези във валута, вследствие на което валутните пера съставляват 80% от общата им сума (70% за 1996 г.). По-ниският темп на нарастване на привлечените левови средства с 82% (при инфлация за полугодията 484%) и темпът на нарастване на тези във валута с 216% (при обезценяване на лева спрямо щатския долар повече от 300%) са пряко следствие от все още невъзстановеното напълно доверие в банковата система.

Привлечените средства от банки и други финансови институции бележат значително по-нисък прираст (141%) от тези от нефинансови институции (204%), достигайки 39% от общо привлечените средства. Това илюстрира тенденцията към известно възстановяване на доверието в банковата система, но следва да се отбележи, че този процес е все още в началната си фаза.

Валутен риск

Проучването на валутните позиции в редица банки и небанкови финансови институции показва възможност за реализиране на загуби при неблагоприятна промяна на валутните курсове и лихвените проценти поради големия размер на откритите валутни позиции. Според изискванията на Наредба № 4 банките с пълен лиценз следва да поддържат нетна открита валутна позиция до 30% от собствения капитал, а тези с частичен лиценз – до 15%. Същевременно банките от I група поддържат нетна открита валутна позиция към 30 юни в размер на 289%, а банките от II група – на 50%. Държавните банки отчитат дълга балансова открита валутна позиция от 311 млн. щ. д., а малките и средните банки – 17 млн. щ. д. Трябва да се отбележи големият относителен дял на валутните активи в общата сума на активите – 61% за I и 66% за II група. При системата на паричен съвет по принцип валутният риск е ограничен поради фиксирания валутен курс, но независимо от това остава опасност от загуби от курсови разлики поради колебанията на курсовете между различните конвертируеми валути – особено на курса щатски долар/германска марка.

При извършените проверки са установени следните нарушения: привличане на депозити и отпускане на кредити от небанкови финансови институции; извършване на банкова дейност без необходимата за това лицензия; необосновано кредитиране от търговски банки на финансови къщи; нередовна документация относно сделките с валута в обменните бюра.

Доходност

В отчета за приходи и разходи към 30 юни 1997 г. се наблюдават следните основни тенденции: общо печалбата на банките е 87 млрд. лв., докато общата им загуба е 410 млрд. лв., като преобладаващата част от нея се дължи на банките под особен надзор (390 млрд. лв.). Особено показателни са банките от I група, където печалбата за полугодията е 67 млрд. лв., а нито една от банките не регистрира загуба. Показателят „печалба преди облагане/капиталова база“ (ROE) за групата нараства от 50.9% за 1996 г. на 102% за юни 1997 г., а показателят „печалба преди облагане/общо активи“ (ROA) за групата намалява незначително от 2.5% за 1996 г. на 2% за 1997 г. Във II група печалбата е на стойност 17 млрд. лв., а загубите на банките са под 6 млрд. лв. за

отчетния период. Показателят „печалба преди облагане/капиталова база“ за групата намалява от 51.4% на 31%, а „печалба преди облагане/общо активи“ за групата намалява от 3.6% на 3%. В трета група сумата на печалбата е 6.8 млрд. лв., а показателите „печалба преди облагане/капиталова база“ и „печалба преди облагане/общо активи“ са съответно 40% и 4%.

Най-голямо нарастване отбелязват позициите на приходите и разходите, формирани от курсови разлики поради рязкото обезценяване на националната парична единица спрямо щатския долар и другите конвертируеми валути. В резултат от този процес въпреки по-високите лихвени равнища техният дял се увеличава до 81% за приходите и 90% за разходите (при съответно 78% и 66% за 1996 г.). Относителният дял на нелихвените в общите приходи е 96% за I група и 95% за II група. Обяснение на този факт са мощните инфлационни процеси, развили се в икономиката през м. г.

В отчета за приходи и разходи към 30 юни 1997 г. се наблюдават високи положителни разлики между приходите и разходите от курсови разлики в размер на 1594 млрд. лв., а също така между положителните и отрицателните разлики от операции с ценни книжа за 18 млрд. лв. Финансовите резултати от основните банкови операции са положителни – разликата между приходите и разходите за лихви е 106 млрд. лв. Трябва да се има предвид, че техният относителен дял във величината на приходите е малък – съответно 3.1% и 2.6%. Банките от I група имат положителен нетен доход от лихви на стойност 62 млрд. лв., а тези от II и III група съответно 6 млрд. лв. и 8.6 млрд. лв. Относителният дял на нетния доход от лихви в балансовите активи е нисък (1.1% от I група и 0.8% от II група), а този на разходите по икономически елементи/обща разходи бележи спад през отчетния период – за I група от 0.7% на 0.5%, за II група – от 1.99% на 1%. Високите нетни доходи от курсови разлики дават възможност на ТБ рязко да увеличат средствата, заделени за законови провизии (2048 млрд. лв.). Но трябва да се има предвид, че немалка част от курсовите разлики са от преценка на несъбираеми вземания, което силно деформира реалността на отчетените резултати.

Като цяло доходността на търговските банки през полугодieto спада. Причините за това се крият в съкращаването на отпусканите кредити и рязкия спад на лихвените проценти – явления, напълно естествени в периоди на рязко намаляване на инфлацията.

3. Мерки на банковия надзор за преодоляване нестабилността на банковата система

Нова нормативна база за банков надзор

През първите шест месеца на 1997 г. бяха извършени радикални промени в законите, отнасящи се до дейността на банковия надзор. През май и юни Народното събрание прие нов Закон за БНБ, с който се въведе системата на паричен съвет, и нов Закон за банките. При изготвянето на законите управление „Банков надзор“ участва с предложения и становища по проектите. Приемането на нови основополагащи (устройствени) закони за дейността на БНБ и търговските банки цели създаването на нов правен режим за банкова дейност, както и нова нормативна база за упражняването на банков надзор от страна на БНБ. С новото законодателство се увеличават правомощията на подуправителя – ръководител на управление „Банков надзор“, по упражняването надзор над търговските банки, както и обемът от надзорни мерки, които БНБ има право да прилага спрямо тях. Променен е също и режимът за лицензиране на търговски банки и за обявяването им в несъстоятелност, като процедурата по отнемане на лиценз и обявяване на банки в несъстоятелност е опростена. Тези важни изменения в законовата уредба дават възможност на банковия надзор да предприеме по-строги санкции към търговските банки с лошо финансово състояние и неплатежоспособност.

Конкретни мерки на надзора за стабилизиране на банковата система

Още в началото на м. г. банковият надзор взе редица мерки, насочени към отделни банки и небанкови финансови институции, чието финансово състояние е изключително тежко. Тези мерки бяха съгласувани с представители на МВФ и Световната банка в рамките на сключеното споразумение за макроикономическа и финансова стабилизация. Най-същественото от тях бе поставянето под особен надзор на 18 банки, като за повечето от тях бе отправено до съда искане за обявяването им в несъстоятелност. В тези банки са около 24% от активите на българската банкова система.

През полугодieto на т. г. банковата система постепенно излиза от състоянието на криза и се наблюдава процес на финансова стабилизация на действащите търговски банки. Поради този факт банковият надзор отмени ограниченията на повечето търговски банки, наложени през м. г. с меморандумите за разбирателство. Но същевременно продължи да налага ограничителни мерки към банките с изключително тежко финансово състояние.

По-съществените от тях са:

- отправяне на искане до съда за откриване на производство по несъстоятелност на още 3 банки – „Елитбанк“ – АД, „Капиталбанк“ – АД, Банка за земеделски кредит – АД;

- поставяне под особен надзор на Международната банка за инвестиции и развитие;

- през първите шест месеца на годината по решение на съда бяха обявени в несъстоятелност 6 търговски банки – БСИ „Минералбанк“, Търговска и спестовна банка, ТБ „Славяни“, Българска земеделска и промишлена банка, ТБ „Кристалбанк“, Частна земеделска и инвестиционна банка;

- отнемане лицензиите на 12 финансово-брокерски къщи и 54 обменни бюра;

- продължава политиката на увеличаване честотата и обхвата на проверките (инспекциите), провеждани в търговските банки от отдел „Инспекции“ на банковия надзор. През първото полугодие са извършени пълни инспекции в 10 търговски банки, тематични инспекции на място на 11 частни банки и др.;

- продължава политиката на разширяване обхвата и честотата на събираната от отдел „Дистанционен контрол“ на банковия надзор информация от банките с нестабилно финансово състояние.

Същевременно банковият надзор смекчи някои от наложените преди това ограничителни мерки:

- отмени разрешителния режим за отпускане на валутни кредити от търговските банки, установен през м. г.

- отмени ограниченията, наложени от подписаните меморандуми за разбирателство със 17 търговски банки. Остават наложените ограничения на 2 търговски банки;

- изтегли отправеното искане до съда за откриване на производство по несъстоятелност на „Евробанк“ – АД (бивша ТБ „Моллов“), и ТБ „България-инвест“ – АД (бивша ТБ – Ямбол), поради извършената рекапитализация на тези две банки.

Отдел „Надзорна политика“ продължава съвместния проект с „Купърс & Лайбранд“ за хармонизиране на националните с международните счетоводни стандарти. Съвместно с „Киршман Корпорейшън“, САЩ, предстои разработката на унифициран софтуерен продукт, който ще синхронизира отчетите по наредбите за банков надзор със счетоводната отчетност на търговските банки.

Предстои приемането на нови наредби относно всички регулации, чието спазване от търговските банки се следи от банковия надзор – за лицензиите, издавани от БНБ; за капиталовата адекватност; за оценка на рисковите експозиции на банките и за формиране на провизии за покриване на риска от

загуби; за позициите на банките в чуждестранна валута; за големите и вътрешните кредити; за ликвидността на банките и др.

При системата на паричен съвет възможностите за подпомагане на банките с лошо финансово състояние чрез рефинансиране от БНБ са чувствително ограничени. Това налага в наредбите за надзор на банките да залегнат значително по-строги изисквания за здрава банкова дейност и банковият надзор да засили санкциите върху търговските банки за неспазване на банковите регулации.

VI. Финансови резултати от дейността на БНБ

Основният капитал на Българската народна банка към 30 юни 1997 г. е 20 млрд. лв. съгласно чл. 7 от Закона за БНБ, приет от XXXVIII народно събрание. Увеличението от 200 млн. лв. на 20 млрд. лв. е за сметка на фонд „Резервен“ на БНБ.

Представянето на финансовите отчети е в съответствие със Закона за БНБ, Закона за счетоводството и основните Международни счетоводни стандарти.

Главни моменти в счетоводната практика на БНБ са:

Активите и пасивите по баланса на БНБ в чуждестранна валута се привеждат ежедневно в левове по централния курс на БНБ. Благородните метали се преоценяват месечно съгласно решение на УС на БНБ по централния курс на БНБ, съответстващ на курса на златото на Лондонската борса. Към 30 юни 1997 г. монетарното злато на БНБ е оценено по 500 германски марки за 1 тройунция съгласно чл. 28, ал. 2, т. 6 от Закона за БНБ, а оборотното злато, както и другите благородни метали – по пазарен курс в края на месеца. Печалбите и загубите, реализирани от покупко-продажба на валута, са посочени в отчета за приходите и разходите за полугодieto.

Лихвите са изчислени в съответствие с българските закони и към 30 юни 1997 г. на принципа на „текущото начисляване“ на лихвите. Направени са провизии за неплатени, просрочени лихви.

Инвестиционните ценни книжа и ценните книжа в оборотния портфейл са продаваеми, водят се счетоводно по цена на придобиването и се преоценяват ежедневно съгласно Национален счетоводен стандарт № 16.

Кредитите са посочени в баланса нетно, т. е. намалени с направените провизии за онези от тях, които са класифицирани като несъбираеми и трудносъбираеми.

Дълготрайните активи са посочени в баланса по тяхната цена на придобиване. Амортизационни отчисления не са начислявани поради действащите нормативни документи за БНБ.

Участието на България във финансовите институции, които имат характер на капиталови инвестиции, са оценени по историческа цена. Квотата за участие на България в МВФ се преоценява ежедневно.

С въвеждането на паричния съвет и на основание § 10 от Преходните и заключителни разпоредби от Закона за БНБ всички задължения на МФ към БНБ се реструктурираха и са в размер на 1 166 126 млн. лв. Тази сума представлява нов дълг, деноминиран в СПТ, на правителството към МВФ.

Текущите сметки на търговските банки по баланса на БНБ към 30 юни 1997 г. са 342 649 млн. лв., в т. ч. 191 781 млн. лв. минимални задължителни резерви спрямо 48 167 млн. лв. за същия период на предходната година.

Финансови приходи

Финансовите приходи на БНБ са 1 946 188 млн. лв. срещу 80 038 млн. лв. за същия период на 1996 г. Според източника те са от:

(млн. лв.)

Показатели	юни 1996 г.	юни 1997 г.
Лихви	28 633	327 347
Курсови разлики	1 119	14 282
Приходи от ценни книжа	50 165	1 422 744
Комисиони и такси	32	208
Други финансови приходи	89	4 686
Други извънредни приходи	0	176 921

Източник: БНБ.

Структурата на получените лихви са от краткосрочни и дългосрочни кредити на МФ в размер на 102 812 млн. лв., или 31.41% от всички лихви; от кредити на търговските банки – 47 103 млн. лв., или 14.39%; от лихви от валутни операции – 58 911 млн. лв., или 18%; от ценни книжа – 117 192 млн. лв., или 35.8% от всички приходи от лихви. От начислените лихви към 30 юни 1997 г. не са платени от търговските банки 54 428 млн. лв. лихви по левови и валутни кредити, които са 100% провизирани.

Финансови разходи

Финансовите разходи на БНБ са 1 692 028 млн. лв. спрямо 62 746 млн. лв. за 1996 г. и са разпределени, както следва:

(млн. лв.)

Показатели	юни 1996 г.	юни 1997 г.
За платени лихви	5 152	124 885
За комисиони и такси	8	2 821
За курсови разлики	1 203	32 045
За разходи по операции с ценни книжа	56 382	1 424 533
Разходи за провизиране	0	89 678
Други финансови разходи	1	18 066

Източник: БНБ.

БНБ е платила лихви по текущите сметки на МФ в размер на 12 356 млн. лв., или 9.89% от общо платените лихви; по депозитни сметки на търговските банки – 10 850 млн. лв., или 8.69%; по валутни операции – 40 604 млн. лв., или 32.51%; по разплащателни сметки на търговските банки – 58 198 млн. лв., или 46.6%; платени лихви от БНБ по сметки на ДФРР – 2877 млн. лв., или 2.31% от общите разходи за лихви.

Нетният отрицателен резултат от операции с държавни ценни книжа (репо сделки) за първото полугодие е 1789 млн. лв.

Разходите за издръжка на БНБ са 14 019 млн. лв., което е 0.82% от общите разходи.

Разходите за издръжка на паричното обращение за полугодията са 8683 млн. лв., или 61.94% от разходите за издръжка на БНБ.

Разходите за труд и осигуровки на служителите на БНБ и възнагражденията на ведомствената полиция и противопожарната охрана са 2617 млн. лв., или 18.67% от издръжката на БНБ.

През първото полугодие на т. г. са извършени разходи за инвестиции в размер на 53 396 млн. лв., в т. ч. за изграждане на Печатницата на БНБ 42 113 млн. лв., което представлява 78.87% от общо извършените инвестиционни разходи. За оборудването ѝ са изразходвани 28 981 млн. лв. и за проектиране и реконструкция – 13 132 млн. лв. За реконструкция на сградата на БНБ, намираща се на ул. „Московска“ № 7, предвидена за управление „Банков надзор“, са изразходвани 2920 млн. лв. Продължи реконструкцията на сградата на БНБ, намираща се на пл. „Ал. Батенберг“ № 1, за която са изразходвани 688 млн. лв. Разходи са извършени и за поддържане и разширяване на клоновата мрежа, за автоматизиране на банковата дейност, както и за осигурителни и охранителни системи и др.

Баланс на Българската народна банка

МЛН. ЛВ.

30 юни 1996 г. **30 юни 1997 г.**

АКТИВИ

Наличност в български монети	695	754
Наличност в чуждестранна валута	53	4236
Участие в международни институции	16 238	1 221 509
Наличност в чуждестранни ценни книжа	55 475	1 641 799
Предоставени депозити и кредити на ТБ	209 344	865 165
Предоставени кредити на държавата	30 056	1 166 126
Ценни книжа	59 215	2503
Други активи	79 118	809 288
Всичко	450 194	5 711 380

ПАСИВИ

Основен капитал	200	20 000
Резервни и други фондове	183 995	871 743
Банкноти в обращение	76 850	597 734
Текущи и депозитни сметки	170 013	3 909 048
Други пасиви	19 136	312 855
Всичко	450 194	5 711 380

VII. Развитие на банковата и платежната система

1. Състояние на платежната система

През първото полугодие продължи намаляването броя на входните точки на платежната система, като от 962 на 1 януари 1997 г. през юли те достигнаха 895 вследствие възникналите затруднения в банковия сектор. Същевременно голям брой банкови клонове практически не участваха в платежния процес поради поставянето на редица банки под особен надзор и осъществяването на техните разплащания единствено от централата на банката или от друга банка.

По системата за безналични междубанкови разплащания БИСЕРА през периода са извършени 4 646 060 междубанкови разплащания на обща сума 8306 млрд. лв., като среднодневно са 66.985 млрд. лв.

Налице е и известно, макар и незначително (с около 10%), намаляване броя на безналичните разплащания спрямо същия период на 1996 г.

Сериозен фактор, повлиял за относителното намаляване на междубанковите преводи, е и реализирането на все по-голям брой вътрешни преводи чрез собствената клонова мрежа на редица по-големи банки.

След инсталирането на новата резервна мощност на платежната система през януари бе постигнато значително стабилизиране на техническите параметри на системата.

Известно нарастване отчете картовата система – общият брой трансакции за периода е 558 029 на обща сума 9.8 млрд. лв., като се забелязва увеличаване обема на международните трансакции.

2. Правно регулиране на банковата дейност

Законова уредба

През изтеклия период банковото законодателство претърпя съществени промени, свързани с въвеждането режима на паричния съвет в българската финансова система. Приети бяха нов устройствен Закон за БНБ, който замени Закона за БНБ от 1991 г., и Закон за банките, заменил Закона за банките и кредитното дело от 1992 г.

Новият Закон за БНБ урежда правното положение и функциите на централната банка в условията на паричен съвет.

Променени са структурата и управлението на БНБ. В нея се обособяват три основни управления – „Емисионно“, „Банково“ и „Банков надзор“, всяко от които се ръководи от подуправител, определен от Народното събрание.

Основната функция на управление „Емисионно“ е да поддържа пълно валутно покритие на общата сума на паричните задължения на БНБ, като предприема необходимите действия за ефективно управление на международните валутни активи. Управление „Банково“ осъществява функциите на кредитор от последна инстанция при условия, определени в закона и в приетите от УС на БНБ нормативни актове. Надзорът върху банковата система се осъществява от подуправителя, ръководещ управление „Банков надзор“, който при упражняване на надзорните си правомощия прилага самостоятелно и независимо предвидените в закона мерки за въздействие и санкции.

В условията на паричен съвет и при засилената самостоятелност на подуправителите, ръководещи основните управления в БНБ, правомощията на УС и на управителя са съществено променени. Като цяло те са органите, които осигуряват организационния и функционален интегритет на централната банка. Сред правомощията на УС се открояват приемането на норматив-

ните актове за прилагане на ЗБНБ и Закона за банките, определянето процентите на задължителните минимални резерви, които банките поддържат, и условията и изискванията за изпълнението им, приемането на годишния бюджет, годишния счетоводен баланс и отчета за дейността на банката. Управителят организира, ръководи и контролира дейността на банката с изключение на онези дейности, които са предоставени в изключителната компетентност на подуправителите.

Въвеждането на режима на паричен съвет дава съществено отражение върху паричните функции и операции на централната банка, на взаимоотношенията ѝ с търговските банки и с държавата.

Националната парична единица – левът – е прикрепена към германската марка, като официалният валутен курс на лева е фиксиран в закона и възлиза на 1000 лева за 1 германска марка. ЗБНБ изисква паричните задължения на БНБ да са напълно покрити с нейния брутен международен валутен резерв. Активите, които се включват в този резерв, са изчерпателно изброени в закона. Централната банка е длъжна да продава и купува без ограничения на територията на страната германски марки срещу левове на основата на спот валутни курсове, които не могат да се отклоняват от официалния валутен курс с повече от 0.5%, вкл. начисляваните такси, комисиони и други разходи за клиента.

На БНБ е забранено да кредитира банките освен при ликвиден риск, засягащ стабилността на цялата банкова система, и то само до размера на превишението на левовия еквивалент на brutния международен валутен резерв спрямо общата сума на паричните задължения на централната банка. Забранено е и кредитирането на държавата и на държавни институции под каквато и да било форма освен кредити за сметка на покупки на специални права на тираж от МВФ при спазването на предвидените в закона изисквания.

Законът за банките запази значителна част от нормативните разрешения на отменения Закон за банките и кредитното дело, като същевременно доразви, допълни и усъвършенства уредбата на търговското банкерство.

Новият закон е нормативен акт за основните финансови институции – универсалните търговски банки. Дейността на небанковите финансови институции не се обхваща от него. Последните могат да попаднат в приложното му поле само доколкото са участници в банкова група или финансов холдинг, в които случаи от страна на централната банка върху тях ще се упражнява надзор на консолидирана основа.

ЗБ по-прецизно в сравнение с отменения ЗБКД определя съдържанието и обхвата на банковата дейност чрез легални дефиниции на понятията „влог“, „публично привличане на влогове“ и „банка“.

По-строги изисквания са въведени за ръководителите на банка. Те трябва да имат висше икономическо или юридическо образование и квалификация и професионален опит, които се удостоверяват със сертификат, издаден от централната банка. По-детайлна и прецизна е регламентацията на лицензирането на банка. Въведени са по-строги изисквания, отнасящи се до нейните акционери и администратори.

Съществено нов момент е уредбата на отнемането на лицензията на банка. Законът предвижда задължителното отнемане на лицензията при изпадването на банката в неплатежоспособност. В този случай се дава ход на производството по несъстоятелност. При други нарушения на банковото законодателство лицензията също може да се отнеме, но в тези случаи последицата е принудителна ликвидация на банката. Решението за отнемането на лицензията не се обжалва по съдебен ред и подлежи на незабавно изпълнение.

В обособена глава на закона се съдържа уредба на изискванията за доверителност и за разкриването на конфликти на интереси.

За първи път в него е уреден принципно и вътрешният контрол в банките. По-строги изисквания се въвеждат при одиторския контрол. Предвижда се одитирането на банка да се извършва само от специализирано одиторско предприятие, включено в списък на централната банка.

БНБ може да използва широк кръг от надзорни мерки, които не могат да се обжалват по съдебен ред. Актовете по прилагането им се издават от подуправителя, ръководещ управление „Банков надзор“, с изключение на актовете по издаване, отказ за издаване и отнемане на лицензия, които са прерогатив на управителя на БНБ. Много внимание се отделя в закона на квестора, като основанията за неговото назначаване, както и правомощията му са подробно и ясно очертани.

Прецизирани и доразвити са и разпоредбите, отнасящи се до несъстоятелността на банка, която се обявява от съда, но решаващ е актът на централната банка за отнемането на лицензията. По-подробна е и уредбата на принудителната ликвидация на банка.

Подзаконова уредба

През изтеклия период бяха внесени промени в Наредба № 3 за плащанията, в Наредба № 5 за условията и реда за емитиране, придобиване и изплащане на безналични държавни ценни книжа, в Наредба № 9 за класифициране на кредитите и образуване на задължителните специални резерви (законови провизии) от банките и в Наредба № 19 за Централния депозитар за ценни книжа.

С измененията в **Наредба № 3** се актуализират размерът на сумите, над които се прилагат ограниченията за плащане в брой, както и размерът на сумите, теглени в брой, за които търговските банки са длъжни да уведомяват централната банка.

С промените в **Наредба № 5** се уточняват понятията „първични дилъри“ и „непървични дилъри“. Създава се нов раздел, с който се уреждат сделките с държавни ценни книжа между първичните и непървичните дилъри. Всеки първичен дилър се задължава да води регистри за притежаваните от негови клиенти – непървични дилъри, държавни ценни книжа. Посочват се данните, които трябва да съдържат тези регистри, и се регламентира подробно редът за сключване на сделки с ДЦК между тези лица. Направени са изменения и в разпоредбите, уреждащи сделките между първичните дилъри и физически и юридически лица.

Промените в **Наредба № 9** се изразяват в уточняване на вземанията, които следва да се класифицират като съмнителни.

Значителни подобрения се внасят и в **Наредба № 19**. Те се отнасят до реда за регистрация на безналичните ценни книжа и сделките с тях. Освен това се предвижда създаването на арбитражна комисия към Централния депозитар, както и нейната компетентност.

3. Връзки с международни финансови институции

Международен валутен фонд

В началото на 1997 г. се проведеха преговори с мисия на МВФ за сключване на Пето стенд-бай споразумение. Негов ключов елемент беше въвеждането на принципите на паричния съвет, насочени към икономическа стабилизация и укрепване на финансовата дисциплина в страната.

Финансовите условия на Петото стенд-бай споразумение включват отпускането на 371.9 млн. СПТ (80% от квотата на страната в МВФ) на шест транша. Първият от тях на стойност 23.2 млн. СПТ беше усвоен на 16 април.

Успоредно с това МВФ отпусна на България и специалния заем за компенсиране на разходите по вноса на зърно (ССФФ) на стойност 107.6 млн. СПТ (23% от квотата).

Техническа мисия на „Отдела за парична и валутна политика“ на МВФ оказва консултантска помощ при изготвянето на пакета от закони за реформи в банковата система (Закона за БНБ и Закона за банките).

**Световна
банка**

Сътрудничеството на БНБ с МБВР се заключаваше в изпълняването от БНБ на функциите на АПЕКС – институция по обслужването на двете кредитни линии, предоставени ни от банката: Проект за инвестиционно и експортно финансиране (PIEF) и Проект за селскостопанско развитие (ADP).

По кредитната линия за инвестиционно и експортно финансиране за периода 1994 г. – първата половина на 1997 г. бяха отпуснати средства на обща стойност 12 653 145.89 щ. д. за инвестиционни проекти и 1 443 430 щ. д. за експортно финансиране. По кредитната линия ADP не са отпуснати средства.

БНБ продължи да съдейства на правителството в преговорите му със Световната банка за заем за структурни промени (FESAL), по който се очаква да се сключи споразумение до края на октомври 1997 г.

**Европейска
инвестиционна
банка**

По линия на сътрудничеството с Европейската инвестиционна банка срокът за отпускане на средства по кредитната линия от банката беше удължен до 1 септември 1998 г.

До момента от тази кредитна линия са финансирани проекти на обща стойност 3895 хил. щ. д.

МБИС и МИБ

В периода 5 – 7 май 1997 г. в Москва се проведеха редовните 88-ото заседание на Съвета на МБИС и 65-ото заседание на Съвета на МИБ. На тези годишни заседания бяха приети отчетите за дейността на двете банки за 1996 г., бюджетите на административно-управленските разходи за 1997 г. и основните принципи на кредитната и лихвената политика на МИБ.

Комисия на ЕС

Кредитна линия на Програмата ФАР. По подписания още през 1992 г. Финансов меморандум чрез Програма ФАР са предоставени 4.3 млн. ЕКЮ по Кредитната линия за малки и средни предприятия. През първото шестмесечие на 1997 г. бяха отпуснати кредити на обща стойност 351 738 ЕКЮ.

Техническа помощ по Програмата ФАР за преустройство на банковата система. През първата половина на 1997 г. продължи програмата за техническа помощ на Европейския съюз за преустройството на банковия сектор в страната, финансирана от Програмата ФАР.

По линия на този меморандум от септември 1996 г. започна осъществяването на три проекта под общото название „Техническа помощ за консолидираните банки“: две споразумения за дългосрочно сътрудничество²⁶ между ТБ „Биохим“ – АД, и ABN-AMRO, Холандия, и между Обединена българска банка – АД, и AIB, Ирландия. Третият проект „Вътрешнобанково обучение“ се осъществява от консорциум, ръководен от френския Център за професионално банково обучение, и има за цел провеждането на курсове за повишаване квалификацията на експертите от търговските банки. Общата стойност на трите проекта възлиза на 3 млн. ЕКЮ.

²⁶ Проектите са от вида Twinning Arrangements.

VIII. Основни насоки на политиката на БНБ до края на 1997 г.

През първата половина на 1997 г. настъпиха значителни промени в паричната политика. БНБ целенасочено и последователно намали нейната активност след постигнатия консенсус между политическите сили относно въвеждането на фиксиран курс на лева по правилата на паричен съвет. Редица парични инструменти бяха постепенно изоставени, като въздействието на централната банка се ограничи до покупки на валута на междубанковия пазар и частично то им стерилизиране чрез репо операции на открития пазар. За разлика от предходната година обаче те се извършваха по ниски лихви и бяха за търговските банки временно последно убежище за пласиране на свободните им ресурси. От края на януари БНБ започна да обявява основен лихвен процент, определен пазарно на базата на доходността, постигната на първичните аукциони за ДЦК, а от средата на юни преустанови операциите на открития пазар.

Въпреки понижената активност през първите шест месеца на т. г. паричната политика на БНБ бе значително по-ефективна в сравнение с предходната година. За това съдействаше както последователността в прилагането на принципа за прекратяване на нетното финансиране на бюджета и търговските банки, така и правителствената политика на реформи, която след решаването на политическата криза по демократичен начин коренно промени очакванията. През по-голямата част от полугодieto БНБ по същество функционираше по правилата на паричен съвет още преди приемането на съответните закони. Тази политика бе успешна и доведе до финансова стабилизация, защото бе в подкрепа на започнатите от правителството структурни промени по пътя на ускорена приватизация. Тя позволи да се консумират в аванс традиционните предимства на паричния съвет, като бърз спад на инфлацията и лихвите и укрепване на платежния баланс, а оттам – и на валутния резерв.

В съответствие с приетия от Народното събрание нов Закон за БНБ от 1 юли 1997 г. политиката на централната банка изцяло се определя от схемата на паричен съвет. Според закона БНБ ще поддържа външната стабилност на националната валута чрез стриктно прилагане на посочените в него правила, осигуряващи пълно покритие на лева с чуждестранна валута по фиксиран курс към германската марка. Тази дейност наред със засилен банков надзор за поддържане стабилността на банковата система са в основата на политиката на БНБ в условията на паричен съвет.

Законът съществено ограничава прилаганите от БНБ парични инструменти: отпадат операциите с ДЦК, кредитирането на бюджета е възможно само за сметка на покупка на СПТ от МВФ, а рефинансирането на търговските банки е срещу обезпечение и до размера на определена част от валутните резерви. Задаването на размера на задължителните минимални резерви и механизма за тяхното регулиране остава в арсенала на БНБ, но неговото използване също е ограничено. В тези условия водещата роля за поддържане на финансовата стабилност в страната се поема от правителството чрез фискалната политика и политиката на доходите. Същевременно обаче трайна макроикономическа стабилизация може да се постигне само чрез възстановяване на стопански растеж въз основа на ускоряване и разширяване на структурната реформа в реалния сектор. Последното е особено важно за успеха на паричния съвет, защото при фиксиран валутен курс промените в платежния баланс непосредствено влияят върху паричното предлагане, а оттам – и върху стопанската активност.

В съответствие със закона от 1 юли 1997 г. балансът на БНБ бе разделен на две относително независими части – баланс на управление „Емисионно“ и баланс на управление „Банково“. Емисионното управление изпълнява функциите на паричен съвет. Неговият актив включва целия валутен резерв на БНБ, а в пасива се съдържат всички нейни краткосрочни задължения: пари в обращение, средства на търговските банки (минимални задължителни резерви и свръхрезерви), средства на правителството (републикански и местни бюджети,

извънбюджетни сметки и държавни фондове, в т.ч. ДФРР).

На 1 юли по определения от закона фиксиран курс 1000 лв. за 1 германска марка валутните резерви бяха по-големи от горепосочените задължения с 493.8 млн. германски марки. Тази част от валутните резерви може да се използва от банковото управление за обезпечено рефинансиране от последна инстанция в случай на опасност от банкова криза. Срещу нея в пасива на емисионното управление се формира депозит на банковото управление, който е позиция и в активната част на баланса на банковото управление.

Активът на банковото управление включва също по-нисколиквидните чуждестранни активи на БНБ, вземанията от правителството, вземания от търговските банки и други активи. Към пасивите се отнасят дългосрочните задължения на БНБ към МВФ, капиталът и допълнителните резерви. В съответствие със Закона за БНБ преди въвеждането на паричния съвет бе извършена замяна на съществуващите вземания от правителството (пряк кредит и ДЦК в левове и във валута) и някои други чуждестранни активи с нови вземания от правителството, деноминирани в специални права на тираж, които по размер, матурирет и лихвени условия напълно съответстват на задълженията към МВФ.

Резултатите от първите три месеца от функционирането на БНБ като паричен съвет показват постепенно връщане на доверието в лева и банковата система. През юли валутният резерв нарасна с 641 млн. германски марки, през август – с 290 млн. германски марки, а през септември – със 185 млн. германски марки. Общото увеличение за трите месеца е почти 40%. За същия период се наблюдава и възстановяване на търсенето на пари, изразено в увеличение на широките пари за третото тримесечие с около 30%, а само на левовия компонент – с близо 60%. Основният лихвен процент спадна от 10.12 на сто проста годишна лихва в края на юни до 5.42 на сто в края на юли. След известно покачване през август и първата половина на септември в средата на октомври той отново се намали до 5.12 на сто.

Независимо от постигнатите добри резултати през първите месеци от функционирането на паричния съвет страната е все още в самото начало на стабилизационния процес. За да може той да стане трайно и необратимо макроикономическо състояние, без да се застрашават общите принципи на използваната монетарна схема, е съществено да се ускори реструктурирането на реалния сектор по пътя на приватизацията с по-широкото участие на чуждестранни инвеститори. Само при бързото възстановяване на експортноориентиран икономически растеж и строга фискална политика и политика на доходите, поддържащи конкурентоспособността на българската продукция на международните пазари, паричният съвет няма да ограничава стопанската активност и повишаването на социалното благосъстояние.

Относително по-високата от прогнозираната месечна инфлация през третото тримесечие може да бъде овладяна главно чрез антиинфлационната политика на правителството. При условие че средномесечното увеличение на потребителските цени през периода октомври – декември се ограничи до около 1.5%, общото нарастване за 1997 г. ще остане под 600%.

Като се изключат инфлационните очаквания, породени от изменението на германската марка на световните финансови пазари, основен вътрешен инфлационен фактор е неравновесието между обема на произвежданите стоки и услуги и паричното предлагане. Доколкото по правилата на паричния съвет не се допуска печатането на пари без валутно покритие за финансиране на бюджета или търговските банки, може да се счита, че наблюдаваното през последните месеци ускорено нарастване на широките пари се определя изцяло от повишеното търсене на пари и е резултат от възстановяването на доверието в лева и в банките. С оглед избягване на инфлационен натиск обаче е необходимо да се ускори структурната реформа в реалния и банковия сектор. Бързата и ясна промяна в отношенията на собственост ще създаде предпоставки за стопанско оживление и за ефективно използване на постъпващите повече ресурси в банковата система.

В условията на паричен съвет лихвите са свободни и се определят на пазарен принцип. Формиралото се засега относително ниско ниво на основния

лихвен процент е резултат както от методиката за неговото определяне, така и от съотношението между търсенето и предлагането на финансовите пазари. То предопределя ниските лихви по кредитите и депозитите поради запазващата се тясна връзка между основния лихвен процент и лихвената политика на търговските банки. Лихвите по кредитите са благоприятни за кредитополучателите, сред които най-голям е държавният бюджет, но те не стимулират в достатъчна степен прираста на спестяванията.

Съществено влияние върху динамиката на лихвите ще има фискалната политика. Ограничаването на бюджетния дефицит до предвидения в закона размер ще съдейства за постигането на антиинфлационната цел и ще бъде важно условие за запазване на лихвите на поносими за кредитополучателите равнища. Същевременно финансирането му чрез приходи от приватизация, от небанковия сектор и от външни източници ще оставя достатъчно кредитни ресурси за развитието на реалния сектор, от което най-силно зависи успешното функциониране на паричния съвет.

Във връзка с икономическата рецесия и необходимостта от преминаване към експортноориентиран стопански растеж нараства ролята на политиката на доходите. Поставянето им в непосредствена зависимост от финансовото състояние на предприятията и увеличаването на производителността в тях ще даде възможност да се поддържа конкурентната способност на българския износ и да се потискат инфлационните очаквания. В противен случай равновесието между доходите и цените ще се налага от правилата на паричния съвет при ниска стопанска активност и на висока социална цена.

В условията на паричен съвет БНБ не може повече да се ангажира с контрол нито върху резервните пари и паричното предлагане, нито върху валутния резерв. За разлика отпреди основната антиинфлационна цел ще се постига чрез стриктно спазване правилата на паричния съвет, с което ще се гарантира стабилността на лева.

Очаква се тенденцията към възвръщане на доверието в банките и лева, наблюдавана през последните месеци, да продължи и да доведе до реално увеличаване на паричното предлагане през втората половина на 1997 г. Ремонтизирането на стопанството обаче се извършва бавно. При условие че БВП е близък до прогнозното му значение в макроикономическата рамка на държавния бюджет, съотношението между средногодишната стойност на широките пари и БВП за 1997 г. би било около 27%. За сравнение същото съотношение за 1996 г. е 47%, а за 1995 г. – 58%.

Ще продължи изпреварващото нарастване на левовия компонент на широките пари поради оставащия лихвен диференциал въпреки относително ниското общо лихвено равнище. Реалното нарастване на парите в национална валута през второто полугодие ще доведе до увеличаване на техния дял в широките пари до около 55% при 50% в края на 1996 г. Наблюдаваната тенденция е положителна и отразява възвръщащото се доверие в лева, но в края на 1997 г. дялът на парите в левове ще остане далече от равнището му в края на 1995 г., когато бе 73%.

До края на 1997 г. ще се запази изоставането в нарастването на вътрешния кредит спрямо прираста на широките пари за сметка на увеличаването на нетните чуждестранни активи на банковата система. Разпределението му между БНБ и търговските банки ще отразява степента на използване на ресурсите за кредитиране на правителствения и реалния сектор в страната, а също и допустимите възможности за нови вложения в резервна валута в чужбина. По-нататъшното възстановяване на доверието в лева и банките ще съдейства за увеличаване на валутните резерви на БНБ и в края на годината може да се очаква, че те ще надхвърлят 4 млрд. германски марки.

Доколкото текущото изпълнение на бюджета дава основание да се очаква, че касовият дефицит в края на годината ще бъде с около 2 пункта под предвидения в закона и неговото финансиране е главно небанково и с приходи от приватизация и външни източници, остават достатъчно кредитни ресурси за развитието на реалния сектор. В новите условия се прекратява изместването на реалния сектор от правителствения на кредитния пазар и левовият кредит за

държавните и частните предприятия през втората половина на 1997 г. значително ще нарасне в реално изражение. Като се имат предвид обаче ниският номинален растеж и високата инфлация през първото полугодие, реалното му изменение за цялата 1997 г. се очаква да бъде съкращаване с около 40%.

Решаващо значение за по-нататъшното укрепване на доверието в банките и лева ще има засилването на превантивния характер на банковия надзор като главно направление за поддържане стабилността на банковата система. При благоприятните промени в макроикономическата обстановка, довели до пониски лихви и връщане на ресурси в банковата система, за успеха на паричния съвет е важно да не се допусне кредитна експанзия, основана на нова вълна от несъбираеми кредити. Необходимо условие за това е усъвършенстването на реда наредби на БНБ, като тези за капиталовата адекватност, за класифициране на кредитите и образуване на задължителни провизии, за ликвидността, за позициите на банките в чуждестранна валута и др., чрез които се налагат значително по-строги правила за разумна банкова дейност в съответствие с принципите на паричния съвет и изискванията на новия Закон за банките.

Като акционер в Банковата консолидационна компания БНБ ще продължи да съдейства на правителството за приватизацията на държавните банки. Продажбата на Обединена българска банка през юли е първа важна крачка в реализацията на цялостния процес на промяна на отношенията на собственост, насочен към превръщането на търговските банки в изцяло пазарноориентирани финансови посредници между спестителите и инвеститорите. За постигането на тази цел е особено важно държавните банки да се продават на стратегически чуждестранни инвеститори. По този начин в страната ще се осъществи трансфер на нови банкови технологии, продукти и ценен опит от продължително успешно функциониране в условията на развито пазарно стопанство.

Привличането на повече първокласни чуждестранни банки в страната по линия на приватизацията ще има и съществено положително влияние за общо укрепване на банковата система в условията на паричен съвет. При ограничените възможности на БНБ да играе ролята на кредитор от последна инстанция в случай на банкова криза тази функция би могла да се допълва от чуждестранните банки, разполагащи със значителни кредитни линии от своите централи.

Макар че няма законодателна инициатива, БНБ ще участва и в разработването на нов закон за защита депозитите на гражданите. За разлика от сега действащия, който е предназначен за период на банкова криза, новият закон ще включва защита на влоговете до определена граница за сметка на специален фонд, набиран от регулярни вноски на търговските банки. Приемането на подобен закон до края на 1997 г. ще съдейства за по-нататъшното укрепване на банковата система.

Превръщането на макроикономическата стабилизация в необратим процес силно зависи от международната финансова подкрепа за провежданата в България реформа. За чуждестранните инвеститори отношенията на страната с официалните кредитори са ясен критерий за оценка на извършените промени и намеренията за тяхното развитие. Същевременно външното финансиране укрепва платежния баланс, оттам и доверието в паричния съвет и банковата система и създава монетарни предпоставки за устойчив икономически растеж. Във връзка с това БНБ ще продължи да съдейства на правителството за изпълнение на поетите ангажменти в подписаното с МВФ Пето стъпен-бай споразумение. За изпълнението на критериите за поведение в условията на паричен съвет водещи ще бъдат действията на правителството, съчетаващи строга фискална политика и политика на доходите и ускорени структурни промени в реалния сектор. Това ще позволи на БНБ да защитава фиксирания курс на лева към германската марка, като стриктно прилага правилата на паричния съвет, и да поддържа стабилността на банковата система чрез ефективен банков надзор, без да встъпва във функцията на кредитор от последна инстанция. Съгласуваната политика на правителството и централната банка ще бъде основа за приключването през втората половина на 1997 г. на преговорите със Световната банка по заем за реструктуриране на финансовия и реалния сектор, както и с Европейския съюз за ново кредитно споразумение.

Приложения

Съдържание

Брутен вътрешен продукт _____	81
Индекси на потребителските цени (предходен месец = 100) _____	82
Индекси на потребителските цени _____	82
Стокова структура на износа _____	83
Стокова структура на вноса _____	84
Географска структура на износа _____	85
Географска структура на вноса _____	86
Стоково-географска структура на износа (относителни тегла на всяка група страни в съответните стокови групи) _____	87
Стоково-географска структура на вноса (относителни тегла на всяка група страни в съответните стокови групи) _____	87
Платежен баланс (по 4-ото издание на „Ръководство по платежен баланс“ на МВФ) _____	88
Платежен баланс (по 5-ото издание на „Ръководство по платежен баланс“ на МВФ) _____	90
Консолидиран държавен бюджет _____	93
Касово изпълнение на централния републикански бюджет _____	95
Размер и структура на вътрешния държавен дълг _____	97
Парично предлагане _____	99
Вътрешен кредит _____	99
Лихвени проценти по краткосрочни кредити _____	100
Лихвени проценти по едномесечни депозити _____	100
Купюрен строеж на емисията от банкноти и монети _____	101
Централен валутен курс, обеми на междубанковия валутен пазар и брутни валутни резерви _____	101
Сборен баланс на търговските банки към 30 юни 1997 г. _____	102
Сборен отчет за приходите и разходите на търговските банки към 30 юни 1997 г. _____	103
Големи кредити на търговските банки (съгласно Наредба № 7 на БНБ) _____	104
Капиталова адекватност на търговските банки (съгласно Наредба № 8 на БНБ) _____	104
Сборен отчет на търговските банки (съгласно Наредба № 9 на БНБ) _____	104
Преводи в банковата система _____	105
По-важни решения на Управителния съвет на БНБ _____	106

БРУТЕН ВЪТРЕШЕН ПРОДУКТ

Показатели	1996	януари – юни 1997 ¹	януари – юни 1997 ¹
	(текущи цени, млрд. лв.)		(темп на растеж спрямо същия период на 1996 г. ² , %)
БВП	493.2	5982.0	-8.0
Индустрия	118.2	2421.4	-10.0
Селско стопанство	27.3	644.4	-8.2
Услуги	189.6	2534.0	-
Коректив ³	158.1	382.2	
КРАЙНО ТЪРСЕНЕ			
Крайно потребление	441.5	5195.0	
Население	369.8	4632.0	-9.0
Държавно потребление	71.7	563.0	-25.0
Брутни инвестиции	46.0	585.3	-
Капитални вложения	62.9	860.9	-14.9
Изменение на запасите	-16.9	-275.6	-
Външнотърговско салдо ⁴	9.7	413.5	-
Статистическа необвързка	-4.0	-211.8	-

¹ По прогнозни данни на НСИ.

² Темповете са изчислени от методологически съпоставими обеми.

³ Включва условно изчислената добавена стойност от финансовите посредници, данъка върху добавената стойност и мита върху вноса.

⁴ Нетен износ на стоки и услуги, без туристическите услуги.

Източник: НСИ.

ИНДЕКСИ НА ПОТРЕБИТЕЛСКИТЕ ЦЕНИ
(предходен месец = 100)

Групи стоки (услуги)	1996 г.						1997 г.					
	I	II	III	IV	V	VI	I	II	III	IV	V	VI
Общ индекс на потребителските цени	102.3	101.9	101.7	102.9	112.5	120.2	143.5	342.7	112.3	99.3	105.6	100.8
Хранителни стоки	103.0	101.0	101.1	101.8	111.1	123.2	145.9	377.3	106.0	96.1	109.1	98.9
Нехранителни стоки	100.7	101.3	102.5	102.8	115.7	122.1	144.9	367.5	102.9	94.4	99.6	102.0
Услуги	103.5	107.0	101.5	107.7	110.2	107.5	133.5	170.9	200.4	124.7	105.7	104.4
Храна*	103.1	101.1	101.2	101.6	110.6	121.9	145.8	371.3	107.2	96.6	109.3	99.0
Спиртни напитки	101.7	100.4	103.0	107.2	115.5	136.0	136.5	413.6	111.4	96.2	104.6	109.8
Тютюневи изделия	100.6	100.1	100.3	102.0	115.9	121.1	152.4	423.8	102.0	86.5	97.7	103.9
Жилище	106.0	101.2	101.9	101.7	108.6	112.7	154.5	345.0	112.1	101.2	99.5	104.8
Енергия за битови нужди	100.4	100.3	100.8	115.4	116.9	103.6	131.1	132.1	254.4	133.6	103.9	102.0
Домашно обзавеждане	101.0	100.9	102.4	102.2	117.9	120.9	152.7	391.0	84.8	94.3	96.3	102.3
Облекло и обувки	100.8	101.0	101.6	102.3	110.8	109.3	143.6	388.9	90.9	94.3	99.7	102.4
Лична хигиена и здравеопазване	100.9	102.6	102.5	103.2	107.1	122.1	140.4	431.1	102.9	96.2	102.7	103.1
Образование и свободно време	101.5	103.4	101.7	99.2	118.8	115.2	140.0	233.0	100.8	120.3	109.1	105.3
Транспорт и съобщения	101.5	109.1	104.1	104.5	116.9	134.2	136.1	255.9	158.0	96.3	101.6	101.8
Други	105.0	101.2	101.5	100.7	106.4	110.9	131.1	206.7	126.4	165.9	120.6	109.8

ИНДЕКСИ НА ПОТРЕБИТЕЛСКИТЕ ЦЕНИ

Групи стоки (услуги)	1996 г.						1997 г.					
	I	II	III	IV	V	VI	I	II	III	IV	V	VI
Общ индекс на потребителските цени	102.3	104.2	106.0	109.0	122.7	147.5	143.5	491.9	552.3	548.4	579.4	584.2
Хранителни стоки	103.0	104.0	105.1	107.0	118.9	146.5	145.9	550.5	583.5	560.8	611.6	604.9
Нехранителни стоки	100.7	102.0	104.6	107.5	124.4	151.8	144.9	532.5	548.2	517.6	515.3	525.4
Услуги	103.5	110.7	112.4	121.0	133.4	143.4	133.5	228.2	457.3	570.3	603.1	629.6
Храна*	103.1	104.2	105.4	107.1	118.5	144.4	145.8	541.2	580.5	560.5	612.4	606.1
Спиртни напитки	101.7	102.1	105.2	112.8	130.3	177.2	136.5	564.4	629.0	604.8	632.8	694.9
Тютюневи изделия	100.6	100.7	101.0	103.0	119.4	144.6	152.4	645.7	658.6	569.7	556.7	578.3
Жилище	106.0	107.3	109.3	111.2	120.8	136.1	154.5	533.1	597.9	604.9	601.7	630.5
Енергия за битови нужди	100.4	100.7	101.5	117.1	117.1	141.8	131.1	173.3	440.7	588.6	611.5	623.8
Домашно обзавеждане	101.0	101.9	104.4	106.7	125.8	152.1	152.7	596.9	506.2	477.5	459.8	470.6
Облекло и обувки	100.8	101.8	103.5	105.8	117.2	128.1	143.6	558.4	507.9	478.7	477.3	488.7
Лична хигиена и здравеопазване	100.9	103.5	106.1	109.5	117.3	143.2	140.4	605.1	622.9	599.5	615.8	634.9
Образование и свободно време	101.5	104.9	106.8	106.0	125.9	145.1	140.0	326.2	328.9	395.5	431.6	454.4
Транспорт и съобщения	101.5	110.7	115.3	120.5	140.9	189.2	136.1	348.3	550.5	530.2	538.8	548.5
Други	105.0	106.3	107.9	108.6	115.6	128.2	131.1	271.0	342.7	568.4	685.2	752.2

* Включително цените в заведенията за обществено хранене.

Източник: НСИ.

СТОКОВА СТРУКТУРА НА ИЗНОСА

Стокови групи ¹	януари – юни 1996 г.		януари – юни 1997 г.		Промяна спрямо същия период на предходната година	
	млн. щ. д.	отн. дял, %	млн. щ. д.	отн. дял, %	млн. щ. д.	%
Неблагородни метали и изделия от тях в т. ч.:	469.9	19.4	506.9	21.1	37.0	7.9
Чугун, желязо и стомана	196.2	8.1	248.3	10.3	52.1	26.5
Мед и изделия от мед	149.3	6.2	137.3	5.7	-12.0	-8.0
Цинк и изделия от цинк	35.4	1.5	35.8	1.5	0.4	1.2
Химически продукти, пластмаси, каучук в т. ч.:	503.6	20.8	495.3	20.6	-8.3	-1.6
Торове	151.3	6.3	115.7	4.8	-35.6	-23.6
Органични химични продукти	74.5	3.1	96.2	4.0	21.7	29.1
Пластмаси и пластмасови изделия	60.4	2.5	68.5	2.9	8.1	13.4
Неорганични химични продукти	69.9	2.9	60.6	2.5	-9.3	-13.3
Фармацевтични продукти	45.6	1.9	53.8	2.2	8.2	17.9
Етерични масла, готови парфюмерийни или тоалетни продукти	48.0	2.0	52.7	2.2	4.7	9.9
Текстил, кожени материали, дрехи, обувки и други потребителски стоки в т. ч.:	335.6	13.9	374.9	15.6	39.3	11.7
Облекла и допълнения за облеклата, различни от трикотажните или плетените	83.7	3.5	100.6	4.2	16.9	20.2
Облекла и допълнения за облекла, трикотажни или плетени	44.5	1.8	55.4	2.3	10.8	24.3
Обувки, гети и подобни артикули; части за тях	48.8	2.0	54.3	2.3	5.5	11.3
Продукти от животински и растителен произход, храни, напитки, тютюни в т. ч.:	418.5	17.3	307.4	12.8	-111.1	-26.5
Тютюн и обработени заместители на тютюна	110.2	4.6	66.1	2.7	-44.1	-40.0
Безалкохолни и алкохолни напитки и видове оцет	92.7	3.8	69.4	2.9	-23.3	-25.1
Меса и карантии, годни за консумация	22.5	0.9	29.6	1.2	7.1	31.6
Машини, транспортни средства, апарати, инструменти, оръжия в т. ч.:	384.7	15.9	354.8	14.8	-29.9	-7.8
Ядрени реактори, котли, машини, апарати и механизми; части за тях	152.9	6.3	126.7	5.3	-26.2	-17.1
Електрически машини и апарати	95.5	3.9	86.0	3.6	-9.4	-9.9
Морско и речно корабоплаване	40.2	1.7	42.8	1.8	2.6	6.5
Минерални продукти и горива в т. ч.:	195.8	8.1	248.6	10.3	52.7	26.9
Минерални горива, минерални масла и продукти от тяхната дестилация	135.6	5.6	174.0	7.2	38.4	28.3
Сол; сяр; пръст и камъни; гипс, вар и цимент	36.0	1.5	36.6	1.5	0.6	1.6
Изделия от дърво, хартия, керамика и стъкло в т. ч.:	110.9	4.6	115.6	4.8	4.7	4.2
Дървен материал и изделия от дървен материал; дървени въглища	34.6	1.4	40.2	1.7	5.6	16.2
ОБЩО ИЗНОС (FOB)	2419.1	100.0	2403.6	100.0	-15.5	-0.6

¹ Стоковите групи включват глави от Хармонизираната система за описание и кодиране на стоките.

Източници: За 1996 г. – НСИ и ИИЦ на МФ, окончателни данни.

За 1997 г. - ИИЦ на МФ, предварителни данни към 19 септември 1997 г.

СТОКОВА СТРУКТУРА НА ВНОСА

Стокови групи ¹	януари – юни 1996 г.		януари – юни 1997 г.		Промяна спрямо същия период на предходната година	
	млн. щ. д.	отн. дял, %	млн. щ. д.	отн. дял, %	млн. щ. д.	%
Минерални продукти и горива	820.9	32.4	794.4	37.2	-26.5	-3.2
в т. ч.:						
Минерални горива, минерални масла и продукти от тяхната дестилация	702.4	27.8	656.6	30.7	-45.8	-6.5
Руди, шлаки и пепели	62.7	2.5	73.1	3.4	10.4	16.6
Машини, транспортни средства, апарати, инструменти, оръжия	536.7	21.2	351.6	16.4	-185.1	-34.5
в т. ч.:						
Ядрени реактори, котли, машини, апарати и механизми; части за тях	244.9	9.7	190.2	8.9	-54.7	-22.3
Електрически машини и апарати	112.8	4.5	73.0	3.4	-39.8	-35.3
Автомобилни превозни средства	106.5	4.2	43.0	2.0	-63.5	-59.6
Текстил, кожени материали, дрехи, обувки и други потребителски стоки	304.7	12.0	332.4	15.5	27.7	9.1
в т. ч.:						
Памук	45.0	1.8	61.9	2.9	16.9	37.5
Щапелни синтетични или изкуствени влакна	48.8	1.9	49.7	2.3	0.9	1.9
Вълна, фини и груби косми; прежди и тъкани от гриви и опашки	25.4	1.0	32.4	1.5	7.0	27.4
Кожии (различни от кожухарските)	26.6	1.1	29.5	1.4	3.0	11.2
Химически продукти, пластмаси, каучук	347.0	13.7	272.1	12.7	-74.9	-21.6
в т. ч.:						
Неорганични химични продукти	31.0	1.2	44.4	2.1	13.4	43.4
Органични химични продукти	58.2	2.3	46.4	2.2	-11.8	-20.3
Пластмаси и пластмасови изделия	60.6	2.4	42.7	2.0	-17.9	-29.6
Различни видове продукти на химическата промишленост	55.0	2.2	40.9	1.9	-14.1	-25.7
Фармацевтични продукти	42.1	1.7	34.2	1.6	-8.0	-18.9
Продукти от животински и растителен произход, храни, напитки, тютюни	241.6	9.5	179.9	8.4	-61.7	-25.5
в т. ч.:						
Житни растения	33.0	1.3	63.5	3.0	30.6	92.8
Неблагородни метали и изделия от тях	155.7	6.2	123.2	5.8	-32.4	-20.8
в т. ч.:						
Чугун, желязо и стомана	57.1	2.3	43.5	2.0	-13.7	-23.9
Изделия от дърво, хартия, керамика и стъкло	124.2	4.9	84.1	3.9	-40.1	-32.3
в т. ч.:						
Хартии и картони; изделия от целулозна маса, от хартия или от картон	66.5	2.6	43.1	2.0	-23.4	-35.2
ОБЩО ВНОС (CIF)	2530.8	100.0	2137.7	100.0	-393.1	-15.5
(-) Транспортни разходи	186.1		155.1			
ОБЩО ВНОС (FOB)	2344.7		1982.6		-362.1	-15.4

¹ Стоковите групи включват глави от Хармонизираната система за описание и кодиране на стоките.

Източници: За 1996 г. – НСИ и ИИЦ на МФ, окончателни данни.

За 1997 г. - ИИЦ на МФ, предварителни данни към 19 септември 1997 г.

ГЕОГРАФСКА СТРУКТУРА НА ИЗНОСА

Страни	януари – юни 1996 г.		януари – юни 1997 г.		Промяна спрямо същия период на предходната година	
	млн. щ. д.	отн. дял, %	млн. щ. д.	отн. дял, %	млн. щ. д.	%
Европейски съюз	942.8	39.0	1050.5	43.7	107.7	11.4
в т. ч.:						
Италия	258.0	10.7	301.8	12.6	43.9	17.0
Германия	199.7	8.3	217.3	9.0	17.6	8.8
Гърция	166.5	6.9	196.1	8.2	29.7	17.8
Великобритания	65.3	2.7	70.9	3.0	5.7	8.7
Франция	67.1	2.8	62.9	2.6	-4.3	-6.3
Испания	57.5	2.4	60.4	2.5	2.9	5.1
Белгия	38.7	1.6	43.9	1.8	5.2	13.6
Холандия	44.5	1.8	33.0	1.4	-11.5	-25.8
ЕАСТ	27.7	1.1	16.6	0.7	-11.0	-39.9
Други страни от ОИСР ¹	259.1	10.7	331.8	13.8	72.7	28.1
в т. ч.:						
Турция	184.2	7.6	211.5	8.8	27.2	14.8
САЩ	45.0	1.9	62.2	2.6	17.2	38.3
Канада	17.8	0.7	31.7	1.3	13.9	78.1
Балкански страни ²	279.1	11.5	145.8	6.1	-133.3	-47.8
в т. ч.:						
Югославия	131.5	5.4	56.3	2.3	-75.3	-57.2
Македония	77.0	3.2	44.0	1.8	-33.1	-42.9
ЦЕФТА	43.1	1.8	47.7	2.0	4.6	10.6
Страни от бившия СССР	443.5	18.3	422.8	17.6	-20.7	-4.7
в т. ч.:						
Русия	244.0	10.1	183.7	7.6	-60.3	-24.7
Украйна	76.5	3.2	73.8	3.1	-2.7	-3.5
Грузия	21.7	0.9	65.1	2.7	43.5	200.7
Молдова	43.7	1.8	40.0	1.7	-3.6	-8.3
Други страни	423.8	17.5	388.3	16.2	-35.5	-8.4
ОБЩО ИЗНОС (FOB)	2419.1	100.0	2403.6	100.0	-15.5	-0.6

¹ Включва Австралия, Канада, Нова Зеландия, САЩ, Турция и Япония.

² Включва Албания, Босна и Херцеговина, Македония, Румъния, Хърватско и Югославия.

Източници: За 1996 г. – НСИ и ИИЦ на МФ, окончателни данни.

За 1997 г. - ИИЦ на МФ, предварителни данни към 19 септември 1997 г.

ГЕОГРАФСКА СТРУКТУРА НА ВНОСА

Страни	януари – юни 1996 г.		януари – юни 1997 г.		Промяна спрямо същия период на предходната година	
	млн. щ. д.	отн. дял, %	млн. щ. д.	отн. дял, %	млн. щ. д.	%
Европейски съюз	994.9	39.3	802.4	37.5	-192.4	-19.3
в т. ч.:						
Германия	319.6	12.6	248.0	11.6	-71.7	-22.4
Италия	173.6	6.9	155.5	7.3	-18.1	-10.4
Гърция	112.1	4.4	90.6	4.2	-21.5	-19.2
Франция	92.0	3.6	76.2	3.6	-15.8	-17.2
Великобритания	57.5	2.3	56.1	2.6	-1.3	-2.3
Австрия	71.9	2.8	55.1	2.6	-16.7	-23.3
Холандия	50.3	2.0	40.1	1.9	-10.3	-20.4
ЕАСТ	49.7	2.0	44.2	2.1	-5.5	-11.0
в т. ч.:						
Швейцария	46.3	1.8	41.3	1.9	-5.0	-10.8
Други страни от ОИСР ¹	150.4	5.9	149.9	7.0	-0.5	-0.3
в т. ч.:						
САЩ	66.3	2.6	68.2	3.2	1.9	2.9
Турция	43.9	1.7	48.2	2.3	4.3	9.9
Балкански страни ²	78.4	3.1	50.7	2.4	-27.8	-35.4
ЦЕФТА	89.6	3.5	84.3	3.9	-5.3	-5.9
в т. ч.:						
Полша	18.5	0.7	28.9	1.4	10.5	56.6
Страни от бившия СССР	797.9	31.5	708.8	33.2	-89.1	-11.2
в т. ч.:						
Русия	707.0	27.9	615.8	28.8	-91.1	-12.9
Украйна	62.4	2.5	70.5	3.3	8.1	13.0
Други страни	370.0	14.6	297.4	13.9	-72.6	-19.6
ОБЩО ВНОС (CIF)	2530.8	100.0	2137.7	100.0	-393.1	-15.5

¹ Включва Австралия, Канада, Нова Зеландия, САЩ, Турция и Япония.

² Включва Албания, Босна и Херцеговина, Македония, Румъния, Хърватско и Югославия.

Източници: За 1996 г. – НСИ и ИИЦ на МФ, окончателни данни.

За 1997 г. - ИИЦ на МФ, предварителни данни към 19 септември 1997 г.

СТОКОВО-ГЕОГРАФСКА СТРУКТУРА НА ИЗНОСА
(относителни тегла на всяка група страни в съответните стокови групи)

Региони	Неблагородни метали и изделия от тях		Химически продукти, пластмаси, каучук		Текстил, кожени материали, дрехи, обувки и други потребителски стоки		Продукти от животински и растителен произход, храни, напитки, лютоени		Машини, транспортни средства, апарати, инструменти, оръжие		Минерални продукти и горива		Изделия от дърво, хартия, керамика и стъкло		Общо износ (FOB)	
	януари – юни		януари – юни		януари – юни		януари – юни		януари – юни		януари – юни		януари – юни		януари – юни	
	1996	1997	1996	1997	1996	1997	1996	1997	1996	1997	1996	1997	1996	1997	1996	1997
Европейски съюз	50.1	52.2	33.7	37.5	70.4	74.7	22.6	25.6	31.1	31.1	17.5	27.9	47.8	53.5	39.0	43.7
ЕАСТ	1.5	0.1	0.8	0.1	2.4	1.3	1.6	1.6	0.5	1.6	0.0	0.1	0.1	0.1	1.1	0.7
Други страни от ОИСР	17.8	21.2	11.7	15.6	9.0	10.4	6.7	8.8	4.9	4.3	16.1	24.6	7.0	4.3	10.7	13.8
ОИСР, общо	69.4	73.4	46.2	53.2	81.7	86.3	30.9	36.0	36.5	37.0	33.6	52.6	54.9	58.0	50.8	58.2
Балкански страни	11.4	4.1	13.1	8.9	4.6	3.1	13.4	6.8	5.8	5.6	25.2	7.2	14.7	9.3	11.5	6.1
ЦЕФТА	1.0	1.8	1.6	1.7	1.4	1.2	2.5	2.5	3.6	4.2	0.1	0.7	1.1	1.1	1.8	2.0
Страни от бившия СССР	2.4	2.4	18.0	19.8	7.1	4.6	47.4	47.4	20.5	16.3	9.4	27.6	20.0	20.1	18.3	17.6
ЦИЕ, общо	14.8	8.3	32.7	30.4	13.1	8.9	63.3	56.8	30.0	26.1	34.7	35.5	35.7	30.5	31.7	25.6
Други страни	15.9	18.3	21.1	16.4	5.2	4.8	5.7	7.2	33.6	37.0	31.7	11.8	9.4	11.5	17.5	16.2
Общо износ (FOB)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Източници: За 1996 г. – НСИ и ИИЦ на МФ, окончателни данни. За 1997 г. – ИИЦ на МФ, предварителни данни към 19 септември 1997 г.

СТОКОВО-ГЕОГРАФСКА СТРУКТУРА НА ВНОСА
(относителни тегла на всяка група страни в съответните стокови групи)

Региони	Минерални продукти и горива		Машини, транспортни средства, апарати, инструменти, оръжие		Текстил, кожени материали, дрехи, обувки и други потребителски стоки		Химически продукти, пластмаси, каучук		Продукти от животински и растителен произход, храни, напитки, лютоени		Неблагородни метали и изделия от тях		Изделия от дърво, хартия, керамика и стъкло		Общо внос (CIF)	
	януари – юни		януари – юни		януари – юни		януари – юни		януари – юни		януари – юни		януари – юни		януари – юни	
	1996	1997	1996	1997	1996	1997	1996	1997	1996	1997	1996	1997	1996	1997	1996	1997
Европейски съюз	1.4	1.6	62.0	61.4	78.6	80.6	58.2	51.5	28.0	30.9	44.7	46.8	63.1	39.3	37.5	
ЕАСТ	0.0	0.0	3.1	5.0	0.8	1.4	5.8	4.9	1.1	0.9	1.2	0.5	4.4	2.0	2.1	
Други страни от ОИСР	0.7	3.7	11.0	14.2	6.2	5.2	7.5	9.4	12.5	9.8	2.4	3.2	5.5	7.3	5.9	
ОИСР, общо	2.1	5.3	76.2	80.6	85.6	87.1	71.6	65.8	41.6	41.5	48.3	50.5	67.9	47.2	46.6	
Балкански страни	0.9	1.0	1.1	0.8	1.4	1.5	4.0	4.2	8.0	2.9	15.4	12.4	2.8	4.3	3.1	
ЦЕФТА	0.6	0.4	5.1	4.5	2.5	1.1	6.9	6.2	1.9	15.4	8.5	9.5	6.7	6.0	3.5	
Страни от бившия СССР	74.5	71.5	9.5	7.0	4.4	4.9	12.1	18.5	5.9	6.5	25.2	23.7	21.0	10.6	31.5	
ЦИЕ, общо	76.0	72.9	15.8	12.3	8.3	7.5	23.0	28.9	15.8	24.8	49.0	45.6	30.5	20.9	38.2	
Други страни	21.9	21.8	8.0	7.1	6.1	5.4	5.4	5.3	42.6	33.7	2.7	4.0	1.5	1.2	14.6	
Общо внос (CIF)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Източници: За 1996 г. – НСИ и ИИЦ на МФ, окончателни данни. За 1997 г. – ИИЦ на МФ, предварителни данни към 19 септември 1997 г.

ПЛАТЕЖЕН БАЛАНС*

(МЛН. Щ. Д.)

Показатели	1996												1997														
	Ян.	Фев.	Март	И тр.	Апр.	Май	Юни	II тр.	III тр.	Окт.	Ноем.	Дек.	IV тр.	Общо	Ян.	Фев.	Март	И тр.	Апр.	Май	Юни	II тр.	I полул.				
ТЕКУЩА СМЕТКА ¹	-90.2	0.0	-33.0	-123.1	-15.1	21.6	27.6	34.1	-89.1	-4.2	106.2	52.8	154.8	9.5	63.9	-57.2	16.1	81.8	-3.2	83.8	86.9	167.6	82.9	71.8	-1.3	153.4	321.0
Търговски баланс ^{2,12}	17.5	4.2	-5.8	15.9	-17.1	20.8	54.7	58.4	74.3	-4.8	28.4	54.3	77.9	6.4	60.3	-31.3	35.4	187.6	101.0	113.3	105.3	319.7	65.4	62.1	-26.2	101.3	421.0
Износ, FOB	367.2	408.3	418.1	1193.6	384.1	402.3	439.0	1225.4	2419.0	409.9	404.2	409.0	1223.1	440.0	433.8	374.3	1248.1	4890.2	393.2	381.2	408.0	1182.4	406.7	435.4	379.1	1221.2	2403.6
Внос, FOB	349.7	404.1	423.9	1177.7	401.2	381.5	384.3	1167.0	2344.7	414.7	375.8	354.7	1145.2	433.6	373.5	405.6	1212.7	4702.6	292.2	267.9	302.6	862.7	341.3	373.3	405.3	1119.9	1982.6
Услуги, нето	-125.3	-20.9	-40.0	-186.2	-10.3	-10.4	-34.5	-55.2	-241.3	-80.9	67.6	7.7	-5.6	2.1	1.5	-32.9	-276.1	-276.1	-110.3	-33.1	-44.8	-188.2	4.7	1.8	15.0	21.4	-166.8
Посъпления	121.4	97.8	103.6	322.8	93.8	92.8	117.0	303.7	626.5	170.2	194.3	166.1	530.5	127.8	151.2	110.9	389.8	1546.9	118.4	82.8	97.8	299.1	107.7	115.4	112.5	335.5	634.6
транспорт ³	30.4	32.3	29.6	92.3	27.9	30.8	41.5	100.2	192.5	48.3	55.5	40.4	144.2	35.4	35.8	31.2	102.4	439.1	30.9	27.3	30.5	88.7	30.2	33.3	30.9	94.4	183.1
туризъм ⁴	21.8	21.6	12.4	55.8	12.8	19.4	41.6	73.8	129.6	61.4	81.2	43.7	186.2	25.0	25.2	22.5	72.7	388.5	16.5	10.9	12.5	40.0	13.1	17.4	18.3	48.8	88.8
лихви ⁵	31.7	13.7	9.3	54.6	8.9	10.0	8.0	26.9	81.5	24.4	5.4	10.7	80.2	6.5	8.1	6.1	20.7	142.7	29.2	6.3	7.9	43.4	7.1	5.0	26.6	38.6	82.1
друг доход	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	7.8	18.4	7.7	6.8	5.4	19.8	38.3	8.2	5.0	9.4	22.5	3.2	3.6	3.1	9.9	32.5
други	37.6	30.2	52.4	120.2	44.2	32.7	25.9	102.7	222.9	36.1	41.6	63.5	141.2	53.3	75.3	45.6	174.3	538.3	33.7	33.2	37.5	104.4	54.0	56.1	33.6	143.7	248.1
Плащания	246.7	118.7	143.6	509.1	104.1	103.2	151.5	358.9	867.9	251.1	126.7	158.3	536.1	124.7	149.6	143.7	419.0	1823.1	228.7	115.9	142.7	487.3	103.0	113.6	97.5	314.1	801.4
транспорт ³	36.0	38.4	42.2	116.6	42.4	38.6	39.4	120.4	236.9	44.7	42.0	37.6	124.3	43.8	39.5	41.5	124.8	486.0	31.2	32.8	32.8	96.8	32.2	37.7	41.9	111.8	208.6
туризъм ⁴	14.2	10.1	13.9	38.2	17.5	14.1	14.9	46.5	84.6	19.8	22.2	18.2	60.2	18.1	18.2	17.5	53.8	198.6	15.8	21.3	17.0	54.1	9.4	12.7	13.0	35.1	89.2
лихви ⁵	151.2	36.1	33.8	221.1	7.1	18.4	31.1	56.6	277.6	146.2	25.9	38.0	210.2	4.1	14.6	36.9	55.5	543.4	142.4	21.9	42.7	207.1	11.8	10.2	19.3	41.3	248.4
друг доход	0.0	0.0	0.1	0.1	0.0	0.0	0.3	0.3	0.4	0.0	0.0	9.3	12.3	10.7	6.8	4.0	21.5	34.2	4.1	3.2	1.7	9.0	0.4	0.4	0.9	1.7	10.6
други	45.4	34.1	53.7	133.2	37.2	32.2	66.1	135.5	268.7	40.4	33.5	55.2	129.1	49.0	70.6	43.9	163.4	561.2	35.2	36.8	48.4	120.4	49.2	52.7	22.3	124.2	244.6
Трансфери нето (частни)	16.4	15.4	11.9	43.6	11.7	10.5	6.8	28.9	72.6	15.5	-0.4	-9.3	5.7	-2.7	-6.2	-1.8	-10.7	67.5	-0.9	2.2	4.4	5.6	6.3	7.3	9.1	22.7	28.3
Посъпления	23.7	24.8	21.3	69.7	21.6	16.5	16.5	54.6	124.3	25.2	7.3	10.5	43.0	10.3	7.4	9.8	27.5	194.8	8.9	6.7	8.4	24.0	7.7	8.7	10.6	27.0	51.0
Плащания	7.3	9.4	9.4	26.1	10.0	6.0	9.7	25.7	51.7	9.7	7.7	19.8	37.3	13.0	13.7	11.6	38.3	127.2	9.9	4.5	4.0	18.4	1.4	1.5	1.4	4.3	22.7
Безвъзмездни трансфери ⁶	1.2	1.3	1.0	3.5	0.6	0.7	0.5	1.9	5.4	66.1	10.6	0.1	76.8	3.6	8.3	8.7	20.6	102.8	7.0	1.5	22.1	30.6	6.5	0.7	0.8	7.9	38.5
КАПИТАЛОВА СМЕТКА ^{1,7}	-109.3	-49.8	-163.5	-322.6	-1.3	-175.4	-50.2	-226.9	-549.5	-91.7	-31.7	-75.2	-198.6	16.6	36.6	-20.3	32.9	-715.2	-49.8	-18.7	19.6	-48.8	247.2	71.8	-48.8	270.3	221.5
Директни инвестиции в България ⁸	9.2	2.7	1.2	13.0	6.5	0.4	2.4	9.3	22.3	6.6	2.3	7.8	16.7	6.6	49.2	14.2	70.0	109.0	14.9	8.3	17.3	40.5	152.5	46.5	42.7	241.8	282.2
Директни инвестиции в чужбина	21.9	0.1	1.0	23.1	0.7	1.7	0.4	2.8	25.9	0.9	-0.3	0.3	0.9	0.1	0.6	1.1	1.7	28.5	-0.2	0.2	-0.1	0.0	3.2	0.0	0.0	3.3	3.2
Порфейлни инвестиции, нето	-2.3	12.1	-46.2	-36.4	-10.1	5.2	10.6	5.6	-30.8	-128.6	10.1	2.6	-115.9	36.6	1.4	-20.6	17.4	-129.3	2.0	8.9	9.5	20.4	64.8	49.2	14.2	128.2	148.6
Активи	0.1	7.1	-18.8	-11.6	-4.4	-4.4	4.3	-4.5	-16.1	-14.8	-2.7	-0.2	-17.7	23.1	2.6	1.1	26.7	-7.1	2.4	1.1	-8.4	-4.8	-0.7	-0.4	0.1	-1.1	-5.9
Пасиви	-2.5	5.0	-27.4	-24.8	-5.7	9.5	6.3	10.1	-14.7	-113.8	12.8	2.9	-98.2	13.5	-1.2	-21.7	-9.4	-122.3	-0.4	7.8	17.8	25.2	65.5	49.7	14.2	129.3	154.5
Средсрочни и дългосрочни земаи, нето	-14.5	-9.3	-27.1	-50.9	-0.1	1.3	-46.8	-45.6	-96.5	-9.3	-7.0	-17.9	-34.2	11.5	29.2	-0.2	40.5	-90.2	-16.4	-9.3	-14.2	-39.9	-7.8	-5.1	4.9	-8.0	-47.9
Получени	1.4	4.3	4.5	10.2	14.1	14.9	7.3	36.3	46.5	3.6	9.8	1.1	14.4	25.8	39.1	13.5	78.4	139.4	5.1	2.0	4.5	11.6	6.6	5.1	11.1	22.9	34.5
Офисални	0.7	3.6	4.4	8.7	8.7	13.3	1.3	23.3	32.0	1.3	8.6	0.7	10.6	16.8	38.7	4.6	60.1	102.7	5.1	1.7	4.4	11.2	6.6	5.1	11.1	22.9	34.1
Частни	0.7	0.7	0.1	1.5	5.4	1.6	6.0	13.0	14.5	2.3	1.2	0.4	3.8	9.0	0.4	8.9	18.3	36.7	0.0	0.3	0.1	0.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.4
Изплатени главници	15.9	13.6	31.6	61.1	14.2	13.6	54.1	81.9	143.0	13.0	16.7	19.0	48.7	14.3	9.9	13.7	37.9	229.6	21.5	11.3	18.8	51.5	14.4	10.2	6.2	30.9	82.4
Покрета на платежния баланс	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	50.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Европейски съюз – земаи	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	50.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ЕАСТ – земаи	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Предоставени земаи, нето	24.0	40.6	24.8	89.3	26.1	25.0	27.5	78.6	167.9	26.8	38.1	25.9	90.9	26.4	26.3	26.8	79.4	338.2	29.7	26.5	34.0	90.2	15.0	24.3	-0.2	39.1	129.3
Предоставени	-0.2	0.0	0.0	0.2	0.1	0.0	0.0	0.1	0.3	0.0	0.0	0.1	0.1	0.6	0.3	0.2	1.1	1.5	0.1	0.0	0.0	0.1	9.5	0.0	0.3	9.8	9.9
Изплатени главници ⁹	24.1	40.6	24.8	89.5	26.2	25.0	27.5	78.7	168.2	26.8	38.1	26.0	90.9	27.0	26.6	27.0	80.6	339.7	29.8	26.5	34.0	90.3	24.5	24.3	0.1	48.9	139.2
Краткосрочен дълг, нето	1.3	2.0	-8.0	-4.6	-4.2	-4.6	-0.6	-9.4	-14.0	-0.7	1.1	-36.4	-36.0	-0.3	-9.5	-0.6	-60.4	-60.4	-3.6	-0.3	0.6	-3.2	22.1	-5.6	-22.1	-5.6	-8.9
Търговски кредити, нето	1.3	2.0	-8.0	-4.6	-3.1	-4.6	-0.6	-8.3	-13.0	-0.7	1.1	-37.0	-36.6	0.2	-9.6	-0.4	-9.8	-59.3	-4.9	0.6	-2.3	-6.6	10.4	-7.5	-22.9	-19.9	-26.5
Краткосрочни земаи, нето	1.8	4.3	0.0	6.1	0.0	0.1	0.4	0.5	6.6	1.1	5.1	29.6	29.2	100.5	114.1	21.3	248.8	26.3	21.3	24.8	72.4	28.8	29.8	9.4	67.9	140.3	
Получени	0.5	2.2	8.0	10.7	3.1	4.7	1.1	8.8	19.6	1.8	4.0	37.8	43.6	41.4	39.2	29.6	110.3	173.4	26.2	24.2	28.6	79.0	18.4	37.2	32.3	87.9	166.9

Показатели	1996												1997																
	Ян.	Фев.	Март	И тр.	Апр.	Май	Юни	II тр.	I полул.	Юли	Авг.	Септ.	III тр.	Окт.	Ноем.	Дек.	IV тр.	Общо	Ян.	Фев.	Март	И тр.	Апр.	Май	Юни	II тр.	I полул.		
Клирингови сметки	0.0	0.0	0.0	0.0	-1.1	0.0	0.0	-1.1	-1.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-0.2	-0.2	-1.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Друг капитал	-107.2	-108.9	-127.0	-343.1	-17.5	-185.8	-27.9	-231.3	-574.4	28.5	-133.2	-61.6	-166.2	-68.5	-52.8	-44.6	-165.9	-906.5	-39.2	-49.7	-30.6	-119.5	-16.1	-48.4	-90.5	-155.1	-274.6	-319.6	
Валутни депозити на ТБ	45.7	22.5	49.3	18.9	26.4	78.8	30.0	135.1	154.0	21.9	-116.7	31.5	-63.3	-26.0	32.1	-28.7	-22.6	68.2	-15.4	-3.4	-79.8	-98.6	-9.6	-81.6	-129.6	-220.9	-319.6	-7.5	
Валутни депозити на фирми												0.6	0.6	46.9	-2.7	-3.5	40.7	41.3	6.0	-1.7	-1.7	2.7	1.1	0.3	3.4	4.8			
Друг краткосрочен капитал (нето) ¹⁰	-152.9	-131.4	-77.7	-362.0	-43.9	-264.6	-57.9	-366.4	-728.4	6.6	-16.5	-93.7	-103.6	-89.4	-82.2	-12.4	-184.0	-1016.0	-29.8	-44.6	50.9	-23.5	-7.6	32.9	35.7	61.0	37.5		
Други инвестиции	-41.6	10.8	17.8	-13.0	-2.7	-18.5	-15.7	-36.9	-49.9	-15.9	6.2	4.1	-5.6	4.3	-7.8	3.6	0.1	-55.4	-37.0	-3.3	3.2	-37.2	13.5	10.9	2.2	26.6	-10.6		
Други активи	-43.4	0.0	-1.3	-44.8	41.3	15.8	-1.2	55.9	11.1	-15.7	0.0	-3.1	-18.8	0.0	0.4	7.5	8.0	0.2	-36.4	0.6	0.0	-35.8	8.9	12.0	-1.1	19.9	-16.0		
Други пасиви	1.8	10.8	19.1	31.8	-44.0	-34.3	-14.5	-92.8	-61.0	-0.2	6.2	7.2	13.2	4.3	-8.2	-3.9	-7.8	-55.6	-0.6	-3.9	3.2	-1.4	4.5	-1.1	3.3	6.7	5.4		
Грешки и пропуски	-81.3	-45.7	36.0	-91.1	-3.5	115.2	-8.1	103.7	12.6	-106.8	-7.3	-24.2	-138.3	-10.4	-107.3	135.0	17.4	-108.3	-50.1	-32.8	-2.5	-85.4	63.1	-17.0	145.6	191.7	106.3		
ОБЩ БАЛАНС	-280.8	-95.5	-160.5	-536.8	-19.8	-38.6	-30.7	-89.1	-626.0	-202.7	67.2	-46.6	-182.1	15.7	-6.8	57.5	66.4	-741.7	-103.0	32.4	104.0	33.4	393.2	126.6	95.5	615.3	648.7		
ФИНАНСИРАНЕ ¹¹	280.8	95.5	160.5	536.8	19.8	38.6	30.7	89.1	626.0	202.7	-67.2	46.6	182.1	-15.7	6.8	-57.5	-66.4	741.7	103.0	-32.4	-104.0	-33.4	-393.2	-126.6	-95.5	-615.3	-648.7		
Резерви на БНБ (увеличение:-)	280.5	95.9	216.5	592.9	15.8	27.6	26.9	70.3	663.2	93.7	-68.4	77.0	102.3	-19.3	0.3	6.6	-12.4	753.1	102.9	-27.0	-109.4	-33.6	-588.7	-135.0	-103.7	-827.4	-860.9		
Монетарно злато	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
Специални права на тираж	8.2	13.2	2.9	24.3	-7.0	8.3	-9.6	-8.3	16.0	0.8	12.2	-8.3	4.7	7.4	0.2	-10.5	-2.9	17.8	-2.4	6.4	-2.2	1.8	8.9	0.9	-15.2	-5.4	-3.6		
Резервна позиция при МВФ	1.1	-0.5	0.2	0.8	0.4	0.3	0.0	0.7	1.5	-0.7	0.2	0.5	0.0	-0.1	-0.1	0.4	0.2	1.7	1.3	0.4	-0.1	1.6	0.8	-0.9	0.1	0.0	1.5		
Ползвани кредити от МВФ, нето	-7.5	-5.7	-61.4	-74.6	-7.5	-1.9	-46.6	-55.9	-130.5	103.4	-5.6	-37.5	60.3	-7.5	-1.9	-28.3	-37.7	-107.9	-12.6	-5.4	-18.6	-36.6	171.3	-1.8	0.0	169.5	133.0		

Към 15 октомври 1997 г.

* В съответствие с 4-ото издание на „Ръководство по платежен баланс“ на МВФ.

¹ Данните за 1997 г. са предварителни.

² Данните за 1996 г. са окончателни. Източници: ИИЦ на МФ и Националният статистически институт (НСИ).

Предварителните данни за вноса и износа за 1997 г. са ревизиранни. Данните са предоставени от ИИЦ на МФ и коригирани от БНБ.

³ Оценка на БНБ.

⁴ Данни на НСИ и оценка на БНБ.

⁵ Дължими лихви.

⁶ Включително данни от Агенцията за чуждестранна помощ и Българския червен кръст.

⁷ При активите знак (-) показва увеличение, а знак (+) – намаление.

При пасивите знак (-) показва намаление, а знак (+) – увеличение.

⁸ Данни от Министерството на финансите и Агенцията за приватизация.

⁹ Включва погашенията с природен газ на задълженията на Русия по споразумението „Ямбург“.

¹⁰ Включва и изменението на валутните депозити на гражданите и частните фирми и друг краткосрочен капитал.

¹¹ Включва отсрочени плащания и просрочия.

¹² Банковни данни за вноса и вноса на стоки:

Търговски баланс	-116.1	-47.3	-8.7	-172.2	61.9	14.4	-76.4	-0.1	-172.2	-23.0	59.2	68.6	104.8	75.8	16.5	63.0	155.3	87.9	35.2	65.7	50.8	151.7	52.7	25.7	59.1	137.5	289.2
Износ, FOB	467.2	464.0	502.4	1433.6	541.2	416.2	343.7	1301.1	2734.7	352.3	343.7	343.7	1039.6	355.2	301.8	321.4	978.5	4752.7	272.8	274.4	318.9	866.1	317.7	347.7	338.8	1004.1	1870.3
Внос, FOB	583.3	511.3	511.1	1605.8	479.3	401.8	420.1	1301.2	2907.0	375.3	284.4	275.0	934.8	279.4	285.4	258.4	823.1	4664.9	237.6	208.7	268.2	714.5	265.0	321.9	279.6	866.6	1581.1

Показатели	1996												1997															
	Ян.	Фев.	Март	И тр.	Апр.	Май	Юни	II тр.	III тр.	Октя.	Ноем.	Дек.	IV тр.	Общо	Ян.	Фев.	Март	И тр.	Апр.	Май	Юни	II тр.	I полугод.					
Текуща сметка ¹	-90.2	0.0	-33.0	-123.1	-15.1	21.6	27.6	34.1	-89.0	-70.1	106.2	52.7	88.8	9.5	63.9	-57.2	16.1	15.9	-3.2	83.8	86.9	167.6	82.9	71.8	-1.3	153.4	321.0	
Стоки, услуги и доход, нето	-107.7	-16.7	-45.8	-170.2	-27.4	10.4	20.2	3.2	-167.0	-85.7	96.0	62.0	72.3	8.6	61.8	-64.2	6.2	-88.5	-9.3	80.2	60.5	131.4	70.1	63.9	-11.2	122.7	254.2	
кредит	488.6	506.1	521.7	1516.4	477.9	495.1	556.0	1529.1	3045.5	580.1	598.5	575.1	1753.6	567.8	585.0	485.2	1637.9	6437.1	511.7	464.0	505.8	1481.5	514.4	550.8	491.6	1556.7	3038.2	
дебит	-596.4	-522.8	-567.5	-1686.7	-505.3	-484.7	-535.8	-1525.9	-3212.5	-665.8	-502.5	-513.0	-1681.3	-559.2	-523.1	-549.3	-1631.7	-6525.5	-520.9	-383.8	-445.3	-1350.0	-444.2	-486.9	-502.8	-1434.0	-2784.0	
Стоки, нето ^{2, 11}	17.5	4.2	-5.8	15.9	-17.1	20.8	54.7	58.4	74.3	-4.8	28.4	54.3	77.9	6.4	60.3	-31.3	35.4	187.6	101.0	113.3	105.3	319.7	65.4	62.1	-26.2	101.3	421.0	
кредит	367.2	408.3	418.1	1193.6	384.1	402.3	439.0	1225.4	2419.0	409.9	404.2	409.0	1223.1	440.0	433.8	374.3	1248.1	4890.2	395.2	361.9	408.0	1182.4	406.7	435.4	379.1	1221.2	2403.6	
дебит	-349.7	-404.1	-423.9	-1177.7	-401.2	-381.5	-384.3	-1167.0	-2344.7	-414.7	-375.8	-354.7	-1145.2	-433.6	-373.5	-405.6	-1212.7	-4702.6	-292.2	-267.9	-302.6	-862.7	-341.3	-373.3	-405.3	-1119.9	-1982.6	
Услуги, нето	-5.8	1.6	-15.5	-19.7	-12.1	-2.0	-11.4	-25.5	-45.2	40.9	80.5	36.5	158.0	2.8	8.1	-3.6	7.3	120.1	-1.1	-19.3	-17.7	-38.1	6.5	3.7	5.6	15.8	-22.3	
кредит	89.8	84.2	94.3	268.2	84.9	82.9	109.0	276.8	545.0	145.8	178.3	147.5	471.6	113.7	136.3	99.3	349.3	1365.9	81.1	71.5	80.5	233.1	97.3	106.8	82.8	287.0	520.1	
Транспорт ³	30.4	32.3	29.6	92.3	27.9	30.8	41.5	100.2	192.5	48.3	55.5	40.4	144.2	35.4	35.8	31.2	102.4	439.1	30.9	27.3	30.5	88.7	30.2	33.3	30.9	94.4	183.1	
Туризм ⁴	21.8	21.6	12.4	55.8	12.8	19.4	41.6	73.8	129.6	61.4	81.2	43.7	186.2	25.0	25.2	22.5	72.7	388.5	16.5	10.9	12.5	40.0	13.1	17.4	18.3	48.8	88.8	
Други услуги	37.6	30.2	52.4	120.2	44.2	32.7	25.9	102.7	222.9	36.1	41.6	63.5	141.2	53.3	75.3	45.6	174.3	538.3	33.7	33.2	37.5	104.4	54.0	56.1	33.6	143.7	248.1	
дебит	95.5	-82.6	-109.8	-287.9	-97.0	-84.9	-120.4	-302.3	-590.2	-104.8	-97.8	-111.0	-313.6	-110.9	-128.2	-102.9	-342.0	-1245.8	-82.2	-90.9	-98.2	-271.3	-90.8	-103.1	-77.3	-271.2	-542.4	
Транспорт ³	-36.0	-38.4	-42.2	-116.6	-42.4	-38.6	-39.4	-120.4	-236.9	-44.7	-42.0	-37.6	-124.3	-43.8	-39.5	-41.5	-124.8	-486.0	-31.2	-32.8	-32.8	-96.8	-32.2	-37.7	-41.9	-111.8	-208.6	
Туризм ⁴	-14.2	-10.1	-13.9	-38.2	-17.5	-14.1	-14.9	-46.5	-84.6	-19.8	-22.2	-18.2	-60.2	-18.1	-18.1	-17.5	-53.7	-198.6	-15.8	-21.3	-17.0	-54.1	-9.4	-12.7	-13.0	-35.1	-89.2	
Други услуги	-45.4	-34.1	-53.7	-133.2	-37.2	-32.2	-66.1	-135.5	-268.7	-40.4	-33.5	-55.2	-129.1	-49.0	-70.6	-43.9	-163.4	-561.2	-35.2	-36.8	-48.4	-120.4	-49.2	-52.7	-22.3	-124.2	-244.6	
Доход, нето	-119.5	-22.4	-24.5	-166.4	1.8	-8.4	-23.0	-29.6	-196.1	-121.8	-13.0	-28.8	-163.6	-0.6	-6.6	-29.3	-36.5	-396.2	-109.2	-13.8	-27.1	-150.1	-1.8	-2.0	9.4	5.6	144.5	
кредит	31.7	13.7	9.3	54.6	8.9	10.0	8.0	26.9	81.5	24.4	15.9	18.6	58.9	14.1	14.9	11.5	40.5	181.0	37.3	11.3	17.3	66.0	10.3	8.5	29.7	48.6	114.5	
Централна банка	4.7	0.7	6.3	11.7	4.0	4.3	4.2	12.5	24.2	2.2	2.4	2.3	6.8	1.2	1.3	1.2	3.7	34.7	3.7	3.9	5.0	12.6	3.9	1.1	14.5	19.5	32.1	
Държавно управление	23.5	0.0	0.0	23.5	0.0	0.0	0.0	0.0	23.5	19.2	0.0	3.1	22.3	0.0	0.0	0.0	45.8	22.7	0.0	0.0	22.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	22.7	
Търговски банки	3.5	13.0	3.0	19.4	4.9	5.7	3.9	14.5	33.9	3.0	2.0	5.3	10.3	3.9	6.2	4.7	14.8	59.0	2.8	2.4	2.9	8.1	3.2	3.9	12.0	19.2	27.3	
Други сектори	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	11.6	7.8	19.5	9.0	7.4	5.6	22.0	41.4	8.2	5.0	9.4	22.5	3.2	3.6	3.1	9.9	32.5	
дебит	-151.1	-36.1	-33.8	-221.0	-7.1	-18.4	-31.1	-56.6	-277.6	-146.2	-28.9	-47.4	-222.5	-14.8	-21.4	-40.8	-77.0	-577.1	-146.5	-25.1	-44.5	-216.1	-12.2	-10.5	-20.3	-42.9	-259.0	
Централна банка	0.0	-8.6	0.0	-8.6	0.0	-6.8	0.0	-6.8	-15.4	0.0	-6.9	0.0	-6.9	0.0	-7.2	0.0	-7.2	-29.5	0.0	-6.3	0.0	-6.3	0.0	-6.1	0.0	-6.1	-12.3	
Държавно управление	-139.3	-16.8	-31.1	-187.2	-2.9	-5.5	-28.2	-36.6	-223.8	-142.3	-16.6	-31.9	-190.8	-1.6	-3.2	-19.8	-24.6	-439.2	-139.3	-15.4	-40.9	-195.5	-10.5	-3.8	-18.4	-32.7	-228.3	
Търговски банки	-111.8	-10.7	-2.6	-25.2	-4.2	-6.1	-2.6	-12.9	-38.0	-3.9	-2.4	-6.1	-12.5	-2.5	-4.2	-17.1	-23.7	-74.2	-3.1	-0.3	-1.9	-5.2	-1.3	-0.3	-0.9	-2.5	-7.8	
Други сектори	0.0	0.0	-0.1	-0.1	0.0	0.0	-0.3	-0.3	-0.4	0.0	-3.0	-9.3	-12.3	-10.7	-6.8	-4.0	-21.5	-34.2	-4.1	-3.2	-1.7	-9.0	-0.4	-0.4	-0.9	-1.7	-10.6	
Текущи трансфери, нето	17.6	16.7	12.9	47.1	12.3	11.2	7.3	30.8	78.0	15.6	10.2	-9.3	16.5	0.9	2.1	6.9	9.9	104.4	6.1	3.7	26.4	36.2	12.8	8.0	9.9	30.6	66.8	
кредит	24.9	26.1	22.3	73.2	22.3	17.2	17.0	56.5	129.7	25.3	17.9	10.6	53.8	14.0	15.7	18.5	48.2	231.8	16.0	8.2	30.5	54.7	14.2	9.9	11.3	35.5	90.1	
Държавно управление ⁵	1.2	1.3	1.0	3.5	0.6	0.7	0.5	1.9	5.4	0.1	10.6	0.1	10.9	3.7	8.3	8.7	20.7	37.0	7.0	1.5	22.1	30.6	6.5	1.2	0.8	8.5	39.1	
Други сектори	23.7	24.8	21.3	69.7	21.6	16.5	16.5	54.6	124.3	25.2	7.3	10.5	43.0	10.3	7.4	9.8	27.5	194.8	8.9	6.7	8.4	24.0	7.7	8.7	10.6	27.0	51.0	
дебит	-7.3	-9.4	-9.4	-26.1	-10.0	-6.0	-9.7	-25.7	-51.7	-9.7	-7.7	-19.9	-37.3	-13.1	-13.7	-11.6	-38.4	-127.4	-9.9	-4.5	-4.1	-18.5	-1.4	-2.0	-1.4	-4.8	-23.3	
Държавно управление	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
Други сектори	-7.3	-9.4	-9.4	-26.1	-10.0	-6.0	-9.7	-25.7	-51.7	-9.7	-7.7	-19.8	-37.3	-13.0	-13.7	-11.6	-38.3	-127.2	-9.9	-4.5	-4.0	-18.4	-1.4	-1.4	-1.5	-1.4	-4.3	
Капиталова и финансова сметка^{1,6}	170.5	46.2	-3.3	213.3	18.1	-137.1	-19.5	-138.4	74.9	177.6	-99.1	-29.1	49.4	0.9	43.5	-78.0	-33.6	90.8	51.9	-51.4	-84.3	-83.8	-146.7	-54.0	-144.3	-344.9	-428.8	
<i>Капиталова сметка</i>	<i>0.0</i>	<i>0.0</i>	<i>0.0</i>	<i>0.0</i>	<i>0.0</i>	<i>0.0</i>	<i>0.0</i>	<i>0.0</i>	<i>0.0</i>	<i>65.9</i>	<i>0.0</i>	<i>0.0</i>	<i>65.9</i>	<i>0.0</i>	<i>0.0</i>	<i>0.0</i>	<i>0.0</i>	<i>65.9</i>	<i>0.0</i>	<i>0.0</i>	<i>0.0</i>	<i>0.0</i>	<i>0.0</i>	<i>0.0</i>	<i>0.0</i>	<i>0.0</i>	<i>0.0</i>	
Капиталови трансфери, нето	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	65.9	0.0	0.0	65.9	0.0	0.0	0.0	0.0	65.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
<i>Финансова сметка</i>	<i>170.5</i>	<i>46.2</i>	<i>-3.3</i>	<i>213.3</i>	<i>18.1</i>	<i>-137.1</i>	<i>-19.5</i>	<i>-138.4</i>	<i>74.9</i>	<i>111.7</i>	<i>-99.1</i>	<i>-29.1</i>	<i>-16.5</i>	<i>0.9</i>	<i>43.5</i>	<i>-78.0</i>	<i>-33.6</i>	<i>24.8</i>	<i>51.9</i>	<i>-51.4</i>	<i>-84.3</i>	<i>-83.8</i>	<i>-146.7</i>	<i>-54.0</i>	<i>-144.3</i>	<i>-344.9</i>	<i>-428.8</i>	
Пречи инвестиции	31.1	2.8	2.2	36.1	7.2	2.0	2.8	12.1	48.2	7.5	2.0	8.1	17.6	6.6	49.8	15.2	71.6	137.5	14.7	8.5	17.2	40.4	155.8	46.6	42.7	245.0	285.5	
В чужбина	21.9	0.1	1.0	23.1	0.7	1.7	0.4	2.8	25.9	0.9	-0.3	0.3	0.9	0.1	0.6	1.1	1.7	28.5	-0.2	0.2	-0.1	0.0	3.2	0.0	0.0	3.3	3.2	
В страната ⁷	9.2	2.7	1.2	13.0	6.5	0.4	2.4	9.3	22.3	6.6	2.3	7.8	16.7	6.6	49.2													

(продължение)

(млн. щ. д.)

Показатели	1996												1997															
	Ян.	Фев.	Март	И тр.	Апр.	Май	Юни	II тр.	I полугод.	Юли	Авг.	Септ.	III тр.	Окт.	Ноем.	Дек.	IV тр.	Общо	Ян.	Фев.	Март	И тр.	Апр.	Май	Юни	II тр.	I полугод.	
Поръфелни инвестиции	-2.3	12.1	-46.2	-36.4	-10.1	5.2	10.6	5.6	-30.8	-128.6	10.1	2.6	-115.9	36.6	1.4	-20.6	17.4	-129.3	2.0	8.9	9.5	20.4	64.8	49.2	14.2	128.2	148.6	
Активи	0.1	7.1	-18.8	-11.6	-4.4	4.4	4.3	-4.5	-16.1	-14.8	-2.7	-0.2	-17.7	23.1	2.6	1.1	26.7	-7.1	2.4	1.1	-8.4	-4.8	-0.7	-0.4	0.1	-1.1	-5.9	
Пасиви	-2.5	5.0	-27.4	-24.8	-5.7	9.5	6.3	10.1	-14.7	-13.8	12.8	2.9	-29.2	13.5	-1.2	-21.7	-9.4	-122.3	-0.4	7.8	17.8	25.2	65.5	49.7	14.2	129.3	154.5	
Други инвестиции	-137.7	-65.2	-175.5	-378.4	5.6	-171.6	-59.8	-225.7	-604.1	138.4	-42.6	-116.3	-205.2	23.0	-8.0	-78.8	-109.9	-734.5	-46.3	41.5	-1.7	-109.5	222.1	-15.6	-97.5	109.1	-0.4	
Активи	-126.7	-68.4	-103.5	-298.6	49.9	-145.0	-1.6	-96.8	-395.4	39.6	-95.1	-38.7	-94.2	-42.0	-26.1	-10.3	-78.5	-568.0	-45.9	22.5	3.3	-65.1	7.8	-12.1	-91.8	-96.1	-161.2	
Търговски кредити, нето																												
Засми	24.0	40.6	24.8	89.3	26.1	25.0	27.5	78.6	167.9	26.8	38.1	26.0	90.9	26.7	26.6	27.1	80.4	339.2	29.8	26.5	34.0	90.3	24.5	14.7	-0.3	39.0	129.2	
Централна банка	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Дългосрочни	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Краткосрочни	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Държавно управление*	24.1	40.6	24.8	89.5	26.2	25.0	27.5	78.7	168.2	26.8	38.1	26.0	90.9	27.0	26.6	26.9	80.4	339.5	29.6	26.5	33.8	89.9	24.5	14.6	0.0	39.1	128.9	
Дългосрочни	24.1	40.6	24.8	89.5	26.2	25.0	27.5	78.7	168.2	26.8	38.1	26.0	90.9	27.0	26.6	26.9	80.4	339.5	29.6	26.5	33.8	89.9	24.5	14.6	0.0	39.1	128.9	
Краткосрочни	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Търговски банки	-0.2	0.0	0.0	-0.2	-0.1	0.0	0.0	-0.1	-0.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-0.2	-0.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Дългосрочни	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Краткосрочни	-0.2	0.0	0.0	-0.2	-0.1	0.0	0.0	-0.1	-0.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-0.2	-0.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Други сектори	45.7	22.5	-49.3	18.9	26.4	78.8	30.0	135.1	154.0	21.9	-116.7	32.1	-62.6	20.9	29.4	-32.2	18.1	109.5	-9.4	-5.1	-81.5	-96.0	-8.5	-81.3	-126.2	-216.1	-312.1	
Валутни депозити	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Централна банка	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Държавно управление	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Търговски банки	45.7	22.5	-49.3	18.9	26.4	78.8	30.0	135.1	154.0	21.9	-116.7	32.1	-62.6	20.9	29.4	-32.2	18.1	109.5	-9.4	-5.1	-81.5	-96.0	-8.5	-81.3	-126.2	-216.1	-312.1	
Други сектори	-43.4	0.0	-1.3	-44.8	41.3	15.8	-1.2	55.9	11.1	-15.7	0.0	-3.1	-18.8	0.0	0.4	7.5	8.0	0.2	-36.4	0.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Централна банка	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Държавно управление	-23.5	0.0	0.0	-23.5	0.0	0.0	0.0	0.0	-23.5	-19.2	0.0	-3.1	-22.3	0.0	0.0	0.0	0.0	-45.8	-22.7	0.0	0.0	-22.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Търговски банки	-19.9	0.0	-1.3	-21.3	41.3	15.8	-1.2	55.9	34.6	3.5	0.0	0.0	3.5	0.0	0.4	7.5	8.0	46.0	-13.7	0.6	0.0	-13.1	8.9	12.0	-1.1	19.9	6.7	
Дългосрочни	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Краткосрочни	-19.9	0.0	-1.3	-21.3	41.3	15.8	-1.2	55.9	34.6	3.5	0.0	0.0	3.5	0.0	0.4	7.5	8.0	46.0	-13.7	0.6	0.0	-13.1	8.9	12.0	-1.1	19.9	6.7	
Други*	-152.9	-131.4	-77.7	-362.0	-43.9	-264.6	-57.9	-366.4	-728.4	6.6	-16.5	-93.7	-103.6	-89.4	-82.2	-12.4	-12.4	-1016.0	-29.8	-44.6	50.9	-23.5	-7.6	32.9	35.7	61.0	37.5	
Пасиви	-11.0	3.2	72.0	-79.8	-44.2	-26.5	-58.1	-128.9	-208.7	98.8	52.5	-77.6	73.7	19.1	18.1	-68.5	-31.4	-166.4	-20.3	-18.9	-5.1	-44.3	214.3	-3.5	-5.7	205.2	160.8	
Търговски кредити, нето	-20.0	-12.9	-96.5	-129.5	-10.2	-5.1	-94.1	-109.3	-238.8	93.4	41.0	-91.9	42.4	4.2	17.7	-28.9	-7.0	-203.3	-33.0	-14.1	-34.5	-81.5	174.0	-13.7	-17.9	142.4	60.8	
Засми	-7.5	-5.7	-61.4	-74.6	-7.5	-1.9	-46.6	-55.9	-130.5	103.4	-5.6	-37.5	60.3	-7.5	-1.9	-28.3	-37.7	-107.9	-12.6	-5.4	-18.6	-36.6	171.3	-1.8	0.0	169.5	133.0	
Централна банка	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Държавно управление	-8.4	-7.7	-23.9	-40.0	2.8	9.0	-1.7	10.1	-29.9	-6.0	48.4	-14.6	27.8	11.3	34.6	0.2	46.1	44.0	-2.7	-8.1	-11.5	-22.3	-7.8	-2.9	9.2	-1.4	-23.7	
Търговски банки	0.7	3.6	4.4	8.7	8.7	13.3	1.3	23.3	32.0	1.3	59.5	0.7	61.5	16.8	38.7	4.6	60.1	153.6	5.1	1.7	4.4	11.2	6.6	5.1	11.1	22.9	34.1	
Дългосрочни	-9.1	-11.3	-28.3	-48.7	-5.9	-4.3	-3.0	-13.2	-61.9	-7.3	-11.1	-15.3	-33.7	-5.5	-4.1	-4.4	-14.0	-109.6	-7.8	-9.8	-15.9	-33.5	-14.4	-8.0	-1.9	-24.3	-57.7	
Краткосрочни	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
Търговски банки	-4.5	-3.5	-9.0	-17.0	-10.3	-13.0	-48.9	-72.3	-89.3	-6.9	-0.2	-5.1	-12.3	-4.6	-5.7	-7.8	-18.1	-119.7	-12.3	0.0	-2.2	-14.5	-0.9	-3.8	-1.5	-6.2	-20.7	
Държавно управление	-5.6	-2.3	-2.4	-10.3	-7.7	-8.8	-49.3	-65.8	-76.1	-5.6	-0.8	-1.8	-8.2	-8.1	-5.6	-7.8	-21.5	-105.9	-12.3	0.0	-1.9	-14.2	0.0	-1.5	-1.5	-3.0	-17.2	
Получени ⁰	1.2	0.0	0.0	1.2	0.5	0.3	0.9	2.1	0.5	2.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4.1	0.9	0.0	0.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.9	
Изплатени главници	-6.8	-2.3	-2.4	-11.5	-8.3	-9.2	-49.3	-66.7	-78.2	-5.6	-2.3	-2.3	-10.2	-8.1	-5.6	-7.8	-21.5	-110.0	-13.2	0.0	-1.9	-15.1	0.0	-1.5	-1.5	-3.0	-18.1	
Краткосрочни	1.1	-1.2	-6.6	-6.7	-2.6	-4.2	0.3	-6.5	-13.2	-1.3	0.6	-3.3	-4.1	3.5	0.0	0.0	3.4	-15.8	0.0	-0.3	-0.3	-0.9	-2.3	0.0	-2.3	-3.2	-3.5	
Други сектори	0.4	4.0	-2.2	2.1	4.9	0.8	3.2	8.8	10.9	2.9	-1.6	-34.7	-33.4	5.0	-9.3	7.0	2.8	-19.7	-5.4	-0.6	-2.2	8.2	11.3	-5.2	-25.7	-19.6	-27.8	
Държавно управление	0.2	0.7	-0.8	0.1	5.4	1.2	4.1	10.7	10.7	2.3	-2.2	-1.0	-0.9	8.3	0.4	7.4	16.0	25.8	-0.5	-1.2	-0.9	-2.5	0.0	-0.8	-2.8	-3.6	-6.1	
Търговски банки	0.2	0.7	0.1	1.0	5.4	1.3	6.0	12.7	13.6	2.3	1.2	0.4	3.8	9.0	0.4	8.9	18.3	35.8	0.0	0.3	0.1							

Показатели	1996												1997															
	I полугодие						II полугодие						I тр.		II тр.		I полугодие											
	Ян.	Фев.	Март	Апр.	Май	Юни	Юли	Авг.	Септ.	Окт.	Ноем.	Дек.	IV тр.	Общо	Ян.	Фев.	Март	Апр.	Май	Юни	II тр.	I полугодие						
Други пасиви	7.2	24.7	5.4	37.3	11.0	12.9	50.4	74.3	111.5	5.6	11.4	13.9	30.9	16.5	8.4	-35.8	-10.9	131.6	11.9	0.0	23.6	35.5	24.1	9.4	8.2	41.8	77.2	
Централна банка	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Държавно управление	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Търговски банки	7.2	24.7	5.4	37.3	11.0	12.9	50.4	74.3	111.5	5.6	11.4	13.9	30.9	16.5	8.4	-35.8	-10.9	131.6	11.9	0.0	2.5	14.4	0.9	-0.7	2.3	2.5	16.9	60.3
Дългосрочни	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Краткосрочни ¹⁰	7.2	24.7	5.4	37.3	11.0	12.9	50.4	74.3	111.5	5.6	11.4	13.9	30.9	16.5	8.4	-35.8	-10.9	131.6	11.9	0.0	2.5	14.4	0.9	-0.7	2.3	2.5	16.9	60.3
Други	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Резерви на БНБ (увеличение:-)	279.4	96.4	216.2	592.0	15.4	27.3	26.9	69.6	661.6	94.4	-68.6	76.5	102.3	-19.3	0.4	6.2	-12.7	751.2	101.5	-27.4	-109.3	-35.2	-589.4	-134.2	-103.7	-827.3	-862.5	
Монетарно злато	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Специални права на тираж	8.2	13.2	2.9	24.3	-7.0	8.3	-9.6	-8.3	16.0	0.8	12.2	-8.3	4.7	7.4	0.2	-10.5	-2.9	17.8	-2.4	6.4	-2.2	1.8	8.9	0.9	-15.2	-5.4	-3.6	
Резервна позиция при МВФ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Валутни резерви	271.2	83.2	213.3	567.7	22.4	19.0	36.5	77.9	645.6	93.6	-80.8	84.8	97.6	-26.7	0.2	16.7	-9.8	733.4	103.9	-33.8	-107.1	-37.0	-598.3	-135.1	-88.5	-821.9	-858.9	
Грешки и пропуски	-80.3	-46.2	36.3	-90.2	-3.1	115.5	-8.1	104.4	14.1	-107.5	-7.1	-23.6	-138.2	-10.4	-107.4	135.2	17.4	-106.7	-48.7	-32.4	-2.6	-83.8	63.9	-17.8	145.6	191.6	107.8	

Към 15 октомври 1997 г.

* В съответствие с 5-ото издание на „Ръководство по платежен баланс“ на МВФ.

¹ Данните за 1997 г. са предварителни.

² Данните за 1996 г. са окончателни. Източници: ИИЦ на МФ и Националният статистически институт (НСИ).

³ Предварителните данни за вноса и износа за 1997 г. са ревизирани. Данните са предоставени от ИИЦ на МФ и коригирани от БНБ.

⁴ Оценка на БНБ.

⁵ Данни на НСИ и оценка на БНБ.

⁶ Включително данни от Агенцията за чуждестранна помощ и Българския червен кръст.

⁷ При активите знак (-) показва увеличение, а знак (+) – намаление.

⁸ При пасивите знак (-) показва намаление, а знак (+) – увеличение.

⁹ Данни от Министерството на финансите и Агенцията на Русия по споразумението „Дамбург“.

¹⁰ Включва погашенията с природен газ на задълженията на Русия по споразумението „Дамбург“.

¹¹ Включва отсрочени плащания и просрочия.

¹² Включва отсрочени плащания и вноса на стоки:

Стоки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

Дебит

Стойки, нето

Кредит

КОНСОЛИДИРАН ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ

(млн. лв.)

Показатели	Консолидиран държавен бюджет			Републикански бюджет			Съдебна власт									
	30.VI.1996 г.		30.VI.1997 г.	30.VI.1996 г.		30.VI.1997 г.	30.VI.1996 г.		30.VI.1997 г.							
	Отчет	% от БВП	Отчет	% от БВП	Отчет	% от БВП	Отчет	Отн. дял	% от БВП							
Нетни приходи	183813.8	11.1	1783758.2	11.0	105767.5	57.5	6.4	930705.3	52.2	1484.5	0.8	0.1	5643.3	0.3	0.0	
Нетни разходи	223496.1	13.5	2069713.4	12.8	128169.6	57.3	7.7	1231030.9	59.5	1438.6	0.6	0.1	10682.6	0.5	0.1	
Заеми, предоставени от фонд ПКБ	0.0		0.0		13905.9	0.8	0.8	135429.9	0.8	-165.0	0.0	0.0	-5536.0	0.0	0.0	
Правителствени трансфери	-39682.4	2.4	-285955.2	1.8	-36308.0	2.2	2.2	-435755.5	2.7	210.9	0.0	0.0	496.7	0.0	0.0	
Бюджетен дефицит																
Финансиране, нето	39682.4	2.4	285955.2	1.8	36308.0	2.2	2.2	435755.5	2.7	-210.9	0.0	0.0	-496.7	0.0	0.0	
Външно финансиране, нето	-6858.5	0.4	155930.1	1.0	-6858.5	0.4	0.4	-59593.4	0.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
Вътрешно финансиране, нето	46540.9	2.8	130025.1	0.8	43166.5	2.6	2.6	495349.0	3.1	-210.9	0.0	0.0	-496.7	0.0	0.0	
Операции с ДЦК, нето	42464.8		579154.8		42464.8			579154.8								
Банково, нето	2824.5		-773982.3		222.4			-275138.7		-210.9			-496.7			
БНБ, нето	-1767.7		-315870.6		443.7			-267911.2		-210.9			-70.1			
Дългосрочни заеми	0.0		66800.0		0.0			66800.0		0.0			0.0			
Погашения	-1495.3		-1495.3		-1495.3			-1495.3		0.0			0.0			
Временни заеми	34000.0		60000.0		34000.0			60000.0		0.0			0.0			
Погашения	-28500.0		-60000.0		-28500.0			-60000.0		0.0			0.0			
Наличности по левови сметки	-14672.2		-102144.7		-7273.7			-53002.7		-395.0			-194.5			
Наличности по валутни сметки –																
лева равностойност	0.0		-272077.8					-272077.8		0.0			0.0			
Срочни депозити в левове	0.0		-29000.0					-29000.0		0.0			0.0			
Преходни остатъци	8899.8		22047.2		3712.7			20864.6		184.1			124.4			
Други банки и фин. инст., нето	4592.2		-458111.7		-221.3			-7227.5		0.0			-426.6			
Отпуснати кредити	0.0		0.0					0.0		0.0			0.0			
Погашения	-414.1		-126.5		-236.5			-126.5		0.0			0.0			
Възстановени заеми от ОбНС	35.2				35.2					0.0			0.0			
Средства по сметки, нето	4971.1		-457985.2		-20.0			-7101.0		0.0			-426.6			
Преходни остатъци	10467.9		166006.2		0.0			73.8		0.0			207.9			
Наличности по сметки	-5496.8		-623991.4		-20.0			-7174.8		0.0			-634.5			
Друго финансиране	765.5		-380.5		479.3			-103809.1		0.0			0.0			
Заеми на бюджета от ДФРР, нето	0.0		-103861.1					-103861.1								
Приходи от приватизация	485.0		325233.1					295142.0								
Емисия на общински облигации	1.1															

(продължава)

КАСОВО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ РЕПУБЛИКАНСКИ БЮДЖЕТ

(млн. лв.)

Показатели	1996 г.				1997 г.			
	Закон за ДБ	Изпълнение 30.VI	% от закона	% от БВП	Закон за ДБ	Изпълнение 30.VI	% от закона	% от БВП
Приходи – всичко	358216.9	105767.5	29.5	6.4	2560288.3	915898.0	35.8	5.7
Текущи приходи	358216.9	105767.5			2560288.3	915097.0	35.7	5.7
Данъчни приходи	302533.6	82926.2	27.4	5.0	2265849.2	833606.4	36.8	5.2
данък върху печалбата от финансови институции	20600.0	3687.1	17.9	0.2	108986.1	38733.5	35.5	0.2
данък върху печалбата от нефинансови предприятия	29628.9	9140.2	30.8	0.6	343389.0	194041.6	56.5	1.2
мита и митнически такси	46000.0	10385.0	22.6	0.6	344156.8	113581.4	33.0	0.7
данък върху добавената стойност	113300.0	32006.4	28.2	1.9	1037400.0	321399.7	31.0	2.0
Неданъчни приходи	55683.3	22841.3	41.0	1.4	294439.1	81490.6	27.7	0.5
в т. ч.:								
БНБ – превишение на приходите над разходите	17000.0	11686.7	68.7	0.7	34000.0	0.0	0.0	0.0
приходи от лихви	3164.8	379.0	12.0	0.0	10720.0	18422.2	171.8	0.1
Приходи от продажба на държ. имущество						800.8		0.0
Разходи – всичко	564238.0	142922.2	25.3	8.6	3496873.2	1362489.0	39.0	8.4
Текущи разходи	397294.7	85335.9	21.5	5.1	1736877.4	872742.7	50.2	5.4
в т. ч.:								
други разходи	9866.3	1947.7	19.7	0.1	55104.1	7186.2	13.0	0.0
субсидии – всичко	10495.8	4514.4	43.0	0.3	79641.0	25987.7	32.6	0.2
лихви – всичко	356308.7	75252.8	21.1	4.5	1547320.5	833058.3	53.8	5.2
лихви по външни заеми	47843.5	13388.6	28.0	0.8	486456.0	152909.9	31.4	0.9
лихви по вътрешни заеми	308465.2	61864.2	20.1	3.7	1060864.5	680148.4	64.1	4.2
в т. ч.:								
по ДЦК, емитирани за финансиране на дефицита (лихви и отстъпки)	147209.2	34545.4	23.5	2.1	787938.8	504623.2	64.0	3.1
по ДЦК – некасови емисии	79067.5	20186.8	25.5	1.2	141061.0	80656.7	57.2	0.5
по заеми от БНБ	62282.3	6425.5	10.3	0.4	129520.0	93397.2	72.1	0.6
Капиталови разходи и прираст на държавния резерв	2166.5	527.5	24.3		11723.0	652.0	5.6	0.0
Структурна реформа и програма за оздравяване				0.0	145400.0	250.6	0.2	0.0
Трансфери от ЦРБ за други бюджети	164776.8	59508.8	36.1	3.6	1525316.0	446168.7	29.3	2.8
Субсидии	165550.8	59522.1	36.0	3.6	1534099.4	445955.8	29.1	2.8
Временни заеми, предоставени от РБ		191.5		0.0		1090.7		
на ОбНС		126.5		0.0		-409.3		
на ОблНС		0.0		0.0		0.0		
на министерства и ведомства		0.0		0.0		1500.0		
на ГУ „Социално осигуряване“		0.0		0.0		0.0		
на извънбюджетни сметки и фондове		65.0				0.0		
на съдебната власт		0.0		0.0		0.0		
на специални ведомства		0.0				0.0		
на държавни висши училища		0.0				0.0		
Вноски в РБ	-774.0	-204.9	26.5	0.0	-8783.4	-877.8	10.0	0.1
Трансфери от ЦРБ за извънбюджетни сметки					77556.8	46375.0	59.8	0.3
Временни безлихвени заеми за ЦРБ от извънбюджетни фондове и сметки		-2450.0				-3700.0		0.0
Дефицит (-) / излишък (+)								
Първичен дефицит/излишък	150287.6	38098.1	25.4	2.3	610735.6	386467.3	63.3	2.4
Платени лихви по вътрешни заеми	308465.2	61864.2	20.1	3.7	1060864.5	680148.4	64.1	4.2
Вътрешен дефицит	-158177.6	-23766.1	15.0	1.4	-450128.9	-293681.1	65.2	1.8
Платени лихви по външни заеми	47843.5	13388.6	28.0	0.8	486456.0	152909.9	31.4	0.9
Касов дефицит	-206021.1	-37154.7	18.0	2.2	-936585.0	-446591.2	47.7	2.8
Операции по финансирането на дефицита	206021.1	37154.7	18.0	2.2	936585.0	446591.2	47.7	2.8
Външно финансиране (операции с чужбина)	-51891.3	-6858.5	13.2	0.4	133247.8	-59593.5	44.7	0.4
Външни заеми	2400.0				373660.0	0.0		
Погашения по предоставени кредити на други държави	79.9	59.8	74.8		14.0	199.2	1422.9	
Погашения по ползвани външни заеми	-47931.6	-5910.6	12.3		-208346.2	-49939.0		
Просрочени плащания	-3915.5	-876.5	22.4		-16930.0	-8429.7	49.8	
Погасяване на пасивни салда в преводни рубли към страните – членки на бившия СИВ	-2524.0	-131.2	5.2		-15000.0	-1424.0	9.5	
Левови полици					-150.0	0.0	0.0	
Вътрешно финансиране	257912.4	44013.2	17.1	2.7	803337.2	506184.7	63.0	3.1

(продължава)

(продължение)

(млн. лв.)

Показатели	1996 г.				1997 г.			
	Закон за ДБ	Изпълнение 30.VI	% от закона	% от БВП	Закон за ДБ	Изпълнение 30.VI	% от закона	% от БВП
Операции с ДЦК, нето	142663.4	42464.8	29.8		474724.4	579154.8	122.0	
Емисии на ДЦК през текущата година, нето	248127.9	102900.0	41.5			777488.7		
емисия на съкровищни бонове		96813.0				3574425.6		
емисия на облигации		13754.0				62550.0		
Изплащане на ДЦК през текущата година – всичко		-68102.2				-3057820.8		
изплащане на ДЦК, емитирани през текущата година		-7667.0				-2859486.9		
изплащане на ДЦК, емитирани през предходни години	-105464.5	-60435.2	57.3			-198333.9		
Банково, нето	111536.3	3768.2	3.4					
БНБ, нето	112009.3	4004.7	3.6		-8985.5	65304.7	726.8	
дългосрочни заеми	115000.0	0.0			66800.0	66800.0		
погашения по дългосрочни заеми	-2990.7	-1495.3	50.0		-75785.5	-1495.3	2.0	
временни заеми		34000.0				60000.0		
погашения по временни заеми		-28500.0				-60000.0		
Погашения по заеми от ДСК (ДЗИ)	-473.0	-236.5	50.0		-253.0	-126.5		
Депозити, нето	3712.7	-2255.0			-98368.1	-329429.2		
преходен остатък	3712.7	3712.7			20803.5	20864.6		
наличност по сметки в края на периода		-5967.7			-119171.6	-350293.8		
бюджетен депозит в левове		-5967.7				-49216.0		
срочен депозит в левове						-29000.0		
валутен бюджетен депозит (левава равностойност)						-272077.8		
Друго финансиране	0.0	35.2			-103922.6	-103861.1		
Заеми на бюджета от ДФРР, нето						-103861.1		
заеми на бюджета от ДФРР						98877.4		
погашения на заеми от ДФРР						-202738.6		
Възстановени заеми от общинските съвети от минали години		35.2						
Приходи от приватизация			0.0		540142.0	295142.0		

Забележки:

- Информацията за касовото изпълнение на централния републикански бюджет (ЦРБ) е изготвена въз основа на телеграфната отчетност, получена от търговските банки, и е групирана по начина, прилаган от Министерството на финансите.
- Разпределението на приетите със закона разходи е по данни на Министерството на финансите.

Източник: БНБ.

РАЗМЕР И СТРУКТУРА НА ВЪТРЕШНИЯ ДЪРЖАВЕН ДЪЛГ

(млн. лв.)

СТРУКТУРА НА ДЪЛГА	Размер на дълга към 31.XII. 1996 г.	Изменение на дълга през 1997 г.		Размер на дълга към 30.VI.1997 г.
		увеличение	намаление	
I. ДЪЛГ ПО ДЪРЖАВНИ ЦЕННИ КНИЖА, ЕМИТИРАНИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА БЮДЖЕТНИЯ ДЕФИЦИТ				
1. ДЦК, емитирани през 1994 г.	6 200.0		2 840.6	3 359.4
в т. ч. 3-годишни	3 945.4		1 603.1	2 342.3
5-годишни	1 017.1			1 017.1
8-годишни*	1 237.5		1 237.5	0.0
2. ДЦК, емитирани през 1995 г.	43 097.5		26 951.8	16 145.7
в т. ч. 2-годишни	10 790.9		9 331.1	1 459.8
3-годишни	8 379.2		4.9	8 374.3
5-годишни	13 905.4		7 618.8	6 286.6
9-годишни*	10 022.0		9 997.0	25.0
3. ДЦК, емитирани през 1996 г.	251 820.1		197 820.7	53 999.3
3.1. Краткосрочни	224 734.5		187 898.7	36 835.8
в т. ч. 3-месечни	70 142.0		70 142.0	0.0
6-месечни	49 249.9		49 249.9	0.0
9-месечни	49 650.7		24 734.5	24 916.2
12-месечни	55 691.8		43 772.3	11 919.5
3.2. Средносрочни	27 085.6		9 922.0	17 163.6
в т. ч. 2-годишни	14 594.1		3 922.0	10 672.0
3-годишни	11 645.8		6 000.0	5 645.8
5-годишни	845.8			845.8
4. ДЦК, емитирани през 1997 г.		3 652 848.9	2 861 300.8	791 548.1
4.1. Краткосрочни		3 590 298.9	2 861 300.8	728 998.1
в т. ч. 1-седмични		1 129 178.9	1 129 178.9	0.0
4-седмични		1 928 364.4	1 594 906.9	333 457.5
3-месечни		298 485.6	135 401.1	163 084.5
6-месечни		127 623.7	972.7	126 651.0
9-месечни		33 846.4		33 846.4
12-месечни		72 799.9	841.2	71 958.7
4.2. Средносрочни		62 550.0		62 550.0
в т. ч. 2-годишни		12 550.0		12 550.0
3-годишни		30 000.0		30 000.0
5-годишни		20 000.0		20 000.0
ВСИЧКО РАЗДЕЛ I	301 117.6	3 652 848.9	3 088 913.9	865 052.5
II. ПРЯК ДЪЛГ КЪМ ФИНАНСОВО-КРЕДИТНИ ИНСТИТУЦИИ				
1. Към Българската народна банка	138 060.8	1 270 098.1	264 860.8	1 143 298.1
в т. ч. по дългосрочни кредити	138 060.8	66 800.0	204 860.8	0.0
по краткосрочни кредити		60 000.0	60 000.0	0.0
Емитиран нов дълг, деноминиран в СПТ съгл. § 10 от ПЗР на ЗБНБ/1997 г.		482.1		
в т. ч. доларова равностойност на СПТ		665.2		
левава равностойност на СПТ		1 143 298.1		1 143 298.1
2. Към Държавната спестовна каса	1 264.9		126.5	1 138.4
ВСИЧКО РАЗДЕЛ II	139 325.8	1 270 098.1	264 987.3	1 144 436.6
III. ДЪЛГ ПО ДРУГИ ДЦК, ЕМИТИРАНИ ПО ПМС И ЗАКОНИ				
A1. Държавни дългосрочни облигации, емитирани по реда на ПМС № 244/1991 г.	4 127.6		275.2	3 852.4
A2. Държавни дългосрочни облигации, емитирани по реда на ПМС № 234/1992 г.	4 797.9		1 208.8	3 589.1
A3. Държавни дългосрочни облигации, емитирани по реда на чл. 4 и 5 от ЗУНК/1993 г.				
в левове	20 048.5		6 566.3	13 482.2
деноминирани в щатски долари	950.2		58.2	892.0
(в левове по курса за деня)	463 070.8			1 532 978.0
A4. Държавни дългосрочни облигации, емитирани по реда на ПМС №3/1994 г.	1 431.2		499.9	931.3
ВСИЧКО „А“	493 476.0	0.0	8 550.2	1 554 833.0

(продължава)

(продължение)

СТРУКТУРА НА ДЪЛГА	Размер на дълга към 31.XII. 1996 г.	Изменение на дълга през 1997 г.		Размер на дълга към 30.VI.1997 г.
		увеличение	намаление	
Б1. Държавни облигации, емитирани по реда на чл. 2 от ПМС № 89/1995 г.	58 314.8		35 994.5	22 320.3
Емисия № 200 (7-годишна)	22 051.2		12 730.9	9 320.3
Емисия № 201 (7-годишна)	36 263.5		23 263.5	13 000.0
Б2. Държавни облигации, емитирани по реда на ПМС № 193/1995 г.	2 600.0			2 600.0
Емисия № 202 (5-годишна)	1 176.0			1 176.0
Емисия № 203 (3-годишна)	1 000.0			1 000.0
Емисия № 204 (4-годишна)	424.0			424.0
Б2. Държавни облигации, деноминирани в щатски долари емитирани по реда на ПМС №145/1997 г.				85 930.0
Емисия № 300 (18-месечна)		50.0		50.0
(в левове по курса за деня)				85 930.0
ВСИЧКО „Б“	60 914.8	0.0	35 994.5	110 850.3
В. Държавни облигации, емитирани по реда на чл. 8 и 9 от ЗДЗВС/1996 г.				
в левове	19 481.9	8 502.2	2 783.1	25 200.8
Емисия № 402 (7-годишна)	6 000.0		857.1	5 142.9
Емисия № 403 (7-годишна)	6 338.7		905.5	5 433.2
Емисия № 404 (7-годишна)	6 301.2		900.2	5 401.0
Емисия № 405 (7-годишна)	793.1		113.3	679.8
Емисия № 406 (7-годишна)	18.2		2.6	15.6
Емисия № 407 (7-годишна)	30.6		4.4	26.2
Емисия № 418 (7-годишна)		8 502.2		8 502.2
деноминирани в щатски долари	38 551.9			113 092.9
Емисия № 314 (3-годишна)	50.0		15.2	34.8
(в левове по курса за деня)	24 367.5			59 807.3
Емисия № 315 (3-годишна)	28.2		7.2	20.9
(в левове по курса за деня)	13 719.5			35 967.4
Емисия № 329 (3-годишна)	1.0			1.0
(в левове по курса за деня)	464.8			1 639.2
Емисия № 400 (3-годишна)		9.1		9.1
(в левове по курса за деня)				15 679.0
ВСИЧКО „В“	58 033.8	8 502.2	2 783.1	138 293.7
ВСИЧКО РАЗДЕЛ III	612 424.6	8 502.2	47 327.8	1 803 977.0
ОБЩ РАЗМЕР НА ВЪТРЕШНИЯ ДЪРЖАВЕН ДЪЛГ	1 052 868.0	4 931 449.2	3 401 229.0	3 813 466.1

* Секюритизиран пряк дълг на МФ към БНБ.
Дългът по ДЦК не включва ценните книжа по сметка на МФ.

Източник: БНБ.

ПАРИЧНО ПРЕДЛАГАНЕ

Показатели	(млн. лв.)										
	XII'95	III'96	VI'96	IX'96	XII'96	I'97	II'97	III'97	IV'97	V'97	VI'97
Валутен курс, лева за 1 щатски долар	70.704	78.828	155.46	229.98	487.35	1021.9	2045.5	1588.7	1467.8	1568.1	1718.6
Широки пари	583663	584179	697932	826461	1310275	2017184	3445481	3082321	3160166	3494038	4010967
левове	424899	419999	439688	475709	648989	669785	841599	999166	1228321	1367837	1605984
валута	158764	164180	258244	350752	661286	1347399	2603882	2083155	1931845	2126201	2404983
Пари (M2)	571305	570067	675140	794400	1244566	1878540	3195229	2887235	2981749	3307733	3796921
Бързоликвидни пари (M1)	107886	93011	112365	142668	236628	236749	382520	460688	593816	706577	884416
Пари извън банките	61615	57262	70257	85433	126461	127775	213366	265585	374106	431100	553211
Безсрочни депозити	46271	35749	42108	57235	110167	108974	169154	195103	219710	275477	331205
Квализпари	463419	477056	562775	651732	1007938	1641791	2812709	2426547	2387933	2601156	2912505
Срочни депозити	255570	266137	268541	275370	326153	342821	368996	442342	519565	543294	594903
Спестовни депозити	57819	56205	54589	51822	81606	76764	76610	81099	88534	91463	99915
Депозити в чуждестранна валута	150030	154714	239645	324540	600179	1222206	2367103	1903106	1779834	1966399	2217687
Специални депозити	12288	14044	22652	31887	65398	138082	249121	194150	177515	185347	212835
левове	3562	4581	4130	5789	4522	13372	13310	14851	26197	26285	26351
валута	8726	9463	18522	26098	60876	124710	235811	179299	151318	159062	186484

Източник: БНБ.

ВЪТРЕШЕН КРЕДИТ

Показатели	(млн. лв.)										
	XII'95	III'96	VI'96	IX'96	XII'96	I'97	II'97	III'97	IV'97	V'97	VI'97
Валутен курс, лева за 1 щатски долар	70.704	78.828	155.46	229.98	487.35	1021.9	2045.5	1588.7	1467.8	1568.1	1718.6
Вътрешен кредит, нето	628485	690128	922139	1208581	1994407	3534004	6282885	4771389	3878726	3879172	4925621
левове	411077	437531	454264	539797	652219	717019	776508	826823	880852	901809	592636
валута	217408	252597	467875	668784	1342188	2816985	5506377	3944566	2997874	2977363	4332985
Вземания от правителствения сектор, нето	269378	301869	370483	494711	822520	1401363	2341704	1927585	1233501	1161935	1898870
левове	207108	233075	237178	301026	417010	471194	515723	592907	659203	686810	327443
валута	62270	68794	133305	193685	405510	930169	1825981	1334678	574298	475125	1571427
Вземания от неправителствения сектор, нето	359107	388259	551656	713870	1171887	2132641	3941181	2843804	2645225	2717237	3026751
левове	203969	204456	217086	238771	235209	245825	260785	233916	221649	214999	265193
валута	155138	183803	334570	475099	936678	1886816	3680396	2609888	2423576	2502238	2761558
Вземания от нефинансови държавни предприятия	169023	185512	249357	320615	525589	946617	1780339	1176458	1069142	1095073	1220747
левове	97576	97663	89300	102541	95880	89054	92372	76596	74160	63120	84309
валута	71447	87849	160057	218074	429709	857563	1687967	1099862	994982	1031953	1136438
Вземания от частния сектор	190084	202747	302299	393255	646298	1186024	2160842	1667346	1576083	1622164	1806004
левове	106393	106793	127786	136230	139329	156771	168413	157320	147489	151879	180884
валута	83691	95954	174513	257025	506969	1029253	1992429	1510026	1428594	1470285	1625120

Източник: БНБ.

ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ ПО КРАТКОСРОЧНИ КРЕДИТИ, ЯНУАРИ – ЮНИ 1997 г.

Месеци	Номинални						Реални*					
	I	II	III	IV	V	VI	I	II	III	IV	V	VI
януари	16.14						-19.09					
февруари	36.94	17.91					-72.16	-65.59				
март	63.29	40.60	19.25				-70.43	-63.46	6.21			
април	87.83	61.74	37.17	15.03			-65.75	-57.67	23.04	15.84		
май	98.86	71.23	45.22	21.78	5.87		-65.68	-57.58	23.30	16.08	0.21	
юни	106.42	77.74	50.74	26.41	9.89	3.80	-64.66	-56.33	26.94	19.51	3.17	2.95

ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ ПО ЕДНОМЕСЕЧНИ ДЕПОЗИТИ, ЯНУАРИ – ЮНИ 1997 г.

Месеци	Номинални						Реални*					
	I	II	III	IV	V	VI	I	II	III	IV	V	VI
януари	10.49						-23.02					
февруари	22.58	10.94					-75.08	-67.63				
март	35.99	23.07	10.94				-75.38	-68.01	-1.18			
април	47.33	33.34	20.20	8.34			-73.13	-65.10	7.82	9.11		
май	51.79	37.38	23.84	11.62	3.03		-73.80	-65.97	5.14	6.40	-2.48	
юни	54.09	39.46	25.71	13.31	4.59	1.51	-73.62	-65.73	5.86	7.13	-1.81	0.69

*Лихвените проценти са дефлирани с индекса на потребителските цени за съответния период.

Източник: БНБ.

КУПЮРЕН СТРОЕЖ НА ЕМИСИЯТА ОТ БАНКНОТИ И МОНЕТИ

(лв.)

Купюри	30.VI.1996 г.	31.XII.1996 г.	30.VI.1997 г.
Банкноти, общо	150 563 319 390	201 237 588 058	896 662 289 718
50 000 лв.			351 500 000 000
10 000 лв.		10 000 000 000	100 000 000 000
5 000 лв.	10 000 000 000	30 000 000 000	120 100 000 000
2 000 лв.	39 856 000 000	39 775 568 000	110 748 920 000
1 000 лв.	12 256 995 500	22 550 450 000	78 466 981 000
500 лв.	53 390 248 500	60 261 723 250	74 245 417 250
200 лв.	19 399 148 300	23 043 550 100	39 968 495 800
100 лв.	9 767 542 400	10 216 653 500	14 550 067 800
50 лв.	3 213 405 875	2 914 815 600	4 361 436 125
20 лв.	1 691 135 322	1 697 190 707	1 991 735 167
10 лв.	562 993 842	404 674 672	372 074 472
5 лв.	266 799 536	220 772 174	207 272 092
2 лв.	77 051 093	73 411 089	72 171 061
1 лв.	81 999 022	78 778 966	77 718 951
Монети, общо	1 317 602 317	1 728 702 017	2 007 086 717
50 лв.	11 260 000	11 260 000	11 260 000
20 лв.	4 714 960	4 714 960	4 714 960
10 лв.	171 465 000	472 830 000	636 770 000
5 лв.	198 660 000	273 450 000	332 663 950
2 лв.	160 545 000	160 545 000	160 545 000
1 лв.	130 492 651	137 230 651	137 230 651
50 ст.	55 588 358	55 588 358	55 588 358
20 ст.	47 632 861	47 644 061	47 644 061
10 ст.	33 336 493	33 336 493	33 336 493
5 ст.	12 083 009	12 083 009	12 083 009
2 ст.	10 862 659	10 862 659	10 862 659
1 ст.	8 644 520	8 644 520	8 644 521
Възпоменателни	472 316 806	500 512 306	555 743 056
Банкноти и монети, общо	151 880 921 707	202 966 290 075	898 669 376 435

Източник: БНБ.

ЦЕНТРАЛЕН ВАЛУТЕН КУРС, ОБЕМИ НА МЕЖДУБАНКОВИЯ ВАЛУТЕН ПАЗАР И БРУТНИ ВАЛУТНИ РЕЗЕРВИ

Показатели	XII'96	1997 г.					
		I	II	III	IV	V	VI
Средномесечен курс							
Лева за 1 щатски долар	461.16	698.65	2387.16	1660.07	1546.23	1532.63	1668.45
Лева за 1 германска марка	297.71	435.35	1425.71	978.89	906.75	899.52	967.25
Лева за 1 швейцарски франк	348.45	501.66	1644.36	1133.69	1059.84	1069.51	1158.84
Курс в края на месеца							
Лева за 1 щатски долар	487.35	1021.90	2045.50	1588.70	1467.80	1568.10	1718.60
Лева за 1 германска марка	313.79	622.92	1211.80	947.63	854.17	921.54	992.66
Лева за 1 швейцарски франк	361.81	715.97	1386.40	1097.20	1001.10	1108.20	1192.50
Месечен обем на купената валута (млн. щ. д.)	284.7	185.2	161.8	417.4	553.5	433.6	496.1
Месечен обем на продадената валута (млн. щ. д.)	201.7	167.4	123.6	318.6	531.3	353.8	352.8
Брутни валутни резерви (млн. щ. д.)*	483.4	380.6	407.6	517.0	1105.6	1240.7	1344.3

* Брутните валутни резерви включват наличностите в СПТ, по текущите сметки и депозитите на БНБ в чуждестранна валута в банки извън страната и резервната позиция на страната в МВФ.

Източник: БНБ.

СБОРЕН БАЛАНС НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ КЪМ 30 ЮНИ 1997 г.

(млрд. лв.)

Показатели	Първа група			Втора група			Трета група			Общо за банковата система		
	отчет-на стой-ност	корек-тив	баланси-рова стой-ност	отчет-на стой-ност	корек-тив	баланси-рова стой-ност	отчет-на стой-ност	корек-тив	баланси-рова стой-ност	отчет-на стой-ност	корек-тив	баланси-рова стой-ност
ФИНАНСОВИ АКТИВИ	7033	1373	5661	739	117	623	364	44	320	9675	2472	7203
ПАРИЧНИ СРЕДСТВА	898	95	803	228	14	214	52	5	47	1257	114	1143
Парични средства в левове	327	6	320	39	0	39	7	0	7	382	6	376
Парични средства във валута	552	69	483	188	14	174	45	5	40	855	88	767
ДЪРЖАВНИ ЦЕННИ КНИЖА	1829	471	1359	62	7	55	27	1	26	2013	478	1535
Държавни ценни книжа в левове	629	6	622	26	0	25	15	0	15	672	7	666
Държавни ценни книжа във валута	1200	463	736	36	6	30	12	1	11	1340	470	870
ВЗЕМАНИЯ ОТ БАНКИ И ДРУГИ ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ	1797	402	1396	167	25	142	170	10	160	2211	451	1761
Вземания от банки и други финансови институции в левове	34	3	31	13	0	13	4	0	4	63	9	54
Вземания от банки и други финансови институции във валута	1694	330	1364	154	25	129	166	10	156	2080	374	1706
ВЗЕМАНИЯ ОТ НЕФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ И ДРУГИ КЛИЕНТИ	2504	405	2099	267	70	196	115	28	87	4117	1428	2689
Вземания от нефинансови институции в левове и др. клиенти	1178	36	1142	55	19	36	10	4	6	1318	126	1193
Вземания от нефинансови институции във валута и др. клиенти	1326	369	957	209	49	160	105	24	81	2744	1248	1496
ОБЛИГАЦИИ И ДР. ЦЕННИ КНИЖА С ФИКС. ДОХОД В ОБОР. ПОРТФЕЙЛ	0	0	0	7	1	6	0	0	0	51	1	50
Облигации и др. ценни книжа с фикс. доход в обор. портф. в левове	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2
Облигации и др. ценни книжа с фикс. доход в обор. портф. във валута	0	0	0	7	1	6	0	0	0	49	1	49
АКЦИИ И ДР. ЦЕННИ КНИЖА С ПРОМЕНЛИВ ДОХОД В ОБОР. ПОРТФЕЙЛ	0	0	0	3	0	3	0	0	0	3	0	3
Акции и др. ценни книжа с променлив доход в обор. портф. в левове	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Акции и др. ценни книжа с променлив доход в обор. портф. във валута	0	0	0	3	0	3	0	0	0	3	0	3
ФИНАНСОВИ ДЪЛГОТРАЙНИ АКТИВИ	4	0	4	7	0	7	0	0	0	23	1	22
Съучастия	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Дялове	1	0	1	0	0	0	0	0	0	5	1	4
Акции	4	0	4	7	0	7	0	0	0	16	0	16
Облигации	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
НЕФИНАНСОВИ АКТИВИ	59	4	55	25	1	23	3	0	3	104	8	95
КРАТКОТРАЙНИ НЕФИНАНСОВИ АКТИВИ	2	0	2	2	0	2	0	0	0	5	0	5
ДЪЛГОТРАЙНИ НЕФИНАНСОВИ АКТИВИ	57	4	53	23	1	21	3	0	3	99	8	91
Нематериални дълготрайни активи	1	0	1	1	0	1	1	0	0	3	1	2
Материални дълготрайни активи	56	4	52	22	1	21	3	0	3	96	8	89
РАЗХОДИ ЗА БЪДЕЩИ ПЕРИОДИ	14	0	14	8	0	8	4	0	4	30	0	30
ВЗЕМАНИЯ ПО ЗАПИСАНИ ДЯЛОВИ ВНОСКИ	0	0	0	95	0	95	0	0	0	133	0	133
ДРУГИ АКТИВИ	87	5	82	12	0	12	14	0	14	185	11	173
ЗАГУБА	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
СУМА НА АКТИВА	7193	1382	5812	879	118	761	385	44	341	10126	2492	7634
ЗАДБАЛАНСОВИ АКТИВИ	4379	0	4379	1651	0	1651	801	0	801	9109	0	9109
ПРИВЛЕЧЕНИ СРЕДСТВА	5380	0	5380	530	0	530	270	0	270	7121	0	7121
ПРИВЛЕЧЕНИ СРЕДСТВА ОТ БАНКИ И ДР. ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ	2162	0	2162	147	0	147	62	0	62	2800	0	2800
Привлечени средства от банки и др. финансови институции в левове	20	0	20	29	0	29	25	0	25	178	0	178
Привлечени средства от банки и др. финансови институции във валута	2142	0	2142	118	0	118	38	0	38	2621	0	2621
ПРИВЛЕЧЕНИ СРЕДСТВА ОТ НЕФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ И ДРУГИ КЛИЕНТИ	3218	0	3218	383	0	383	208	0	208	4322	0	4322

(продължава)

(продължение)

(млрд. лв.)

Показатели	Първа група			Втора група			Трета група			Общо за банковата система		
	отчет-на стой-ност	корек-тив	балан-сова стой-ност	отчет-на стой-ност	корек-тив	балан-сова стой-ност	отчет-на стой-ност	корек-тив	балан-сова стой-ност	отчет-на стой-ност	корек-тив	балан-сова стой-ност
Привлечени средства от нефин. инст. и др. клиенти в левове	1027	0	1027	122	0	122	20	0	20	1230	0	1230
Привлечени средства от нефин. инст. и др. клиенти във валута	2192	0	2192	261	0	261	188	0	188	3092	0	3092
ПРИХОДИ ЗА БЪДЕЩИ ПЕРИОДИ	24	0	24	10	0	10	6	0	6	43	0	43
ДРУГИ ПАСИВИ	206	0	206	57	0	57	39	0	39	393	0	393
СОБСТВЕН КАПИТАЛ	201	0	201	165	0	165	27	0	27	77	0	77
ПЕЧАЛБА	90	0	90	7	0	7	-7	0	-7	-322	0	-322
Неразпределена печалба от минали години	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	1
Печалба от текущата година	93	0	93	17	0	17	7	0	7	117	0	117
Непокрита загуба от минали години	-4	0	-4	-3	0	-3	-1	0	-1	-29	0	-29
Загуба от текущата година	0	0	0	-6	0	-6	-15	0	-15	-411	0	-411
КАПИТАЛ	77	0	77	156	0	156	17	0	17	346	0	346
Основен капитал	70	0	70	148	0	148	17	0	17	312	0	312
Допълнителен капитал	7	0	7	8	0	8	0	0	0	34	0	34
РЕЗЕРВИ	35	0	35	2	0	2	17	0	17	53	0	53
СУМА НА ПАСИВА	5812	0	5812	761	0	761	341	0	341	7634	0	7634
ЗАДБАЛАНСОВИ ПАСИВИ	4379	0	4379	1651	0	1651	801	0	801	9109	0	9109

Източник: БНБ.

СБОРЕН ОТЧЕТ ЗА ПРИХОДИТЕ И РАЗХОДИТЕ НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ КЪМ 30 ЮНИ 1997 г.

(млрд. лв.)

Показатели	Първа група	Втора група	Трета група	Общо за банковата система
I. ФИНАНСОВИ РАЗХОДИ	13732	2116	291	22263
Лихви по левови операции	363	79	12	525
Лихви по валутни операции	33	14	2	70
Отрицателни разлики от ценни книжа	930	389	4	1328
Курсови разлики	11360	1537	218	18275
Комисиони и такси	8	7	1	16
Разходи за провизии на вземания	1037	91	54	2048
Други финансови разходи	1	0	0	1
II. ИЗВЪНРЕДНИ РАЗХОДИ	4	1	0	27
III. РАЗХОДИ ПО ИКОНОМИЧЕСКИ ЕЛЕМЕНТИ	68	19	9	110
Материали	7	2	0	10
Външни услуги	18	8	5	37
Заплати и други възнаграждения	24	5	2	34
Социални осигуровки и надбавки	9	2	1	13
Амортизации	1	1	0	2
Други разходи	9	2	1	14
IV. ДАНЪЦИ	44	1	1	46
Данъци върху печалбата	41	1	1	44
Други данъци	2	0	0	3
ОБЩО РАЗХОДИ (I+II+III+IV)	13847	2137	302	22447
V. РЕЗУЛТАТ ОТ ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД (ПЕЧАЛБА)	64	17	7	87
ВСИЧКО РАЗХОДИ (I+II+III+IV+V)	13911	2154	309	22534
I. ФИНАНСОВИ ПРИХОДИ	13785	2137	293	21962
Лихви по левови операции	376	69	13	506
Лихви по валутни операции	82	30	9	196
Приходи от съучастия и дялове	1	0	0	1
Положителни разлики от ценни книжа	919	410	12	1346
Курсови разлики	12383	1614	254	19869
Комисиони и такси	24	13	5	44
Други финансови приходи	0	0	0	0
II. ИЗВЪНРЕДНИ ПРИХОДИ	124	10	0	159
III. ПРИХОДИ ОТ НЕФИНАНСОВИ УСЛУГИ	1	0	0	2
ОБЩО ПРИХОДИ (I+II+III)	13911	2148	294	22123
IV. РЕЗУЛТАТ ОТ ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД (ЗАГУБА)	0	6	15	411
ВСИЧКО ПРИХОДИ (I+II+III+IV)	13911	2154	309	22534

Източник: БНБ.

ГОЛЕМИ КРЕДИТИ НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ
(съгласно Наредба № 7 на БНБ)

Показатели	Първа група		Втора група		Трета група	
	1996	VI'97	1996	VI'97	1996	VI'97
Големи кредити, млрд. лв.	92	326	47	70	16	18
Капиталова база, млрд. лв.	79	106	13	58	3	12
Големи кредити/капиталова база, %	117	308	350	121	578	151

Източник: БНБ.

КАПИТАЛОВА АДЕКВАТНОСТ НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ
(съгласно Наредба № 8 на БНБ)

Показатели	Първа група		Втора група		Трета група	
	1996	VI'97	1996	VI'97	1996	VI'97
Капиталова база, млрд. лв.	79	106	11	58	3	20
Първичен капитал, млрд. лв.	76	89	17	46	3	14
Общ рисков компонент, млрд. лв.	1732	5755	218	711	43	200
Сума на активите, млрд. лв.	414	1270	132	321	18	105
Обща капиталова адекватност, %	19.1	8.3	8.2	18.0	15.2	19.3
Адекватност на първичния капитал, %	18.3	7.0	12.8	14.3	18.4	13.6
Степен на покритие на активите, %	23.9	22.1	60.6	45.1	42.8	52.3
Нетен капитал/балансови активи, %	4.6	1.8	5.0	8.1	6.5	10.1
	3.9	3.2	4.5	8.1	-8.7	6.7

Забележка: Показателят „Нетен капитал“ е равен на „Сума на актива“ минус „Загуба“ минус „Вземания по записани дялови вноски“ минус „Разходи за бъдещи периоди“ минус „Приходи за бъдещи периоди“ минус „Привлечени средства“ минус „Други пасиви“ минус „Необходимите провизии“ (само за 1996 г.).

Източник: БНБ.

СБОРЕН ОТЧЕТ НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ
(съгласно Наредба № 9 на БНБ)

Показатели	Редовни кредити		Съмителни кредити – група А		Неподлежащи на провизиране		Съмителни кредити – група Б		Безнадеждни кредити		Кредити по Наредба № 9, общо		Законови провизии, общо	
	1996	VI'97	1996	VI'97	1996	VI'97	1996	VI'97	1996	VI'97	1996	VI'97	1996	VI'97
Първа група	789	2318	531	1974	104	51	358	737	154	434	1832	5463	428	1273
Втора група	52	65	54	468	44	239	4	23	17	35	126	590	42	116
Трета група	0	5	34	160	12	102	2	4	8	16	45	185	14	43

Източник: БНБ.

(млрд. лв.)

ПРЕВОДИ В БАНКОВАТА СИСТЕМА

Година, месец	Брой банкови клонове	За месеца		На ден			
		Брой	Сума, лв.	Среден брой	Максимален брой	Средна сума	Максимална сума
1996							
януари – юни	961	5 072 375	1 102 244 559 897	41 239	84 556	8 961 337 885	12 883 459 032
1997							
януари	934	699 347	534 223 827 846	33 302	66 485	25 439 229 897	33 497 032 563
февруари	911	726 188	903 230 047 064	36 309	88 326	45 161 502 353	55 987 962 945
март	894	764 114	1 186 330 532 800	38 206	81 106	59 316 526 640	72 540 018 566
април	896	807 452	1 608 859 904 502	42 497	71 971	84 676 837 079	116 130 206 523
май	892	848 096	2 063 802 606 568	36 874	73 024	89 730 548 112	113 616 992 083
юни	895	800 863	2 009 814 859 443	38 136	90 104	95 705 469 497	136 190 770 223
Общо за периода		4 646 060	8 306 261 778 224	37 468	90 104	66 985 982 082	136 190 770 223

Източник: БНБ.

По-важни решения на Управителния съвет на БНБ

6 януари От 6 януари 1997 г. Българската народна банка определя централни курсове на конвертируемите валути към българския лев при дневни обеми на междубанковия валутен пазар, превишаващи съответно 10 млн. щ. д. купена и 10 млн. щ. д. продадена валута. В случай че обемите на купената и продадената валута са по-ниски от посочените, БНБ обявява за следващия ден последния централен курс, определен въз основа на дневни обеми, надвишаващи съответно 10 млн. щ. д. купена и 10 млн. щ. д. продадена валута.

Определя се размерът на минималните задължителни резерви, които търговските банки държат в БНБ, на 11% от привлечените средства в левове и валута (при досегашен размер 10%), считано от регулацията на минималния задължителен резерв за 1996 г. на база годишната оборотна ведомост.

9 януари Приема се Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 5 на Министерството на финансите и БНБ за условията и реда за емитиране, придобиване и изплащане на безналични държавни ценни книжа.

15 януари На основание чл. 46 от ЗБНБ се отпуска на Министерството на финансите временен кредит в размер на 7 млрд. лв. с вальор 15 януари 1997 г. и срок за погасяване до 3 месеца, считано от датата на вальора. Кредитът се олихвява с действащия за периода основен лихвен процент.

16 януари Във връзка с решението на Министерството на финансите ежедневно да емитира краткосрочни държавни ценни книжа със срок 7 дни, считано от 20 януари 1997 г., се преустановяват ежедневните търгове за репосделки (продава-купува). От същата дата да се сключват сделки само със срок до два работни дни при фиксирана доходност.

От 20 януари 1997 г. Българската народна банка обявява „за 1 единица“ курсовете на следните чуждестранни валути към българския лев: френски франк FRF; белгийски франк BEF; датска крона DKK; норвежка крона NOK; финландска марка FIM; шведска крона SEK.

24 януари От 27 януари 1997 г. Българската народна банка обявява основен лихвен процент, определен на пазарна основа, на базата на среднопретеглената капитализирана месечна доходност, постигната на първичните аукциони за краткосрочни държавни ценни книжа, проведени от Министерството на финансите през предходния период.

Търговските банки превеждат минимален задължителен резерв във валута до 100% върху привлечените средства във валута, като при освобождаване на минимални задължителни резерви в левове спрямо предходния период на регулация срещу освободената сума БНБ продава задължително на банките ДЦК от портфейла си със срок до падежа над един месец.

Установява се неплатежоспособност на Банка за земеделски кредит – АД, и се отправя искане до Софийски градски съд за откриване на производство по несъстоятелност.

Установява се неплатежоспособност на ТБ „Елитбанк“ – АД, и се отправя искане до Софийски градски съд за откриване на производство по несъстоятелност.

- 27 януари** Определянето на основния лихвен процент се извършва на базата на постигнатата среднопретеглена капитализирана месечна доходност на първичните аукциони за 7-дневни ДЦК като най-развит пазар при отчитане влиянието и на постигнатата доходност на 28-дневните ДЦК. Промяна на основния лихвен процент ще се извършва при по-значителни отклонения в пазарните условия на реализираните краткосрочни емисии ДЦК.
- От 28 януари 1997 г. се определя месечен основен лихвен процент в размер 16.5 на сто.
- 29 януари** От 30 януари 1997 г. временно се преустановява ползването от търговските банки на минималните задължителни резерви.
- 30 януари** Приема се Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 19 за Централния депозитар за ценни книжа.
- 4 февруари** На основание чл. 46 от Закона за БНБ на Министерството на финансите се отпуска временен заем в размер до 24 млрд. лв. с вальор 5 февруари 1997 г. и срок за погасяване до три месеца. Заемът се олихвява с действащия за периода основен лихвен процент.
- 6 февруари** Приема се Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 3 за плащанията.
- Приема се Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 9 от 1993 г. за класифициране на кредитите и образуване на задължителните специални резерви (законови провизии) от банките.
- 12 февруари** На основание чл. 46 от Закона за БНБ на Министерството на финансите се отпуска временен заем в размер на 24 млрд. лв. с вальор 12 февруари 1997 г. и срок за погасяване до три месеца. Заемът се олихвява с действащия за периода основен лихвен процент.
- 13 февруари** Считано от регулацията за януари 1997 г., БНБ определя достъпния за ползване размер на минималните задължителни резерви в левове от търговските банки на 10 на сто от изискуемия за периода минимален задължителен резерв.
- 27 февруари** От 1 март 1997 г. се определя месечен основен лихвен процент 18 на сто.
- 28 февруари** БНБ пуска в обращение от 17 март 1997 г. сребърна възпоменателна монета „100 години Национална художествена академия“ с номинална стойност 500 лева, емисия 1996 г., посветена на 100-годишнината на Националната художествена академия.
- 13 март** Считано от регулацията за февруари 1997 г. се определя достъпният за ползване размер на минималния задължителен резерв в левове от търговските банки на 15% от изискуемия за периода минимален задължителен резерв.
- 18 март** БНБ определя, считано от 18 март 1997 г., ежедневно централни курсове на конвертируемите валути към българския лев въз основа на дневните обеми купена и продадена чуждестранна валута на междубанковия пазар при условията на „спот“ вальор.
- 25 март** УС на БНБ прекратява особения надзор, наложен на 23 септември 1996 г., спрямо ТБ „Моллов“ – АД, преименувана на „Евробанк“ – АД, и оттегля отправеното до СГС искане за откриване на производство по нейната несъстоятелност.

27 март Установява се неплатежоспособност на ТБ „Капиталбанк“ – АД. Отправя се искане до Софийския градски съд за откриване производство по несъстоятелност на ТБ „Капиталбанк“ – АД, София.

На основание чл. 17, ал. 1 от ЗБКД се разрешава на Булбанк – АД, Централния кооперативен съюз и ЛВК „Гъмза“, Сухиндол, да придобият съответно 35%, 28% и 35% от акциите с право на глас от капитала на Централна кооперативна банка – АД.

Приема се Наредба за изменение на Наредба № 9 от 1993 г. за класифициране на кредитите и образуване на задължителните специални резерви (законови провизии) от банките.

3 април Основният лихвен процент се определя като среднопретеглена капитализирана месечна доходност с точност до втория знак след десетичната точка, постигната на пет последователни аукциона за 7-дневни сконтони емисии ДЦК, проведени от Министерството на финансите до четвъртък включително, а при нарушен работен цикъл на седмицата – до предпоследния работен ден преди понеделник, и е в сила от понеделника, следващ деня на определянето му. До края на април 1997 г. основният лихвен процент ще се променя на всеки две седмици, а от началото на май – ежеседмично.

От 7 април 1997 г. се определя месечен основен лихвен процент 17.14 на сто.

11 април Промяната на основния лихвен процент се извършва ежеседмично.

От 14 април 1997 г. се определя основен лихвен процент в размер 14.15 на сто месечно.

Допълва се издадената лицензия на ЧПБ „Тексим“ – АД, като ѝ се разрешава да извършва банкови сделки и в чужбина.

Допълва се издадената лицензия на Столична общинска банка – АД, като ѝ се разрешава да извършва банкови сделки и в чужбина.

17 април От 21 април 1997 г. се определя месечен основен лихвен процент в размер 8.03 на сто.

Основният лихвен процент се определя като среднопретеглена капитализирана месечна доходност, постигната на аукционите за 7-дневни и 28-дневни сконтони емисии ДЦК, проведени от Министерството на финансите през пет последователни дни до четвъртък включително, а при нарушен работен цикъл на седмицата – до предпоследния работен ден преди понеделник, и е в сила от понеделника, следващ деня на определянето му.

24 април От 28 април 1997 г. се определя месечен основен лихвен процент в размер на 6.20 на сто. Простата годишна лихва на тази база възлиза на 74.40 на сто, а капитализираната годишна лихва на месечна основа – 105.82 на сто.

Установява се опасност от неплатежоспособност на Международна банка за инвестиции и развитие – АД. Банката се поставя под особен надзор на основание чл. 88, ал. 1 във връзка с чл. 64, т. 1, чл. 65 от ЗБКД и чл. 16 от Закона за административното производство. Отстраняват се от длъжност лицата, които управляват и представляват банката, както и членовете на Съвета на директорите и се назначават квестори с правомощия по чл. 58, ал. 4 от ЗБКД. Спира се изпълнението на всички задължения на банката, като се ограничава дейността ѝ и ѝ се забранява да извършва сделки по чл. 1, ал. 2, т. 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10.

- 2 май** Българската народна банка пуска в обращение от 8 май 1997 г. като законно платежно средство банкноти с номинал 50 000 лв., 5000 лв. и разменна монета с номинал 10 лв., емисия 1997 г.
- 8 май** От 12 май 1997 г. се определя основен лихвен процент в размер 5.20 на сто месечно (62.40 на сто проста годишна, 83.73 на сто ефективна годишна лихва на месечна основа).
- 15 май** Възстановява се практиката за определяне на основния лихвен процент на годишна основа, като се обявява на първо място „ефективна годишна лихва при месечна капитализация“ и в скоби „проста годишна лихва“.
- От 19 май 1997 г. се определя основен лихвен процент в размер 65.54 на сто ефективна годишна лихва при месечна капитализация (51.48% проста годишна лихва).
- Отнема се разрешението (лицензията) на Първа частна банка – АД, да извършва банкови сделки по чл. 1, ал. 2 от ЗБКД. Назначават се за срок от три месеца квестори на банката с правомощия по чл. 58, ал. 1 от ЗБКД. Решението подлежи на предварително изпълнение по реда на чл. 16 от Закона за административното производство.
- Ограничава се дейността на „Капиталбанк“ – АД, като ѝ се забранява да извършва сделки по чл. 1, ал. 2, т. 1 – 5, 7, 8 и 10 от ЗБКД и се назначава квестор с правомощия по чл. 58, ал. 2 във връзка с ал. 1, т. 1 и 2 от същия закон.
- 22 май** От 26 май 1997 г. се определя основен лихвен процент в размер 52.69 на сто ефективна годишна лихва на месечна основа (43.08% проста годишна лихва).
- Определянето на основния лихвен процент, влизаш в сила от 2 юни 1997 г., да се извършва на базата на среднопретеглената доходност, постигната на пет последователни аукциона за 28-дневни ДЦК, проведени от МФ.
- Дава се разрешение на Европейската банка за възстановяване и развитие, Лондон, да придобие чрез закупуване до 20% от поименните акции с право на глас и до 20% от привилегированите акции на приносител без право на глас от капитала на Първа инвестиционна банка – АД.
- От 2 юни 1997 г. се определя основен лихвен процент в размер 61.22 на сто ефективна годишна лихва на месечна основа (48.72% проста годишна лихва).
- 3 юни** Разрешава се на „България холдинг“ – АД, ЗАД „Енергия“ и ЗПАД „България“ да придобият съответно до 80%, 10% и 10% от акциите с право на глас в Ямболската търговска банка – АД.
- Променя се наименованието на Ямболската търговска банка – АД, на ТБ „БЪЛГАРИЯ-ИНВЕСТ“ – АД.
- 5 юни** От 9 юни 1997 г. се определя основен лихвен процент в размер 59 на сто ефективна годишна лихва на месечна основа (47.28% проста годишна лихва) при досегашно равнище от 61.22 на сто ефективна годишна лихва на месечна основа (48.72% проста годишна лихва).
- От 13 юни 1997 г. БНБ преустановява операциите на открития пазар с държавни ценни книжа.

Отменя се решението на УС на БНБ от 17 октомври 1996 г., в което за минимален задължителен резерв се признава касовата наличност в левове на търговските банки.

Дава се съгласие банките да превеждат минимален задължителен резерв във валута до 100% върху привлечените средства във валута.

12 юни От 16 юни 1997 г. се определя основен лихвен процент в размер 42.24 на сто ефективна годишна лихва на месечна основа (35.76% проста годишна лихва) при досегашно равнище от 59% (47.28%).

20 юни От 23 юни 1997 г. се определя основен лихвен процент в размер 16.30 на сто годишна лихва при месечна капитализация. Определянето на основния лихвен процент е извършено на база постигнатата доходност на проведения на 16 юни 1997 г. аукцион за продажба на тримесечни безлихвени бонове.

26 юни От 30 юни 1997 г. се определя основен лихвен процент в размер 10.60 на сто ефективна годишна лихва (10.12% проста годишна лихва).

От 1 юли 1997 г. се определя курс „продава“ на БНБ 1000 лева за 1 германска марка и курс „купува“ на БНБ 995 лева за 1 германска марка.

БНБ ежедневно обявява централни курсове на чуждестранните валути към българския лев за следващия работен ден на основата на фиксинга, формиран до 15.00 часа българско време на Франкфуртската борса, на германската марка към другите валути и официалния курс от 1000 лева за 1 марка.



- 5 юни** Народното събрание приема нов Закон за Българската народна банка.
- 11 – 13 юни** В съответствие с чл. 12 и § 3 и § 5 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за БНБ Народното събрание избира управител и трима подуправители на БНБ, а президентът назначава другите трима членове на Управителния съвет на БНБ.
- 30 юни** В съответствие с § 10 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за БНБ вземанията на Българската народна банка от държавата, както и други активи на банката, свързани със задължения на държавата към външни кредитори, бяха реструктурирани съгласно договори, сключени между управителя на банката и министъра на финансите.